

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ



GOLUBIĆ-PROMIJENITI
SUSTAVE OBRAZOVANJA



BROJ
647

Subotica, 4. rujna 2015. Cijena 50 dinara



DVA I POL STOLJEĆA
HRVATA U STARCEVU

PROIZVODNJA GENETSKI
NEMODIFICIRANE SOJE

BUNARIČKO PROŠTENJE

INTERVJU
LJILJANA KOLENIĆ



SRETNNO!



VOJVODANSKA Svaštara

AKCIJA!

5G

internet

već od

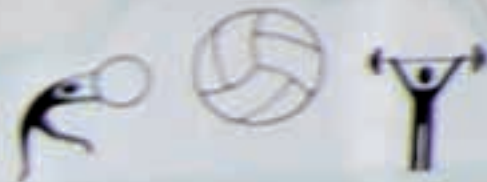
649 din



KARADORDEV PUT 2.
SUBOTICA
TEL:024/555765
WWW.TIPPNET.RS

A a ! E e.

ŠKOLA MI JE NAJMILIJA KUĆA...



AKTUALNO

Novi Zakon o Registru zaposlenih

Evidencija nacionalnosti zaposlenih u javnom sektoru..... 7

TEMA

Skup o hrvatsko-srpskim odnosima u Golubiću

Napraviti promjene u sustavima obrazovanja..... 10-11

Hrvati u Banatu

Dva i pol stoljeća Hrvata u Starčevu.. 16-17

INTERVJU

prof. dr. sc. Ljiljana Kolenić, redovita profesorica
Filozofskog fakulteta u Osijeku**Jezik živi dok ljudi njime govore 12-13**

SUBOTICA

Prvi rujna – dan Grada Subotice

Subotica – prijestolnica multinacionalnosti 18-19

ŠIROM VOJVODINE

Željko Stanetić, direktor Vojvođanskog građanskog
centra u Novom Sadu**Nacionalne zajednice mogu surađivati .. 24**

Odobrena sredstva za obnovu crkve u Rumi

Crkva se čuva stoljećima..... 26-27

KULTURA

Umjetnička kolonija *Stipan Šabić 2015.* održana na
Paliću**Inspiracija – secesija, ris i Palić 32-33**

SPORT

Nino Serdarušić, tenisač

**Do konca godine želio bih biti među prvih
500..... 55**

Budućnost je sada!

Osobni identitet pojedinca razlikuje od drugih osobnih identiteta prije svega različito središte samosvijesti, osjećaj vlastite subjektivnosti. Osobni identitet je rezultat našeg odrastanja, te formiranja tijekom adolescencije, sjetimo se samo pitanja koja smo sebi postavljali – »Tko sam ja?«, »Što želim raditi?«, »U što vjerujem?«. Naši se stavovi izgrađuju na iskustvu i raznim istinitim i lažnim informacijama, činjenicama i predrasudama. Tijekom formiranja identiteta dolazi i do afirmacije, ali i negacije pojedinih stajališta, to umnogome ovisi i od odgoja u obitelji, ali i od odgoja i obrazovanja u školi.

Počela je nova školska godina i zbog toga pišem o formiranju identiteta, a u ovome broju našeg tjednika donosimo i prilog o znanstvenom skupu u Golubiću, čija je tema bila – znanjem do identiteta, koja je vezana uz postojeće sustave obrazovanja u regiji.

Osim osobnog identiteta, postoji još nekoliko tipova identiteta, kao što su kulturni, vjerski, spolni i etnički identitet. Nas će ovom prilikom interesirati hrvatski identitet ovdašnjih pripadnika naše manjinske zajednice, za čije je formiranje potrebno i znanje, prije svega, da je materinji jezik jedno od najsnažnijih obilježja identiteta, osobe i naroda, a to se naravno treba učiti i u školi. Mnogi od nas to nisu imali priliku učiti, kada smo bili učenici. Možda će ovaj zapis nekome zvučati banalno i odveć poznato, ali nije uopće trivijalno kada se hrvatski jezik uči od malih nogu prilikom nastave, kao što nije nevažno kada se uči o hrvatskoj književnosti i kulturi ili o povijesnom prostoru, koji također čini identitet, a nije beznačajno ni učiti o vjeri, koja je također element društvenog identiteta, a kruna svega je i učiti kako je hrvatski nacionalni i kulturni identitet europski multidimenzionalan, jer pripada gotovo svim europskim, ali i određenim istočnjačkim tradicijama.

Sada imamo ovdje u Srbiji naše hrvatske odjele, te se i zbog svega navedenog trebamo što više zalagati za njihov kontinuitet i boljitak, kako to čini i HNV. Ako nekome ova rečenica zvuči plitko, neka se samo upita – je li ikada razmislio o važnosti sustava za upravljanje učenjem!

A da, kao i uvijek, nije sve jednostavno s »poznatim« identitetom, govori i aktualna kriza kulturnog identiteta suvremenog čovjeka zbog nastanka vakuuma kulturnih vrijednosti i poremećaja u obrascima kulture. Iako naizgled nije u pitanju obrazac kulture koji isključuje alternative, jer se postmoderna lažno predstavlja i kao društveni kontekst u kojem se ne dovodi u pitanje pluralitet kulturnih formi, u postmodernom dobu nadvladava trend relativizacije, kojim se uspješno rastaču identiteti. Dominantan socijalni model forsira dezangažiranje i pasivnost, a devalvirani su progres i univerzalizam i zbog toga se potencira diferencijacija i fragmentacija, uz ideju o neprestalnom promjenljivom »ja«.

U toj situaciji, rješenje je ipak jednostavno: umjesto postmodernističke krilaticke reciklaže i relativizacije kriterija, neka krilatica bude kreacija, jer budućnost je sada! Zvučalo nekom plitko ili ne, držim prvašićima fige u novoj školskoj, kao i svima koji uče, bez obzira na godine. Dobro ljudi, polako, znam i sam – i meni bi fige držao **Rousseau** da ovo može pročitati.

Z.S.

Pásztor: Izbore raspisujem 22. travnja, osim ako...



»U ovom trenutku ne postoje uvjeti zbog kojih bih raspisao pokrajinske izbore prije 22. travnja«, rekao je **István Pásztor**, koji je i predsjednik Saveza vojvođanskih Mađara, za list *Danas*.

On napominje da je, u tom smislu, izjava **Bojana Pajtića**, predsjednika Demokratske stranke i premijera Vojvodine da se izbori u Vojvodini ne mogu održati prije 22. travnja – istinita.

Pásztor, međutim, napominje da ta izjava nije potpuna, jer ne uključuje okolnosti koje mogu dovesti do toga da izbori, ipak budu i ranije raspisani.

»Postoji mogućnost da jedna trećina zastupnika vojvođanskog parlamenta inicira raspuštanje skupštine, pa da se o tome pozitivno izjasni apsolutna većina, što bi svakako bio razlog za raspisivanje izbora. Oduvijek sam postupao u skladu s pravilima i zakonima i ne vidim razlog zbog kojeg bi odustao od toga u bilo kom trenutku«, navodi Pásztor.

Upitan da li to znači da u aktuelnim okolnostima, ne postoji mogućnost da raspiše pokrajinske izbore, István Pásztor je odgovorio: »I da hoću, ne mogu«.

Pásztor ističe da niko na njega nije vršio pritisak, niti to sada čini, da raspiše izbore mimo zakona i pravila.

Komentirajući najavu mogućih izvanrednih republičkih izbora, István Pásztor za *Danas* kaže da ustavnih razloga za donošenje takve odluke nema.

»Međutim, mogu zamisliti političke razloge, iako zakonskih obveza nema«, zaključuje Pásztor.

Ivan Stipić predsjednik MO DSHV-a Đurđin

Izborna skupština za MO DSHV-a Đurđin bila je jedanaesta od trideset dvije izborne skupštine, koje će se održati do 30. listopada, kada se na skupštini stranke bira novo vodstvo. **Ivan Stipić** je ponovno izabran za predsjednika MO DSHV-a Đurđin na izbornoj skupštini koja je održana u četvrtak, 27. kolovoza, u vjeronaučnoj dvorani župe sv. Josipa radnika u Đurđinu. Ivan Stipić je osnivač stranke i s **Antunom Dulićem**, **Antom Dulićem**, **Grgom Matkovićem**, **Ivom Dulićem**, **Alojzijem Horvackim** i **Perom Kujundžićem** je prije 25. godina osnovao ovaj mjesni odbor. Bio je vijećnik DSHV-a u Skupštini Grada Subotice. Za zamjenika predsjednika izabrana je **Verica Ivković Ivandekić**. U mjesni odbor izabrani su: **Tomo Stipić**, **Joso Milodanović**, **Marica Stantić**, **Klara Dulić**, **Nikola Marcikić**. Kandidat MO DSHV-a Đurđin za Vijeće stranke je **Marinko Čović**, za člana predsjedništva subotičke podružnice DSHV-a predložena je **Verica Ivković Ivandekić**, **Amalija Stipić** za Forum žena i **Klara Stantić** za predsjedništvo Mladeži DSHV-a. Članovi MO DSHV-a

Đurđina usvojili su program rada predsjednika Ivana Stipića, koji se temelji na uključivanju mladeži u mjesni odbor i hrvatsku zajednicu.

Članovima MO DSHV-a Đurđin obratio se predsjednik stranke dipl. ing. **Petar Kuntić**, koji je između ostalog istaknuo: »U Đurđinu su najmanje podjele unutar naše zajednice. Svih 25 godina DSHV-a je funkcionirao u Đurđinu i nikada ga nisu uspjeli razbiti i hrvatstvo je opstalo i ostat će zlatnim slovima zapisano u povijesti naše zajednice.«

Kandidat za trećeg predsjednika DSHV-a u njegovoj povijesti **Tomislav Žigmanov**, iznoseći svoj program na skupštini ovog mjesnog odbora, je rekao: »Đurđin je mjesto koje je kroz povijest čuvalo nacionalnu svijest. Biti Đurđinčanin je i ponos, jer ste uvijek bili na braniku hrvatstva. U narednom periodu moramo povratiti pozicije u gradu koje nam pripadaju. Važno je što možemo učiniti za zajednicu i da svi zajedno gradimo našu budućnost, uz poštovanja prava svakog. Bit ću čovjek od riječi i zalagat ću se za boljitak hrvatske zajednice.«

Izborne aktivnosti u Demokratskom savezu Hrvata Vojvodine (DSHV) nastavljaju se izbornom skupštinom za MO DSHV-a Mali Bajmak 10. rujna, koja će se održati s početkom u 19,30 sati u Domu DSHV-a.

Zlatko Ifković

»Pružanje pomoći nije politička gesta«

Predsjednik Pokrajinske vlade dr. **Bojan Pajtić** i članovi Pokrajinske vlade i Pokrajinskog savjeta za migracije razgovarali su 1. rujna u Kanjiži s dr. **Mihalyem Bimbom**, predsjednikom Općine Kanjiža i općinskim vodstvom i obišli izbjeglički kamp u ovoj pograničnoj općini, u kojoj se svakodnevno nalazi više od tisuću izbjeglica iz Sirije i drugih afričkih i azijskih zemalja.

Na sastanku u Općini Kanjiža konstatirano je da Pokrajina, od početka nastanka izbjegličke krize u Subotici i Kanjiži, ispunjava sve što je dogovoreno u pružanju pomoći ovim lokalnim samoupravama. U razgovoru je istaknuto da je pomoć Pokrajine bila jedna od najbržih i najkonkretnijih, jer je brzina pružanja odgovarajuće pomoći Kanjiži u zbrinjavanju izbjeglica bila veoma bitna.

Nakon pomoći u prehrambenim i higijenskim artiklima, najnovija pomoć je financijska. Blizu 14 milijuna dinara je Pokrajinska vlada namijenila za pokrivanje najvećeg dijela troškova koje je Općina Kanjiža imala u formiranju izbjegličkog tranzitnog centra.

»Kroz tranzitni kamp u Kanjiži je u protekla tri tjedna prošlo 26 tisuća izbjeglica. Po našim informacijama, u tijeku ove godine, oko 3 tisuće djece bez pratnje roditelja je prošlo kroz našu zemlju«, izjavio je predsjednik Pajtić, nakon obilaska izbjegličkog tranzitnog centra i naglasio da pružanje pomoći ovim ljudima nije ni političko, ni pitanje formalne prirode, već pitanje humanosti.



NOVI ZAKON O REGISTRU ZAPOSLENIH

Evidencija nacionalnosti zaposlenih u javnom sektoru

Zakon o Registru zaposlenih u javnom sektoru, koji je Skupština Srbije usvojila krajem srpnja, imat će odredbu o nacionalnosti zaposlenika te će na taj način biti uspostavljena i evidencija koliko su nacionalne manjine zastupljene u tijelima državne i javne uprave. Ovo je jedna od ključnih stavki za proces EU integracija Srbije u kontekstu poglavlja 23 koje se tiče nacionalnih manjina. Kada se Registar uspostavi, što bi trebalo biti do kraja godine, predstavnici nacionalnih manjina imat će jasnu sliku o broju osoba koje su Srbi, Hrvati, Mađari, Rumunji i drugi a koje rade u državnoj i javnoj upravi, te će se moći stvarati konkretni prijedlozi kako da se broj manjina poveća kako bi bile ravnopravno zastupljene u svim javnim i državnim službama.

VLAST I DALJE S »FIGOM U DŽEPU«?

Međutim, ova odredba prvobitno uopće nije bila dio prijedloga Zakona. Tek je na inicijativu zastupničke grupe Saveza vojvođanskih Mađara (SVM) u srbijanskom parlamentu amandman koji se tiče nacionalnog izjašnjavanja ušao u tekst Zakona. »U cilju ostvarivanja namjere da se uspostavi Registar zaposlenih u javnoj upravi neophodno je prikupljanje i podataka o nacionalnoj pripadnosti zaposlenih. Svrha prikupljanja ovih podataka je uspostavljanje i službene statistike o nacionalnoj strukturi zaposlenih u javnoj upravi na nivou Republike«, napisao je SVM u obrazloženju.

Podaci o nacionalnosti skupljat će se na dobrovoljnoj osno-

vi, objasnili su u Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave. To znači, kao i u popisu stanovništva, svoju nacionalnost upisat će samo onaj tko želi, a ta stavka moći će se ostati i prazna. Ipak, zbog načina na koji je došlo do uključivanja ove odredbe u tekst Zakona, upitno je koliko vlasti Srbije iskreno ulaze u proces EU integracija kada su u pitanju manjine.



Slaven Bačić

»Mehanički se odrađuje ono što se mora. Ono što je porazno jest to da ovo potvrđuju tezu da vlasti ne ulaze iskreno u proces EU integracija, kada su manjine u pitanju. U suprotnom bi ovaj moment, kao jedan od ključnih zahtjeva jasne evidencije zastupljenosti manjina u tijelima državne javne vlasti, bio drugačije tretiran«, kaže **Slaven Bačić**, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća (HNV) i član Posebne radne skupine za izradu akcijskog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina.

»Mi ne možemo prigovoriti jer je država ispunila svoju obvezu, ali ostaje gorak okus da državna tijela nisu predložila ono što se od njih očekivalo«,

nastavlja Bačić. Ono što je problematično jest što je predlagatelj ovog Zakona Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave, koje je aktivno uključeno u pregovarački proces poglavlja 23 u kojem se nalaze manjine, ima ingerencije kao predlagatelj zakona i glavni je nositelj legislativnih aktivnosti za nacionalne manjine. »Oni su dobro upoznati s poglavljem 23 i sudjeluju u radu posebne radne grupe nacionalnih manjina i bili su prisutni na svim sastancima radnih grupa, a izostavili su ovaj stavak«, zaključuje Bačić i napominje kako je ista preporuka proizišla i na 6. sjednici srpsko-hrvatskog međuvladinog Mješovitog odbora za manjine, na kojoj je također jasno izražena potreba i preporuka da je potrebno izraditi evidenciju iz koje se vidi ne samo broj, već i nacionalna struktura zaposlenih u državnoj i javnoj upravi.

PROTUUSTAVNO?

Rodoljub Šabić, povjerenik za informacije od javnog značaja, smatra da se ovom zakonskom odredbom krši Ustav i pojedini zakoni. On smatra da je ideja o Registru zaposlenih u javnom sektoru dobra, jer se trenutačno ne zna koliko ljudi zarade prima iz proračuna. Ipak, odredbu o unošenju nacionalnosti vidi kao protivustavnu i protivzakonitu. »Naš Ustav je u tom pogledu potpuno jasan, nitko nije dužan izjašnjavati se o svojoj nacionalnoj pripadnosti, niti ga bilo tko može na to prisiliti. Jasan je i Zakon o zaštiti podataka o osobi. Dakle, ne može se ni zakonom stvoriti ta obveza. To je obveza koja ovisi od osobnog

pristanaka. Ti podaci mogu u Registar, ali samo na fakultativnoj osnovi, onda kad i ako ih netko želi dati«, ističe Šabić. Državni tajnik u Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave **Ivan Bošnjak** objasnio je kako je Zakonom predviđeno upravo dobrovoljno izjašnjavanje, u skladu s Ustavom i zakonima. »U pitanju je dobrovoljno izjašnjavanje. Ovi podaci će se unositi u Registar zaposlenih uz pismenu suglasnost zaposlenog«, kaže Bošnjak koji je pojasnio da su inicijativu za unošenje podataka o nacionalnosti pokrenuli predstavnici manjina, kako bi u procesu racionalizacije bili zaštićeni.

BAČIĆ: SVE JE U SKLADU S USTAVOM

»Mislim da povjerenik nije u pravu, jer tada rubrike o nacionalnosti ne bi bilo ni na popisu stanovništva. Nitko nikoga ne može prisiliti da napiše svoju nacionalnost, a ovi posebno osjetljivi podaci svakako ne izlaze u javnost u odnosu na pojedince. U Ustavu Srbije piše u člancima 21 i 76 da mjere pozitivne diskriminacije nisu diskriminacija«, kaže Bačić, a to znači da se, kao i u popisu stanovništva, neće objavljivati podaci s imenom i prezimenom, nego statistike i brojevi. Registar bi trebao biti završen do kraja ove, 2015. godine i kada se uspostavi, onda će biti jasnija slika o zastupljenosti manjina u organima državne javne vlasti te će se tada, napominje Bačić, moći govoriti o približno ravnomjernoj zaposlenosti u državnom javnom sektoru.

Tatjana Ljubić

PROIZVODNJA GENETSKI NEMODIFICIRANE SOJE: JE LI TAKO ŠTO MOGUĆE?

Dunav soja šansa za europsku proizvodnju

Europa uvozi 97 posto soje koju koristi za proizvodnju stočne hrane, a dvije trećine te soje je GMO. Cilj je da Europa postane manje ovisna od uvoza i da proizvodi genetski nemodificiranu soju, a jedna od potvrda toga je i oznaka kvaliteta Dunav soja

Proizvođači soje nemaju ove godine razloga za zadovoljstvo. Suša je desetkovala prinose, a po pravilu nešto veća cijena koja im se nudi, a to je krajem kolovoza bilo nešto iznad 40 dinara, neće nadomjestiti gubitak zbog manjeg roda. No, nećemo ovoga puta o tome, već o jednoj drugoj strani priče u proizvodnji soje, a to je pokušaj da se za europsko tržište proizvede što više soje koja nije genetski modificirana, kako bi to tržište bilo manje ovisno o uvozu soje s američkog kontinenta, koji najvećim dijelom proizvodi GMO soju. S tim ciljem osnovana je udruga *Danube Soya – Dunav soja*, kojoj pripadaju zemlje podunavske regije, pa i Srbija i Hrvatska.

VOJVODANSKI MODEL

Dunav Soja, sa sjedištem u Beču, posluje od 2012. godine, a Regionalni centar u Novom Sadu osnovan je u svibnju 2014. godine. Regionalni centar je strateški pozicioniran u Novom Sadu, u Vojvodini, koja predstavlja model za ostale europske zemlje u proizvodnji visoko kvalitetne genetski nemodificirane soje, jer raspolaže s kvalitetnim domaćim sortama, dobrim proizvođačima i prerađivačima. »Regionalni centar je zadužen da pruža potporu na području Srbije, Hrvatske, BiH, Slovenije i Mađarske. Osim Beča i Novog Sada, ured postoji u Bukureštu

(Rumunjska), a predstavnike imamo u: Švicarskoj, Italiji, Njemačkoj, Poljskoj i Ukrajini. *Dunav Soja* je neovisna međunarodna, neprofitna organizacija osnovana s ciljem unapređenja i promoviranja proizvodnje, prerade i korištenja genetski nemodificirane soje, kontrolirane kvalitete i podrijetla iz regije Dunava«, kaže **Andrea Vučinić**, projektna koordinatorica *Dunav Soje* u razgovoru za *Hrvatsku riječ*. Udruga trenutačno ima više od 180 članova iz 16 europskih zemalja, prije svega proizvođače

Europi i koji garantira da je riječ o genetski nemodificiranoj soji.

A koliko je soja značajna i koliko je značajno da se s njiva skida genetski nemodificirana soja govori i podatak da je soja najznačajnija proteinska komponenta u prehrani ljudi i životinja. »Svake godine približno 35 milijuna tona soje i sojine sačme osigurava važne proteine za industriju stočne hrane u Europi. Više od 97 posto se uvozi iz prekomorskih zemalja, prije svega iz Brazila i Argentine. Na 12 milijuna hektara u Sjevernoj i

EUROPSKA PROIZVODNJA

Europa uglavnom ovisi o uvozu soje, pa se sve više se radi na tome da se površine pod sojom na Starom kontinentu povećavaju. Prema podacima *Dunav Soje* površine pod sojom u Dunavskoj regiji (isključujući Ukrajinu) su u značajnom porastu. U 2012. godini sojom je bilo zasijano 600.000 hektara, dok je u 2014. površina povećana na 750.000 hektara. Očekuje se da će proizvodnja soje u 2015. godini porasti za još 50.000 do 100.000 hektara. U 2012. godini u regiji Dunava proizvedeno je skoro četiri milijuna tona soje, ove godine očekuje se 7,7 milijuna tona, a projekcije su da bi 2020. godine to moglo biti skoro 15 milijuna tona. No, i uz taj porast proizvodnje Europa će i dalje biti ovisna o uvozu soje sa sve većim rizikom da to bude GMO soja. Već spomenuta Dunavska regija definirana je sukladno definiciji Međunarodne komisije za zaštitu Dunava i u tu regiju spadaju: Njemačka, Švicarska, Italija, Češka, Slovačka, Austrija, Poljska, Mađarska, Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Srbija, Bugarska, Rumunjska, Ukrajina i Moldavija. Najveći proizvođač soje u toj regiji je Ukrajina, koja daje 60 posto ukupne proizvodnje, dok Srbija sudjeluje s 10, a Hrvatska s dva postotka. A Dunavska regija nije slučajno odabrana. Izuzev Italije, sve pobrojane zemlje imaju u

ZNAČAJAN IZVOR PROTEINA

Soja je kao gajena biljna vrsta veoma značajna u ljudskoj prehrani zbog povoljnog kemijskog sastava zrna – oko 40 posto proteina i oko 20 posto ulja. Proteini soje su bogati esencijalnim aminokiselinama, a zrno soje sadrži veće količine vitamina B-kompleksa, beta-karotena, različitih minerala (kalcija, željeza i kalija).

Soja se koristi u prehrambenoj industriji jer povećava ukupne hranjive i biološke vrijednosti i stupanj iskorištenosti finalnog proizvoda, a zbog svoje visoke nutritivne vrijednosti predstavlja jednu od najvažnijih komponenti za proizvodnju hrane za životinje, kao visokoproteinska koncentrirana stočna hrana.

i prerađivače soje, proizvođače stočne hrane, mesa, jaja, mlijeka, trgovinske lance, kao i neprofitne udruge, poljoprivredne institute, fakultete, laboratorije, certifikacione kuće. Udruga *Dunav Soja* ima svoj standard kvalitete koji je široko prepoznat i rabljen u

Južnoj Americi proizvodi se soja za europsko tržište. Nažalost, oko dvije trećine soje koja se uvozi iz prekomorskih zemalja je GMO i u velikoj većini se ne proizvodi u skladu s preporukama održive proizvodnje«, kaže Vučinićeva.



PROIZVODNJA NA 100 MILIJUNA HEKTARA

Soja se u svijetu gaji na 100 milijuna hektara površine i po zastupljenosti na četvrtom je mjestu poslije kukuruza, pšenice i riže. Najveći proizvođači soje su SAD, Brazil i Argentina. Oni podmiruju oko 80 posto svjetskih potreba, ali je najvećim dijelom to GMO soja. Europa je mali proizvođač soje sa svega dva postotka svjetske proizvodnje.

Europi najpovoljnije uvjete za proizvodnju soje. Potrebu da se iz vlastite proizvodnje zadovolje potrebe za sojom sve više uviđaju i dužnosnici europskih država, pa su tako Bugarska i Rumunjska ove godine dale značajne poticaje za proizvodnju soje. Kod nas za sada takvih poticaja nema, ali usprkos tomu proizvođači imaju svoju računicu i svake godine površine pod sojom se povećavaju i sada su u Srbiji premašile 160.000 hektara.

IZAZOVI TEK PREDSTOJE

I dok *Dunav Soja* radi na promoviranju proizvodnje bez GMO, takve soje na našim njivama ima, a novi izazov bit će pregovori s EU, a što bi to tačno moglo značiti za Srbiju, koja ima kompletan lanac proizvodnje soje koja nije genetski modificirana i to dovoljno za svoje potrebe? »Preporuka Europske unije kao i Svjetske trgovinske organizacije je da se

važeci zakon Republike Srbije o GMO uskladi s EU regulativom. Zakon koji trenutačno važi u Srbiji, deklarativno zabranjuje stavljanje u promet proizvode od GMO, a po zakonima EU to bi se trebalo promijeniti. Najveći izazov u narednom periodu bit će kako donositi nove zakone u skladu s EU standardima, a opet sačuvati domaću GMO free proizvodnju soje i lidersku poziciju koju Srbija trenutačno ima u Evropi. Zato je veoma bitno valorizirati domaći proizvod, a to je moguće kroz obilježavanje proizvoda dodatnim oznakama kvalitete i stalnim edukacijama i kampanjama usmjerenim prema proizvođačima, potrošačima i svim akterima u proizvodnom lancu. *Dunav Soja* standard kvalitete je jedini zvanično odobren standard od strane Ministarstva poljoprivrede i zaštite životnog okoliša koji daje mogućnost označavanja prehrambenih proizvoda dodatnom oznakom kvalitete GMO

free u Srbiji. Oznaka *Dunav Soja* na proizvodima poput mesa, jaja i mlijeka ukazuje da je proizvod kontroliranog podrijetla i kvalitete i potrošač kupujući proizvod s oznakom *Dunav Soje* bira kvalitetan i kontroliran proizvod«, kaže naša sugovornica iz *Dunav Soje*.

KORAK DALJE

Korak dalje od proizvodnje genetski nemodificirane soje je organska proizvodnja, a pionirske pokušaje u toj oblasti čine proizvođači u selu Telečka kraj Sombora, koji se organskom proizvodnjom bave već sedam godina i to za poznatog kupca u Njemačkoj. Svom proizvodnom asortimanu, u kome dominira paprika, žele dodati i soju. »Tek smo na početku i ove godine postavili smo ogledna polja da bi vidjeli koje sorte su najbolje za proizvodnju u nekonvencionalnoj poljoprivredi. Problem s plasmanom nemamo i kada

krene organska proizvodnja soje proizvodnja će ići kupcima u Austriju i Italiju«, kaže **Valeria Balint**, predsjednica udruge *Ecoland rs* iz Telečke.

»Organska proizvodnja soje moguća je na našem terenu, a naročito je zanimljiva za male poljoprivrednike kojih je sve više. Takvom proizvodnjom postiže se veća cijena, pa se na takava način može naplati uloženi rad. Još uvijek nemamo značajnijih površina pod organskom sojom u regiji zapadne Bačke i za sada imamo nekoliko proizvođača koji su u postupku konverzije zemljišta, koja traje tri godine. Što se tiče prinosa, on je na nivou prinosa iz konvencionalne proizvodnje, a jedina razlika je što u organskoj proizvodnji soje, kao i u organskoj poljoprivredi uopće, ima više ručnog rada«, kaže **Vladimir Sabadoš**, direktor PSS Sombor.

Zlata Vasiljević

SKUP O HRVATSKO-SRPSKIM ODNOSIMA U GOLUBIĆU

Napraviti promjene u sustavima obrazovanja

*U regiji je propušten jedan od najvažnijih koraka na putu ka pomirenju nakon ratova 1990-tih, a to su promjene u sustavu obrazovanja, izjavio je na skupu u Golubiću direktor novosadskog Centra za demokraciju, povijest i pomirenje Darko Gavrilović * Na znanstvenom skupu su sudjelovali i predstavnici hrvatske manjinske zajednice iz Srbije: predsjednik IO HNV-a Darko Sarić Lukendić i direktor NIU Hrvatska riječ Ivan Karan*

»Jedan od najvažnijih koraka koji je propušten na putu k pomirenju u regiji jeste napraviti neke važne promjene u sustavu obrazovanja u gotovo svim zemljama bivše Jugoslavije«, rekao je direktor novosadskog Centra za demokraciju, povijest i pomirenje **Darko Gavrilović**, na šestom međunarodnom znanstvenom skupu pod nazivom *Hrvatsko-srpski susreti, znanjem do identiteta*, održanom u Golubiću, u Republici Hrvatskoj, od 23. do 26. kolovoza.

Ovaj skup je organiziran u suradnji spomenutog Centra i Udruge za povijest, suradnju i pomirenje iz Golubića, a uz znanstveni skup, održana je i sesija posvećena održivom ekonomskom razvoju u povratničkim sredinama, kao i ljetna škola *Holokaust i genocid – utjecaj na regionalnu politiku stabilnosti*, te likovna kolonija.

Na međunarodnom skupu u Golubiću sudjelovali su znanstvenici, sveučilišni profesori, političari i članovi nevladinih organizacija koje se bave i problematikom nacionalnih manjina, kao i likovni umjetnici iz cijele regije. Znanstveni skup je dobio podršku resornih ministarstava Hrvatske i Srbije, političkih stranaka Hrvata u Srbiji i Srba u Hrvatskoj, kao i podršku Grada Obrovca i Grada Osijeka, a organizaciju skupa su pomogli Savjet za nacionalne zajednice

Republike Hrvatske, Tajništvo za kulturu AP Vojvodine, Fond za izbjegla i raseljena lica AP Vojvodine, Ministarstvo inozemnih poslova Republike Srbije i Komesarijat za izbjeglice Republike Srbije.

DJECA UČE POGREŠNU POVIJEST

»Mi u regiji i dalje imamo udžbenike iz povijesti u kojima se može naći govor mržnje i prikrivanje ili opravdavanje zločina i zločinaca iz prošlosti. Djeca uče pogrešnu povijest i tako

»Aleksandar Vučić je krenuo od kraja, ne poštujući i ne poznavajući važnost tog procesa i trčeci za brzim i jeftinim političkim poenima. Ako s tim nastavi, sav trud i rad na pomirenju vratit će nas nekoliko godina unazad.«

Glede pomirenja, Gavrilović je istaknuo da to ne može biti samo pomirenje sa suprotstavljenom stranom, nego i »sa samima sobom« i rekao da se mora osigurati održivi povratak izbjeglica, kako bi ljudi mogli živjeti u mjestima u koja se vraćaju, a ne da se ponovno iseljavaju u inozemstvo, prenosi *Danas*.

»U razgovoru s Miloradom Pupovcem, dogovorili smo da se tijekom ove jeseni u Subotici održi susret dužnosnika srpske manjinske zajednice iz Hrvatske i predstavnika naše manjinske zajednice, gdje bi detaljnije razgovarali o položaju ove dvije manjine. To je rezultat i ranijih razgovora o takvom susretu«, kaže Sarić Lukendić.

se od njih stvaraju novi nositelji mržnje, koji mogu dovesti do toga da se povijest ponavlja«, rekao je Darko Gavrilović na znanstvenom skupu, kako prenose srbijanski mediji.

Gavrilović je naglasio da države regije jesu napravile određene važne korake u smjeru pomirenja, ali da je od 2012. godine »taj posao gurnut u stranu«, a kritizirao je način na koji predsjednik Vlade Republike Srbije **Aleksandar Vučić** provodi politiku normalizacije odnosa na prostoru bivše Jugoslavije.

Gavrilović je rekao da ovakvi znanstveni skupovi trebaju pokrenuti i oživjeti povratničke lokalne zajednice, kakva je Golubić, kroz suočavanje s problemom regije. »Identiteti jesu problem regije. Oni koji govore da imaju prava da budu Srbi u Hrvatskoj ili obrnuto, trebaju znati da je to prazna riječ, ukoliko ljudi nemaju prava na normalan život«, kazao je Darko Gavrilović.

Predstavnik Udruge za povijest, suradnju i pomirenje iz Golubića, **Davor Pauković** je istaknuo da je ovogodišnji skup

poseban, jer u njegovom radu sudjeluju studenti iz obje zemlje, Hrvatske i Srbije, koji trebaju biti glavni cilj kada se radi o suočavanju s prošlošću. Pauković je rekao i da će u narednom periodu u toj oblasti veoma važna tema biti komemoracije, jer će se kroz njih »preplitati odnosi i identiteti Srba i Hrvata«.

GURANJE PROBLEMA POD TEPIH

Jedan od organizatora skupa, **Janko Veselinović**, zastupnik u Skupštini Republike Srbije, glede teme pomirenja, istaknuo je da se situacija u regiji nije promijenila u odnosu na posljednje desetljeće, ali da se u nekim stvarima otišlo čak i nekoliko koraka unazad.

»U trenutku kada je između Hrvatske i Srbije postoje brojna otvorena pitanja, oni koji kreiraju političku scenu u tim zemljama izgledaju sve nezrelije, ne rješavaju probleme, već ih guraju pod tepih, a umjesto zapošljavanja, ljudima nude nacionalističke ideje«, rekao je Veselinović i naglasio da i jedna i druga država trebaju učiniti više na tome da poštovanje manjinskih prava bude osigurano, ali ne samo kroz njihovo donošenje, nego i sprovođenje.

Na ovome skupu je sudjelovao i predsjednik Srpskog narodnog vijeća u Hrvatskoj **Milorad Pupovac**, koji je izjavio da pitanje



identiteta nacija bivše Jugoslavije treba da postane »civilno pitanje«, kako bi se spriječila njegova politička zlouporaba.

»Politika je na ovim prostorima izgubila moć u drugim oblastima, kao što je na primjer ekonomija, pa naše identitete koristi u političke svrhe. Zato identitet prvo treba zaštititi od tih identitetskih politika«, rekao je Pupovac i upozorio da su Srbi i Hrvati već postali »zarobljenici identitetskih politika«, jer slobodu nacija i zajednica poistovjećuju s identitetom. »Izgubili smo slobodu onda, kada je mjerilo za nju postao identitet«.

Milorad Pupovac je istaknuo da je danas prostor bivše Jugoslavije »zarobljen« lošim politikama sjećanja na ratove i sukobe.

»Ako se identitet jednog naroda i dalje bude gradio prevashodno u odnosu na njegovo stradanje i žrtve, i Srbija i Hrvatska ostat će trajni zarobljenici pogrešnih državnih politika i neriješenih odnosa«, rekao je Pupovac i ocijenio da je te politike potrebno mijenjati, jer će se u suprotnom ponovno ući u još jedan sukob.

Jedan od sudionika ovoga skupa bio je i direktor Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* **Ivan Karan**, koji pozitivno ocjenjuje nove sadržaje na skupu u Golubiću.

»Ove godine je koncepcija skupa bila drugačija, nego prethodnih godina. Uz znanstveni skup, ove je godine bilo i novih sadržaja, održana je ljetna škola za studente, kao i likovna kolonija, a jedna sesija je bila posvi-

jećena ekonomiji s idejom da se pomogne projektima održivog razvoja tog ruralnog kraja, kakav je Golubić, koji se nalazi u općini Obrovac. Tema o povratku izbjeglica u to podneblje je osnovna nit-vodilja skupova u Golubiću, ali je dobro što je taj skup sadržajno proširen.«

Glede teme skupa – znanjem do identiteta, Karan je rekao da Hrvati koji žive u Srbiji nedovoljno znaju o sebi, te da postoji više subetničkih skupina Hrvata u Vojvodini koje se međusobno nedovoljno poznaju.

»Dakle, malo znamo o sebi, a još manje drugi znaju o nama. To je pored ostalog i zbog toga što se u školama o tome nije ranije učilo, o našem podrijetlu, povijesti i kulturi, što jednostavno znači da je postojao problem u sustavu obrazovanja, a problemi postoje i sada. Koji su to problemi? Prvo, mi sami trebamo učiti o nama, o ovdašnjim Hrvatima, a za to sigurno nisu dovoljni samo prilozu u tjedniku *Hrvatska riječ*, nego je nužno obrazovanje u školama na hrvatskom jeziku, koje bi trebalo podrazumijevati i sadržaje iz naše povijesti i kulture. No, udžbenici nisu još adekvatni i to je osnovni problem kada pričamo o temi – znanjem do identiteta.«

DRAGOCJENA RAZMJENA ISKUSTAVA MANJINSKIH ZAJEDNICA

Predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Sarić Lukendić** sudjelovao je ove godine drugi put na skupu u Golubiću.

»Bio sam tamo i prije dvije godine, tada je u fokusu bila prezentacija znanstvenih radova na zadatu temu skupa. Skup je imao i političku dimenziju, susretali se predstavnici manjinskih političkih stranaka iz Hrvatske i Srbije, kao i dužnosnici manjinskih nacionalnih vijeća. Dobro je što je sada u koncept uključena i ljetna škola, pozvana je i mlada populacija, pozvani su i umjetnici, koji su sudjelovali u radu likovne kolonije, a za pozdraviti je i sesiju posvećenu održivom ekonomskom razvoju u povratničkim sredinama, kakva je i Golubić.«

Sudjelujući na znanstvenom skupu, Sarić Lukendić je istaknuo značaj institucija nacionalnih manjina u procesu očuvanja i unapređenja identiteta, jer su prema njegovom mišljenju upravo institucije te instance koje trebaju biti nositelji projekata i aktivnosti manjinskih nacionalnih zajednica.

»U tom smislu, srpska manjinska zajednica u Hrvatskoj je i zbog procesa pridruživanja Republike Hrvatske Europskoj uniji u većoj mjeri formirala svoje institucije, dok je ovdašnja hrvatska zajednica još uvijek u fazi institucionalne izgradnje. Za nas predstavlja značajno saznanje o iskustvu, koje je srpska manjina imala tijekom predpristupnih pregovora, budući da je Republika Srbija tek sada u tome poslu, oko kojega je i HNV intenzivno angažiran. Dakle, prilika da komuniciramo s kolegama iz srpske manjinske zajednice je dobra stvar, jer možemo saznati o njihovim iskustvima na tome

planu, koja mogu koristiti u radu HNV-a tijekom našeg dijela rada u pristupnim aktivnostima s Europskom unijom. Važno je i na koji će se način osmišljavati projekti koje manjinske institucije realiziraju, a koje su usmjerene na očuvanje i izgradnju identiteta, a kroz oblasti manjinske samouprave«, kaže Sarić Lukendić i naglašava kako je na skupu govorio i o potrebi da se udžbenici iz kojih uče đaci koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku u Srbiji, budu prilagođeni takvoj nastavi.

»Imamo problem da udžbenici koje koriste učenici koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, još nisu prilagođeni, dakle, onih 30 posto, a na što imamo pravo, jer su sada srpski udžbenici prevedeni '1 na 1'. Pred nama je proces pisanja tih 30 posto sadržaja udžbenika koji se odnose na našu povijest i kulturu, općenito hrvatsku, kao i glede Hrvata koji su živjeli i žive u ovdašnjem podneblju. Taj bi posao trebala financirati i podržati Republika Srbija, kako kroz projekte, tako i kroz pozitivne zakonske propise«.

Sarić Lukendić navodi kako postoji više-manje identičnih problema srpske manjinske zajednice u Hrvatskoj i ovdašnje, hrvatske manjinske zajednice, uz činjenicu da su prilike i kontekst, naravno, drugačiji. Po svemu sudeći, ostaje među ostalim i primjena određenih iskustava srpske manjinske zajednice iz Hrvatske, prilikom rješavanja naših, ovdašnjih manjinskih problema, tijekom procesa pridruživanja Republike Srbije Europskoj uniji.

Zvonko Sarić

PROF. DR. SC. LJILJANA KOLENIĆ, REDOVITA PROFESORICA FILOZOFSKOG FAKULTETA U OSIJEKU

Jezik živi dok ljudi njime govore



Studente uvijek učim da standardni

jezik valja učiti, a zavičajne idiome valja

njegovati. Ako ih zanemarimo, odriče-

mo se dijela svojega identiteta

Razgovor vodila: Zlata Vasiljević

više. Mjesni govori se mijenjaju i gube svoj izvorni oblik zbog utjecaja standardnoga jezika. Nije to samo utjecaj škole, nego i medija, radija, televizije, novina. Osim toga, česte su migracije iz sela u grad pa sela ostaju pusta, nema mladih ljudi, nema jezičnoga pomlatka. A kada ljudi promjene mjesto, mijenja se i njihov mjesni govor. Najzad, govori nestaju još dodatno ako su izvan granica matične države, ako su manjinski govori jer je proces asimilacije uvijek prisutan.

Stoga valja reći da se mjesni govori naglo mijenjaju, naglije nego što bismo to očekivali i taj je proces vrlo teško zaustaviti. Međutim, ipak možemo nešto učiniti. Možemo ih snimiti i opisati (napisati gramatiku i rječnik govora), njegovati u školama, u medijima, na raznim manifestacijama. Za taj posao nisu dovoljni samo pojedinci koje pokreće entuzijazam, nego i ustanove.

HR: Dijalekti i zavičajstvo su hrvatskog jezika. Koliko se oni danas koriste? Može li se izdvojiti neki prostor Hrvatske za koji se može reći da je najbolje očuvao svoj zavičajni govor?

Hrvatski jezik neobično je bogat dijalektima. Obično govorimo da je najmanja jedinica u dijalektologiji mjesni govor,

tj. govor jednoga sela. Malo je višega ranga skupina govora. To bi bili govori određenoga broja mjesta koja slično govore, a razliku se tek po nekim jezičnim osobinama. Dijalekt je naziv u dijalektologiji koji je višega ranga od skupine govora, a najvišega je ranga narječje. Ili jednostavnije, hrvatski se jezik dijeli u tri narječja: čakavsko, kajkavsko i štokavsko. Svako se narječje dijeli na nekoliko dijalekata.

Primjerice: govor Bačkoga Monoštora je govor štokavskoga narječja, slavonskoga dijalekta (uz taj naziv u dijalektologiji se još javlja staroštokavski ili arhaični štokavski, a u narodu i šokački), zapadnobačke skupine govora.

Kad se upozna ta raznolikost narodnih govora, možemo tvrditi da je hrvatski jezik bogat narodnim govorima. Netko je jednom rekao da je jezik bez dijalekata kao šuma bez ptica. Hrvatski je jezik bogat narječjima, dijalektima, skupinama govora i mjesnim govorima.

Neke sredine više njeguju zavičajni govor, a u nekima se još uvijek drži da je njihov »seoski« govor manje vrijedan. Studente uvijek učim da standardni jezik valja učiti, a zavičajne idiome valja njegovati. Ako ih zanemarimo, odričemo se dijela svojega identiteta.

Prva knjiga tiskana u nakladi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata bio je rječnik **Ilije Žarkovića** *Zaboravljeni rječnik – govor golubinačkog kraja*. Recenzentica tog rječnika bila je prof. dr. sc. **Ljiljana Kolenić** s osječkog sveučilišta. U povodu objavljivanja tog rječnika ona je rekla da je njegov značaj u tome što je spasio riječi od nestajanja. Sačuvao je riječi u posljednjem trenutku, a s riječima, s tim velikim jezičnim blagom, sačuvao je i sjećanje na život koji je prošao, kojega se sjećaju oni koji čuvaju najljepše uspomene iz djetinjstva. Bilo je to prije pet godina. Danas je profesorica Kolenić ponovno angažirana na jednom rječniku, ali ovoga puta

rječniku koji se bavi monoštorskim govorom i na čijoj izradi radi **Marija Šeremešić**. Boravak profesorice Kolenić u Monošturu iskoristili smo za ovaj intervju.

HR: Jezik je jedna živa materija koja se vremenom mijenja. Koliko se današnji jezici, pa i hrvatski, mijenjaju uslijed različitih utjecaja kojih je sve više? Prijeti li izumiranje, uvjetno rečeno, malih jezika?

Ne mislim da će mali jezici izumrijeti jer jezici žive dok ima ljudi koji njima govore, a standardni jezici žive dok ima ljudi koji njima govore i pišu.

Međutim, mjesni govori, dakle govori jednoga sela, doista naglo nestaju. Razloga je tomu

U posljednje vrijeme vidimo vrijedne prinose proučavanju zavičajnih idioma, i to ne samo u hrvatskim govorima unutar hrvatskih državnih granica, nego i izvan njih.

HR: Kako gledate na sve prisutnije žargone, strane riječi, nove kratice... u hrvatskome jeziku?

Hrvatski je jezik u posljednje vrijeme preplavljen anglicizmima. Mnogi misle da djeluju učenije i modernije ako rabe engleske riječi umjesto hrvatskih. Primjerice, znalo se čuti u medijima da slijede vijesti iz *deska*, da nešto valja učiniti *step baj step* (namjerno pišem fonetski da pokažem svu apsurdnost takvoga pomodarstva), da se javljaju iz *grin ruma* i *bek stejda*, da je bilo mnogo *selebritija* na *red karpetu*. Da ne govorimo o konstrukcijama tipa *Motovun film festival* što nikako nije u duhu hrvatskoga jezika, ali jest u duhu engleskoga.

Mnoge države imaju neke brane od takve poplave, imaju ustanove koje štite svoj standardni jezik od anglicizama. Hrvatska nema ili bar nema učinkovite brane od takve poplave.

I da se ne bi krivo shvatilo: nemam ja ništa protiv engleskoga jezika. Neka njime govori cijelo englesko govorno područje, neka on bude svjetski jezik. Ali u Hrvatskoj u službenoj uporabi mora biti hrvatski jezik i hrvatski jezični sustav. Jer ako mi preuzimamo riječi iz bilo kojeg drugoga jezika, ugušit ćemo stvaralačku moć svojega jezika, postat ćemo neproduktivni (to se zove i neplodni) jezik koji ne stvara novo. Tako na to gledaju i ostale države pa je logično da tako na to gleda i Hrvatska.

Glede žargonizama, tu sam popustljivija jer nije standardni jezik. Standardni je jezik jezik pravila i propisa, a žargonizam je razgovorni jezik. Uvijek je bilo različitih skupina koje su rabile žargonizme. Primjerice, mladi u neslužbenim prilikama.

HR: Slavonski dijalekt poznat je još i kao šokački. Osim u Slavoniji i Baranji tim jezikom govore

i Šokci s ove strane Dunava, dakle na ovom jedinstvenom prostoru Panonije. Kolike su im sličnosti, a koliko je prisutno razlika obzirom na različite utjecaje na šokački živalj s ove i one strane Dunava?

Slavonski dijalekt se u znatnosti još zove i staroštokavski šćakavski. To je jedan od dijalekata štokavskoga narječja koji je u narodu poznat i kao šokački. Zajednička je osobina svih mjesnih govora slavonskoga dijalekata (šokačkih govora) u naglasnom sustavu.

Govore slavonskoga dijalekata ja obično dijelim na posavski, podravski i podunavski poddijalekt. Područja u kojima se govori slavonskim dijalektom jesu: slavonska Posavina, slavonska Podravina, središnji istočni dio Slavonije, Baranja – unutar hrvatskih granica. U Srbiji je to zapadnobačko Podunavlje, u Bosni i Hercegovini sjeveroistočna

HR: U Vojvodini autohtoni govori Hrvata iz skupine Šokaca i Bunjevaca su šokačka i bunjevačka ikavica. Što ih razlikuje?

Šokačke govore u dijalektologiji zovu govorima slavonskoga dijalekata ili staroštokavskim govorima, a bunjevačke govore u dijalektologiji zovu novoštokavskim ikavskim govorima. Mislim da ovi jezični nazivi dosta govore (staroštokavski prema novoštokavskim). I šokački i bunjevački govori hrvatski su govori, ali im je temeljna razlika u naglasnom sustavu. Naglasni je sustav bunjevačkih govora isti kao i u standardnom jeziku, a naglasni sustav šokačkih govora nije (neke sam primjere već navela). Dakle, šokački govori čuvaju staro stanje hrvatske štokavštine. U Vojvodini i Šokci i Bunjevci govore čistom ikavicom pa je najlakše razlikovati Šokca i Bunjevca po naglascima.

Profesorica Kolenić u trajno zvanje redovite profesorice Filozofskog fakulteta sveučilišta u Osijeku, na Odsjeku za hrvatski jezik i književnost izabrana je 2009. godine. Voditeljica je katedre za hrvatsku jezičnu povijest i hrvatsku dijalektologiju. Autorica je više knjiga, te velikog broja znanstvenih i stručnih radova. Angažirana je na popularizaciji struke.

Bosna oko Orašja, u Mađarskoj više mjesta ponajviše u mađarskoj Baranji. Istraživanja na terenu pokazuju da su govori koji su na rubu slavonskoga dijalekata arhaičniji od onih u središtu, a to znači da govori izvan hrvatskih državnih granica čuvaju starije stanje, da su se više »konzervirali«. To vrijedi i za šokačke govore u zapadnobačkom Podunavlju, u mjestima: Bač, Bački Breg, Bački Monoštor, Plavna, Sonta, Vajska. Čuvanje svog šokačkog govora izvan Hrvatske u većini ljudi znači i čuvanje svoga hrvatskoga identiteta.

HR: Hrvati u Vojvodini odsječeni su od svoga matičnog naroda te je jezik bitna odrednica njihovog identiteta. Ikavicu su očuvali u svojim obiteljima, selima, salašima. Što bi sada trebale da urade institucije hrvatske zajednice u Vojvodini da se ta ikavica trajno očuva od zaborava?

Da bi se hrvatski govori sačuvali i ne samo u Vojvodini, potrebno je više rada na očuvanju govora. Narod čini koliko može: čuva svoje govore, njeguje ih, govori njima u selima, na salašima, u obiteljima jer na

taj način narod čuva i njeguje svoj hrvatski identitet. No, to nije dovoljno. Da bi hrvatski govori u Vojvodini imali svoje pravo mjesto, morale bi se više angažirati i ustanove iz Hrvatske. Ovom bih prigodom istaknula divljenja vrijedan rad Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici koji njeguju ponajprije hrvatsko stvaralaštvo, pa onda i hrvatske govore, u Vojvodini. Bilo bi dobro da ustanove u Hrvatskoj i u Srbiji predlože zajednički projekt za očuvanje hrvatskih govora u Vojvodini.

HR: Takozvano bunjevačko pitanje ovdje u Srbiji preraslo je u političko pitanje. S time u svezi je i standardizacija takozvanog bunjevačkog jezika, za koju se osim čelnika bunjevačke zajednice zalažu i neke srbijanske institucije. S aspekta Vaše struke kako komentirate pokušaj da se jedan od govora hrvatskog jezika standardizirao kao bunjevački jezik?

Zatiranje identiteta jednoga naroda ili dijela jednoga naroda nikada i nikome nije činilo ništa dobro. Bunjevački govori idu u skupinu hrvatskih govora novoštokavskoga ikavskoga dijalekata. To je isti tip govora kojim se govori, primjerice, u unutar-njoj Dalmaciji (od Starigrada do Drniša, Sinja i Metkovića), u mjestima podvelebitskoga primorja, u mjestima Like i Gorskoga kotara, na nekim hrvatskim otocima, u zapadnoj Hercegovini, južnoj i središnjoj Bosni, novoštokavskih ikavskih govora ima i među gradišćanskim Hrvatima, tako govore Hrvati u talijanskoj pokrajini Molise. Riječ je, dakle, o hrvatskim govorima, dakle govorima kojima govore Hrvati. Dakle, ponavljam, bunjevački su govori hrvatski govori koji se još u znatnosti zovu i novoštokavskim ikavskim govorima.

Mislim da politike koje žele promijeniti narodnost Hrvatima Bunjevcima neće nikome donijeti neke dobrobiti, pa ni onim političarima koji misle da hoće. Samo će kod nekih ljudi izazvati krizu identiteta. Zašto bi to ikome bio cilj?

BUNARIĆ 2015. – PROŠTENJE PREDVODIO SISAČKI BISKUP, MONS. VLADO KOŠIĆ

Nauk Majke Marije svjetlost je i put života

»**M**olimo Gospu na ovom svetom mjestu, u svetištu na ovom Bunariću, da se odavde i mi danas ne uputimo svojim kućama, a da ne progleđamo, da se njezinim zagovorom izliječi i naša sljepoća, da uvijek govorimo i činimo ono što je istina, da se ne dijelimo i da prevladamo naše podjele kako bismo sačuvali svoj identitet i kao narod i kao pojedinci bili sretni i imali budućnost gdje god živjeli i radili... Doista, ono što nas uče naši zemaljski roditelji dobro je za naš zemaljski život, a čuvati zapovijedi nebeskog Oca dobro je za naš nebeski život, odnosno slušati nauk Majke Marije 'svjetlost je i put života'. Njezin život, njezina poniznost i njezino služenje Sinu Božjemu, našem Spasitelju Gospodinu Isusu Kristu, za nas je pouka, nauk koji svijetli, koji nam pokazuje put kroz život«, poručio je sisački biskup mons. **Vlado Košić** vjernicima iz Subotice i okolice te drugih mjesta Subotičke biskupije okupljenima u Svetištu Majke Božje Bunaričke, na svetoj misi proštenja koju je predslavio 30. kolovoza u zajedništvu s vćkim biskupom **Lajosem Vargom** i domaćim biskupom **Ivanom Péntesom** te svećenicima Subotičke biskupije.

MARIJA »TIP I UZOR CRKVE«

Osvrnuvši se na Knjigu otkrivenja, biskup Košić je u nastavku propovijedi rekao kako je Marija »tip i uzor Crkve«, kako uči Drugi vatikanski sabor, ona

predstavlja sve ono što mi kao Crkva trebamo činiti, što trebamo postati, ona ostvaruje i našu vjeru ovdje na zemlji i ona je naš uzor koji trebamo ostvariti na

»Početkom XX. stoljeća Subotica je bila grad s najvećim brojem stanovnika Hrvata, više nego li je tada imao Zagreb stanovnika. Kako to – pitamo

njivanju prava Hrvata u Bačkoj, Srijemu i posebno u Subotici. A tijekom Domovinskog rata, u kojem je Hrvatska pretrpjela agresiju Srbije i okupaciju trećine teritorija, iz Vojvodine – prema nekim podacima – što zbog javnih neprijateljskih prijetnji, što zbog vlastitog straha za obitelj, iselilo se preko 40 tisuća Hrvata! Zar to nije progon jednog naroda? I to u krajevima gdje nije bilo ratnih zbivanja, razaranja, prisutnosti vojske i vojnih djelovanja! I kako da ne plače Blažena Gospa s nama, nad našom sudbinom? Ona nas je uvijek razumjela, uvijek bila uz nas, i kroz povijest i danas je s nama, kada nas mnogi ne razumiju. Molimo ju da nam izmoli jedinstvo i slogu, molimo ju da nam izmoli hrabrost da izdržimo i opstanemo, da i naš narod doživi bolju budućnost«, naznačio je biskup Košić.

ODGOVORNOST ZA IZREČENO

U svojoj se propovijedi također osvrnuo i na Domovinski rat u Republici Hrvatskoj, rekavši kako i danas, na žalost, još ima sljepoće.

»Sjećam se kako mi je pokojni župnik mons. **Boško Radelić** pričao da mu je na početku rata, onih 90-tih, dakle prije 25 godine, jedna baka koju je došao ispovjediti i pričestiti u Rumi postavila pitanje: što to naši u Hrvatskoj rade tim jadnim Srbima? A on joj je odgovorio: To vam, bako, nije istina, to je samo propaganda! Reče mi preč. Boško da mu je baka tada jako zahvaljivala, jer joj je pomogao



nebu. Govoreći nadalje o Gospi koja plače, a koja se štuje i na Bunariću, propovjednik je ustvrdio kako Majka Marija za nas moli, za nas zagovara svoga Sina, za nas i plače jer osjeća naše boli, naše muke, naše borbe i naše grijehe.

se – da je danas naš narod u ovom gradu toliko umanjen, zar ga je netko prognao iz Subotice i lijepe Bačke? Na žalost, XX. stoljeće nije bilo dobro za naš narod koji je proživio u njemu toliko patnji kao nikada u svojoj povijesti. Sustavno se radilo na uma-

budući da se ona veoma mučila s tim informacijama, koje su međutim bile lažne, jer su bile dio propagandnog rata. Za tolike laži nitko nije odgovarao, ni na kojem sudu, a upravo su te neistine unosile nemir i u ljudima izazivale otpor i mobilizirale ih da pođu u rat, da od mirnih ljudi postanu ubojice, palikuće i osvajači. No, ni danas nisu te laži prestale, i danas se sije bura pa nije neočekivano da takvo zlo sjeme izazove nove sukobe i razdore. A koliko smo svi odgovorni za svoje riječi! Kada bismo to znali i tako se ponašali, bilo bi manje zla u svijetu, među nama i u nama. Već stoljećima se sije zlo razdora i u naš hrvatski narod pa ga se pokušava dijeliti na Bunjevce i Hrvate, kao da i Bunjevci nisu Hrvati. No, tako se lakše našim narodom vlada, kada ga se zavedi i podijeli«, ustvrdio je propovjednik.

GAJITI ZAJEDNIŠTVO I SURADNJU

Okupljene vjernike potaknuo je da ih svojim primjerom nadahnjuju vrijedni hrvatski književnici, znanstvenici, glazbenici i umjetnici, svećenici i biskupi koji su potekli upravo iz ovih krajeva u kojima su živjeli i danas žive naši hrvatski ljudi.

»Neka nas oni nadahnjuju da je lijepo čuvati svoj identitet, da to nije usmjereno ni protiv koga, da će nas i drugi više poštivati ako i mi sami sebe više poštujemo, ako znamo tko smo i kamo pripadamo, ako smo kao hrvatski narod i kao Božji narod odani dobru te graditelji mira i napretka, kao što nas uči i riječima i svojim primjerom naš hrvatski blaženik i nadamo se uskoro sveti **Alojzije Stepinac** koji je trpio nevin, ali nije pokleknuo pred nepravdom, a sve je ljude volio i svima u teško vrijeme pomagao tko god je bio u potrebi, bez obzira koje je bio vjere ili nacije«, rekao je biskup Košić.

»Prije svega ovdje, u vjekovnom prebivalištu Hrvata, trebamo gajiti iskreno zajedništvo i

SVEČANO BDJENJE UOČI BUNARIČKOG PROŠTENJA

Ovogodišnja proslava proštenja započela je svečanim bdjenjem u subotu 29. kolovoza na kojemu se okupilo mnoštvo vjernika. Tradicionalno bdjenje koje se sastojalo od pokorničkoga bogoslužja, osobne ispovijedi i Službe svjetla s procesijom sa svijećama i Gospinim likom, predvodio je sisački biskup mons. Vlado Košić, u zajedništvu s vćkim biskupom Lajosem Vargom i domaćim biskupom Ivanom Péntzesom. U procesiji sa svijećama koja je uslijedila nakon pokorničkoga bogoslužja, sudjelovale su i djevojke u bjelini noseći Gospin lik. Euharistijsko slavlje nakon toga predslavio je katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić**. U svojoj je propovijedi mons. Beretić rekao je kako u pravoj religioznosti ima mjesta za rad, za veselje, za tugu, za suzu radosnicu, i suzu patnje. Vjera se ispovijeda riječima, djelima i osjećajima. Marija je Majka velike vjere, snažnih djela ali i osjećaja. I nas je naša mati podizala radom, ali i pjesmom i molitvom i suzama – ljubavlju. Neka nam Gospa isprosi suosjećanje za ljude koji pate i koji žaluju. I srce radosno za uspješne i radosne. Neka ova bunarička noć za svakog od nas bude noć novoga početka, poručio je mons. Beretić. Utvrdivši kako nas biju prave nevolje možda i zato što odviše očekujemo od života, mons. Beretić ustvrdio je kako ponekad odustajemo od dobrog djela samo zato što se ne isplati biti dobar. Kad kažemo, ima nas svakakvih, onda u toj šarolikosti otkrijmo i sebe, poručio je propovjednik pozivajući se na riječi bl. Majke Terezije koja nas uvijek poziva na ljubav, na strpljenje, da dajemo ono najbolje od sebe. U našim tmurnim razmišljanjima dobro je da se sjetimo Marije. Kao da više tugujemo, nego što se radujemo. Zato Bog daje da »za nas koji putujemo ovom zemljom, sja znak utjehe i sigurne nade«. Naš život... nije besciljno lutanje, već putovanje koje, usprkos svim svojim nesigurnostima i patnjama, ima siguran cilj: dom našeg Oca, koji nas čeka. Lijepo je misliti na Oca koji nas voli. I znati da je naša Majka Marija tamo gore i čeka nas s ljubavlju. Vjera raste i po osjećaju, po ljepoti, po nježnosti. Danas svi zajedno zamolimo Gospu, da dok traje naše putovanje na zemlji, ona uvijek obraća svoje milosrdne oči na nas, da nam obasjava put i pokazuje cilj, dok nakon ovoga izgnanstva ugledamo Isusa, blagoslovljeni plod njezine utrobe, zaključio je mons. Beretić. Pjevanje na bdjenju predvodio je Miroslav Stantić. Proslavi proštenja prethodila je i duhovna priprava 27. i 28. kolovoza. Prvu večer bila je krunicom s prigodnom meditacijom, a drugu večer križni put.

prijateljstvo s Mađarima, s kojima nas spaja ista vjera i pripadnost Crkvi Katoličkoj. Također i sa Srbima trebamo gajiti iskreno suradnju, jer tu zajedno vjekovima živimo kao dva slavenska naroda koji svoje odnose moramo temeljiti na istini, a ne na mitovima i lažima, na pravednosti i međusobnom poštovanju. Zajedno moramo graditi dobre odnose sa svima, i s Nijemcima i sa Slovacima«, zaključio je biskup Košić, pozivajući da molimo Mariju osobito za naše obitelji, za život i vjernost, za djecu i mlade, za našu budućnost, jer Marija je Majka, ona razumije sve naše nevolje, ona je naša Kraljica.

Misna čitanja čitali su predvoditelji Dužijance 2015., koja završava upravo Bunaričkim

proštenjem, bandaš **Nikola Bašić** i djevojka koja je u odsutnosti zamijenila ovogodišnju bandašicu, **Anita Kovač**, a molitvu vjernika predmolila je brojna kršćanska obitelj iz župe Marija Majka Crkve. Pjevanje na misnom slavlju predvodio je **Miroslav Stantić**.

Na kraju misnoga slavlja nazočnima su se obratili rektor svetišta mons. **Slavko Večerin** te vćki biskup **Lajos Varga** koji je istaknuo kako je najdublje jedinstvo među kršćanima ono u euharistiji, dodajući pri tom da je Crkva znak najdubljeg jedinstva između Boga i ljudi. Poželio je da Crkva bude znakom jedinstva među svim narodima koji žive na ovim prostorima, jer pripadaju jednom Kristu.

Poslije misnoga slavlja, hodočasnici su poljupcem iskazivali svoju ljubav Gospinu liku, kojega su u svečanoj procesiji na početku misnoga slavlja zajedno s mladima odjevenim u bunjevačku narodnu nošnju do oltara donijeli ovogodišnji bandaš i zamjenica bandašice. Na dan Bunaričkog proštenja slavljenica je u 6.30 sati sveta misa za hodočasnike pješake koju je predslavio župnik župe sv. Jurja, **István Palatinus**, biskupsku svetu misu na mađarskom jeziku u 8 sati predslavio je vćki biskup **Varga**, a poslijepodnevnu misu u 16 sati za bolesnike i djelatnike Caritasa predslavio je ravnatelj Caritasa Subotičke biskupije, vlč. **Csaba Paskó**.

Željka Zelić

HRVATI U BANATU

Dva i pol stoljeća Hrvata u Starčevu

Nama su neophodne instrukcije na svakom planu, jer nitko od nas nema nekog iskustva u manifestaciji svojeg nacionalnog bića

Starčevo je gradsko naselje u općini Pančevo u Južnobanatskom okrugu. Danas su ova dva mjesta građevinski gotovo spojena. Prema popisu iz 1991. godine Starčevo je naseljavalo 7.579 stanovnika, 2002. bilo je 7.615 stanovnika, a već 2011. godine dvjestotinjak manje. Više od 80 posto stanovništva je srpske nacionalnosti, a broj Hrvata u stalnom je padu. Tako je na popisu 2002. godine zabilježeno 4,58 posto Hrvata, ali se i 2,67 posto izjasnilo Jugoslavenima i 3,97 posto nepoznatima.

DVA I POL STOLJEĆA DOSELJAVANJA

Prema povijesnim podacima i crkvenim zapisima, katolička župa u Starčevu je osnovana 1767. godine, dvije godine nakon osnutka pančevačkoga puka na području Vojne krajine. Osnutak župe pogodio je doseljenu iz raznih krajeva vojnika, čuvara Vojne granice. Među doseljenicima je zabilježeno i osjetno prisustvo Hrvata. Student Filozofskog fakulteta u Beogradu, Pančevac **Dalibor Mergel** živa je enciklopedija prošlosti Starčeva. »Najvjerojatnije je da su naselje u sadašnjem obliku osnovali doseljenici iz Srbije, pokrenuti seobom Srba pod **Arsenijem Čarnojevićem** i da je ono nastalo između 1690. i 1716. godine. Nakon oslobođanja od Turaka došlo je do novog naseljavanja. Po osnutku Banatske vojne granice dolazi do kolonizacije

Nijemaca i Hrvata. Kako je mjesto bilo pretežito poljoprivrednog karaktera, zbog ubrzanog povećanja broja stanovnika i nemogućnosti nalaženja dodatnih izvora prihoda dolazi do iseljavanja u inozemstvo, najviše u Ameriku, tijekom 1907. i 1908. godine. Napuštanjem sela od



Dalibor Mergel

strane Nijemaca poslije Drugog svjetskog rata stvorena je osnova za novu kolonizaciju, time i za izmjenu nacionalne strukture. Zbog blizine Pančeva i velikog razvoja industrije u njemu mijenja se i socijalna struktura stanovništva. Starčevo prestaje biti čisto poljoprivredno naselje, pa dolazi do novih naseljavanja, a posljednje masovnije migracije i posljednja izmjena nacionalne strukture u korist većinskog naroda zabilježena je tijekom ratova devedesetih godina«, priča Dalibor u o prošlosti Starčeva. Za ove teme veliko zanimanje je pokazao od 2004. godine. »Živim u Pančevu, a Starčevo mi je nekako prirodno ušlo u polje zani-

manja, jer mi tu živi majka. Od 2004. godine redovito dolazim u crkvu sv. Mauricija. Osim religije proučavam i prošlost njemačkih obitelji, ali i obitelji Hrvata, kojih još ima u ovom mjestu. Hrvati su ovamo dovedeni prvenstveno kao vojnici, a tek kasnije su od njih nastali dobri stočari, ratari i povrtlari. Po najstarijim podacima kojima raspolazem, 1836. godine u Starčevu je bilo 1.500 Hrvata. To je najveći poznati broj pripadnika ove grupacije koji je nastanjivao Starčevo«, kaže Dalibor. O brojnom stanju Hrvata u Starčevu danas govori s određenom dozom rezerve. »Podaci s popisa 2011. godine kojima raspolazem, statistički su korektni, ali mi u stvarnom životu nisu posve sigurni, odnosno ne vjerujem u njih. U statistici uvijek postoji neki prostor kojim se može manipulirati, a u ovom slučaju to je broj neizjašnjenih, neopredijeljenih, te regionalno opredijeljenih. Zanimljivo je kako Jugoslavena više gotovo i nema. Izjašnjenih Hrvata ima tek oko 250, što mi se opet ne slaže, jer se ne poklapa s brojem katoličkih vjernika, kojih je u Starčevu oko 500. I mješoviti brakovi dosta utječu na smanjenje broja pripadnika hrvatske etničke zajednice u Starčevu. Jednostavno, na djelu je kriptokatoličanstvo i kripto-hrvatstvo. Među ljudima su još uvijek prisutni neki nedefinirani strahovi od ponavljanja događanja iz ratnih devedesetih. U svojim istraživanjima opazio sam kako svaka obitelj kod koje sam bio

ima neki događaj, neku priču iz tog vremena kojega se jako živo sjeća, bilo da je to prijetnja, pritisci, ili vrijeđanje na nacionalnoj osnovi i svakako, nitko od njih ne bi želio da se to ponovi«, kaže Dalibor.

SVE JE MANJE VJERNIKA

Vjernike katoličke vjeroispovijesti u Starčevu okuplja župa svetog Mauricija. Prema povijesnim podacima i crkvenim zapisima, katolička župa u Starčevu je osnovana 1767. godine, dvije godine nakon osnutka pančevačkoga puka na području Vojne



Vlč. Gyula Pósa

krajine. Osnutak župe pogodio je doseljenu vojnika, čuvara Vojne granice, iz raznih krajeva Europe. Kako su prvi župljani u većini bili vojnici, zapovjedništvo Vojne granice skrbilo je o održavanju i financijskim potrebama župe. U prvo vrijeme hrvatskih doseljenika nije bilo puno, ali su ubrzo i oni počeli pristizati, naj-

»Mislim kako je velika pogreška što ne postoji niti jedna institucija kulture koja bi okupljala Hrvate. Kako pomoć dobiva crkva, vjerujem da bi i institucija kulture. Mislim da bi se na taj način znatno doprinijelo čuvanju kulturne, kako materijalne, tako i nematerijalne baštine Hrvata na ovim prostorima općenito, samim tim i čuvanju nacionalnog identiteta«, kaže Dalibor Mergel.

više s područja Like, s Korduna i iz Bosne. Ubrzo po osnutku župe otvorena je i škola u kojoj su djeca učila na svom materinskom jeziku. Crkva sv. Mauricija građena je u klasicističkom stilu s elementima baroka. U unutrašnjosti crkve glavna oltarska pregrada u apsidi ima naslikanu kompoziciju svetog Mauricija, ulje na platnu rađeno 1926. godine, autora **Matthiasa Palleka** iz Omoljice. Iznad glavnog oltara naslikana je *Posljednja večera*, djelo istog autora. Od velike umjetničke vrijednosti su i temišvarske orgulje *Wegenstein* s dva manuala. Orgulje su sada u vrlo lošem stanju. Sveobuhvatan popravak, čišćenje i ugađanje orgulja je posao koji zahtijeva određena financijska sredstva, koje župa godinama pokušava pribaviti od nadležnih institucija, kako bi ovaj izuzetno vrijedan instrument ponovno bio u funkciji. Danas vlč. **Gyula Pósa** opslu-

žuje župe Vojlovica, Ivanovo i Starčevo, koje pripadaju južnom dekanatu Zrenjaninske biskupije. »Iskrenih vjernika danas je u Starčevu sve manje. Istina, po popisu i po krštenju u župi ih imamo negdje između 400 i 500, no obredima u našoj crkvi redovito prisustvuje svega dvadesetak, u pravilu starijih vjernika. Odziv je masovniji u danima velikih blagdana. Na moju veliku žalost, ne vjerujem da će se stanje promijeniti nabolje, jer je kod mladih vrlo prisutno stupanje u mješovite brakove, a dolaze u crkvu jedino kad im je nešto potrebno i slično. U pravilu, na taj način gubimo vjernike. Evo, upravo danas doživjeli smo veliku radost, vjenčanje dvoje mladih u crkvi sv. Mauricija. Na lokalne vlasti nitko se od nas ne može požaliti, u punoj mjeri podržavaju naše vjerske potrebe. Imamo odličnu suradnju, daju nam financijsku pomoć svake

godine, a prisutni su i na našim obredima u danima slavlja«, kaže vlč. Gyula.

GDJE NESTAJU HRVATI

»Mislim kako je velika pogreška što ne postoji niti jedna institucija kulture koja bi okupljala Hrvate. Kako pomoć dobiva crkva, vjerujem da bi i institucija kulture. Mislim da bi se na taj način znatno doprinijelo čuvanju kulturne, kako materijalne, tako i nematerijalne baštine Hrvata na ovim prostorima općenito, samim tim i čuvanju nacionalnog identiteta«, na priču se nadovezao Dalibor. Glede ideje imao je i istomišljenika. »Mislim da su najveći problemi prisutni na relacijama s institucijama hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji. Jednostavno, nemamo nikakvih kontakata. U nekoliko navrata smo se obraćali pojedinim čelnicima, međutim uslijedili su mlaki

odgovori i na tome je ostalo. Nama su neophodne instrukcije na svakom planu, jer nitko od nas nema nekog iskustva u manifestaciji svojeg nacionalnog bića. Zbog toga se Hrvati u Starčevu osjećaju prepušteni sami sebi, odnosno potpuno zapostavljeno i od strane Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji i još više od strane matične države«, kaže **Franjo Pranjić**. Po tvrdnjama sugovornika **Zvonimira Pavlića**, u Starčevu nikada nije bilo ni pokušaja stranačkog organiziranja. »Mi smo ovdje poput slijepog crijeva. Nije mi jasno zbog čega na nas do sada nije obraćala pozornost niti krovna institucija naše zajednice, niti stranka, niti matična država. Čini mi se da je onako kako stari kažu: daleko od očiju, daleko od srca. Nismo brojni poput Bunjevaca i Šokaca, ali ne vjerujem da smo zbog toga manje Hrvati od njih«.

Ivan Andrašić

PRVI RUJNA – DAN GRADA SUBOTICE

Subotica – prijestolnica multinacionalnosti



Gradonačelnik Maglai u svom je ekspozeu ukazao na kvalitetu i potencijale Subotice, a to su vrijedni ljudi, kulturno naslijeđe i prirodni potencijali

DAN GRADA – ROĐENDAN GRADA SUBOTICE

U svom obraćanju nazočnima na svečanoj sjednici gradonačelnik Subotice **Jenő Maglai** je naglasio kako je gradska vlast izabrana prije svega zato da služi gradu. Skrenuo je pozornost na to kako je Subotica u posljednja dva desetljeća proživljavala teška vremena, da su tvornice desetkovane, mogućnosti za kvalitetan život sužene, te da su pred gradom brojni izazovi i problemi, kao što su odlazak mladih u bogatije zemlje ili pak suočavanje s krizom oko migranata i dr.

Gradonačelnik Maglai smatra kako nije opcija kunjanje i pesimizam i podlijevanje mentalitetu ovog podneblja: apatiji, ravnodušnosti i inertnosti. Podsjetio je na kvalitete i potencijale Subotice, a to su vrijedni ljudi, kulturno naslijeđe i prirodni potencijali. Gradonačelnik je naveo niz gospodarskih projekata koji su u planu otvaranja

u idućem razdoblju, koji znače otvaranje oko 2000 novih radnih mjesta. Također, naveo je niz projekata prekogranične suradnje sa susjednim zemljama. U planu je nastavak izgradnje kazališta i rekonstrukcije subotičke sinagoge, te revitalizacija jezera Palić.

SUBOTICA SINONIM ZA MULTIKULTURALIZAM

Čestitajući nazočnima Dan grada, potpredsjednica Vlade Srbije Kori Udovički je rekla kako Suboticu smatra prijestolnicom multinacionalnosti. Skrenula je pozornost na migrantsku krizu i apelirala na ljudskost i pomoć migrantima, jer je svaki čovjek koji pokaže ljudskost zapravo veleposlanik svoje zemlje. Potpredsjednica Vlade je govorila o projektima Ministarstva lokalne samouprave i državne uprave, prije svega o izmjenama triju zakona, a to su Zakon o inspekcijskom nadzoru – u koji se unose izmjene koje će pridonijeti zatvaranju rupa u zakonima i sprječavanju sive ekonomije, Zakon o načinu određivanja maksimalnog broja zaposlenih u javnom sektoru, te Zakon o općem i upravnom postupku – gdje se u središte pozornosti stavljaju građanin i usluga građanima.

RAZVOJ SUBOTICE KAO INSPIRACIJA

Predsjednik Skupštine Grada Ilija Maravić govorio je o gospodarskim i turističkim projektima u idućem razdoblju,

Podizanjem svečane zastave grada Subotice uz zvuke glazbe počela je proslava Dana grada Subotice 2015. godine. Svečanu je sjednicu otvorio i vodio predsjednik Skupštine Grada **Ilija Maravić**, koji je pozdravio uvažene goste iz zemlje i inozemstva, predstavnike diplomatskog zbora, te ravnatelje i predstavnike gradskih institucija. Svečanoj sjednici nazočili su **Kori Udovički**, potpredsjednica Vlade Republike Srbije i ministrica lokalne samouprave i državne uprave u Vladi Srbije, te **István Pasztor**, predsjednik Vlade APV. Gosti na proslavi Dana grada iz Republike Hrvatske bili su **Vladimir Ham**, zamjenik gradonačelnika Osijeka i **Marija Galić**, pročelnica uprav-

nog odjela Grada Osijeka, te dogradonačelnici Križevaca **Tomislav Katanović** i **Darko Masnec**.



URUČENJE NAGRADE POČASNOM GRAĐANINU

Gradonačelnik i predsjednik gradske uprave uručili su nagradu Počasni građanin biologu dr. **Gyuli Szélesiju**, koji je rođen 1926. godine u Bajmaku, a cijeli život je posvetio znanstveno istraživačkom radu i izučavanju jezera Palić i Ludoš. Objavio je tri knjige, a kao kruna njegovog rada nastala je autobiografska knjiga objavljena 2014. godine u Senti.



te učinjenom u protekloj godini. Jedan od prioriteta ciljeva je razvoj Palića kao turističkog odredišta. Što se tiče učinjenog, na području socijalne zaštite naglasio je uvođenje besplatne užine u školu *Žarko Zrenjanin*, otva-

ranje prihvatilišta za beskućnike tijekom zime, proširenje dnevnog boravka za djecu s invaliditetom u Kolijevci i dr. Glede područja zdravstva, posebice je naglasio problem umjetne oplodnje, koji se rješava u suradnji s

Općom bolnicom. Maravić je naveo i kako je ove godine, nakon osam godina, otvoreno pročelje kazališta i najavio nastavak radova na zgradi kazalištu.

Aleksandra Prčić



Koncerti na trgu: Lajkó Felix i Garavi sokak

IZ PROGRAMA PROSLAVE

U okviru manifestacije obilježavanja Dana grada Subotice od 29. kolovoza do 1. rujna, organiziran je bogat kulturno - umjetnički program s mnoštvom raznolikih manifestacija poput otvorenja izložbe slika iz legata **Vinka Perčića** u istoi- menoj galeriji, među kojima se posebno ističu djela **Stipana Kopilovića** i **Jelene Čović**, svečani doček sudionika biciklističke ture prijateljstva Kiskunhalas – Subotica, te otvorenje izložbe djela nastalih na umjetničkoj koloniji *Stipan Šabić 2015* u Vili DDOR-a na Paliću prilikom zatvaranje iste u subotu 29. kolovoza. Na gradskom trgu su u protekla tri dana organizirani koncerti od kojih izdvajamo nastup orkestra **Lajkó Felixa** i grupe Garavi sokak, dok je kruna ovogodišnje proslave Dana grada bio koncert Subotičke filharmonije. Tijekom četiri dana na više lokacija organizirane su priredbe različitih sadržaja: izložba maketa vlakova u Novoj općini, u Hajdukovu je za djecu izvedena predstava *Baba Hola*, na Paliću u ZOO vrtu bile su kreativne radionice za djecu, u Gradskom muzeju Subotica održano je predavanje **Istvána Hulloa** *Floralni i zoolomorfni motivi stilizirane secesijske ornamentike* i predavanje **Melinde Nagy Kiseres** *Što za jedan grad znači secesija?*, predstava *Tobi* u MZ Aleksandrovo, kreativna radionica Udruga *ZaJedno*. U Art kinu *Lifka* prikazano je više filmova, a u dvorištu Gradske knjižnice – književni performans i javni sat poezije. U večernjim satima je na pročelju zgrade *Jadran* prikazana 3D projekcija, te je u Ulici Matije Korvina za mlade organiziran *Orange party*.

Spremate li zimnicu?

AGNEŠ KLINOVSKI,
umirovljenica, Lemeš

Jeftinije i boljeg okusa



Od tradicije spremanja domaće zimnice ne odustajem. Nekada spremim nešto više, nekada manje, ali svake godine u ostavi je nekoliko vrsta kompota, paprika, krastavci... Odrasla sam u obitelji gdje se zimnica uvijek spremala i tu tradiciju sam kasnije i ja nastavila, a zimnicu radim po starim, opробanim receptima. S jednom iznimkom, kompot spremam bez šećera tako što ga kuham poslaganog u tegle u ekspres loncu. Nema šećera, što je nama, s obzirom na suprugovu bolest, važno. Taj recept našla sam na internetu, pa eto osim stare tradicionalne recepture i malo novina. Od kisele zimnice stavljam papriku i krastavce i to sam upravo završila ovih dana. Rajčicu ne kuham već godinama i onoliko koliko nam treba kupim u trgovini. Što se tiče slatkog dijela zimnice, kompoti su gotovi, počevši od višanja, koje prve prispjevaju, zatim trešanja i tako redom. Ono što me sada čeka je spremanje pekmeza od šljiva. Imamo svoj vrt i voćnjak tako da dio voća i povrća potrebnog za zimnicu sami proizvedemo, a ono što nemamo kupim na tržnici. Mislim da su cijene na tržnici prihvatljive, jer recimo vreća paprike košta oko 500 dinara, a ne spremate zimnicu svakog mjeseca, već jedanput godišnje. Kada bih pravila računicu rekla bih da me zimnica nije koštala više od nekoliko tisuća dinara, s tim što smo dio sami proizveli. Mislim da računicu za spremanje zimnice imaju i oni koji sve moraju kupiti. Još uvijek je domaća zimnica jeftinija od one u dućanima i tržnim centrima. I, što je još važnije, boljeg je okusa.

Z. V.

IVANA VOJNIĆ MIJATOV,
nastavnica, Tavankut

Domaće je domaće

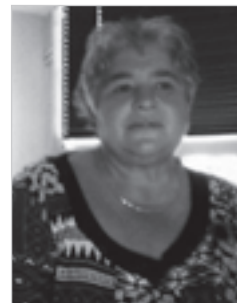


Pokraj svojeg osnovnog zanimanja koje obavljam u školi, u svojoj obitelji uzgajamo skoro sve vrste povrća, kako bismo uvijek na stolu imali svježe povrće, za koje znamo da je na siguran način uzgojeno, bez suvišnih kemikalija. Od viškova pripremamo zimnicu. Iako tempo života diktira dosta brz i stresan način življenja, s jako malo slobodnog vremena, mi smo u našoj obitelji ipak odlučili da se zimnica ne kupuje, nego da je sami pripremamo iz nekoliko razloga. Prvi je taj što kada sam pripremaš zimnicu znaš što pripremaš i od čega, drugi razlog je da zimnicu pripremaš po svome okusu, dok je treći i najvažniji razlog da kada zimnicu pripremamo, imaš varijantu pripreme sa ili bez konzervansa, ovisi na koji način se pasterizira proizvod, dok kada je kupuješ, rijetko znaš kako je pripremljena, i što sve sadrži. Iako je za pripremanje zimnice potrebno dosta vremena, za to sam da je pripremam sama, pa čak i po cijeni da se namirnice trebaju kupovati, jer vjerujem da ću to pripremiti na način koji volim i koji je zdraviji. Pripremanje zimnice traje od kasnog proljeća do kasne jeseni, i doista je to posao koji zahtijeva angažman i novac. Ja je počinjem pripremati kuhanjem pekmeza od jagoda, a završavam paprikom u jesen. Naravno, u zimnicu stavljamo samo one stvari koje najviše konzumiramo, a to su pekmez od jagoda, marelica i šljiva, kompot od brisaka i krušaka, dok od kiselih stvari stavljamo samo krastavce i papriku. I na kraju bih istaknula i podvukla da je domaće ipak najbolje.

I. D

LJILJA DARABAŠIĆ,
umirovljenica, Gibarac

Skromnije



Ove godine ću spremati mnogo manje zimnice nego prethodnih godina. Do ove godine sam sadila svoj vrt, pa sam mogla ostaviti raznovrsnu zimnicu. Trudim se da svake godine zasijem raznovrsno povrće, tako da nisam morala skoro ništa kupovati na tržnici. Ove godine iz privatnih razloga nisam bila u mogućnosti više vremena provoditi u svom vrtu, što inače volim raditi. Zasijala sam tek ponešto da imam za svakodnevne potrebe, a za zimnicu ću morati kupiti, mada ne onoliko koliko sam navikla imati. U vrtu sam ove godine imala rajčicu, ali samo za salatu, tako da sam ju morala kupiti u većoj količini kako bi je skuhalo, što posljednjih godina nije bio slučaj. I ostalo povrće ću ove godine morati kupiti. Tržnica je dosta skupa, pa ću morati otići na kvantaš ili negdje gdje je jeftinije, kako bi barem nešto povrća nabavila po nižoj cijeni. Teško mi je što ću morati skromnije pripremiti zimnicu, jer u našoj kući se naviklo svake godine pripremati baš sve: kiseli krastavci, turšija, kiseli kupus, ajvar, ljuta papričica, razni kompoti, pekmez. Ove godine moja djeca će morati sama pripremiti dio zimnice. Suprug i ja živimo od mirovine, troškovi života su veliki i više ništa nije kao prije. Novac od mirovine pokrije nam osnovne životne troškove, a i lijekovi su dosta skupi, kao i odlasci kod liječnika kod kojeg smo nažalost prinuđeni sada često ići. Do sada sam ja razmišljala o zimnici za cijelu obitelj, za djecu, snahe i unuke. Ove godine će se morati potruditi sami i napraviti dio zimnice za svoje potrebe, a možda i za nas.

S. D.

RAZGOVOR POVODOM IZBORA U DSHV-U

MARINKO MIKOVIĆ,
PREDSJEDNIK MO DSHV-A NOVO SELO

Okupljati hrvatsku zajednicu

Na izbornoj skupštini MO DSHV-a Novo selo koja je održana 13. kolovoza, na mandat od četiri godine za predsjednika je izabran **Marinko Miković**. Član je stranke od 1992. godine, a obnaša i dužnost predsjednika sportske udruge HAŠK Zrinjski. S njim smo razgovarali o ciljevima i planovima ove mjesne organizacije.

Koji je program vašeg rada, što će biti ciljevi u daljem radu MO DSHV-a Novo selo?

Da bismo uspješno provodili program trebamo znati s kojim ljudima ga možemo provoditi i iz tih razloga prvo što ćemo napraviti je revizija članstva MO DSHV-a Novo selo (razlozi: umrli, odselili, otišli u druge stranke). To ćemo završiti do konca godine. Paralelno s revizijom teći će razgovori za prijam novih članova.

MO DSHV-a Novo selo bit će aktivni čimbenik u kreiranju politika na razini grada, kada su u pitanju teme od značaja za naš odbor i MZ Novo selo, ali isto tako ćemo podržavati zajedničke akcije koje će provoditi DSHV i Hrvatsko nacionalno vijeće. Inicirat ćemo suradnju s drugim mjesnim organizacijama subotičke podružnice i biti sastavni dio svih aktivnosti koje DSHV bude poduzimao, naročito onaj dio koji se odnosi na izbore na bilo kojoj razini. Kako je informiranje značajno za rad stranke, distribuirat ćemo stranačko glasilo *Glas ravnice* i poticati Hrvate da kupuju naš list *Hrvatska riječ*.

Cilj MO DSHV-a Novo selo u daljnjem radu je jačanje naše zajednice kroz okupljanje svih pripadnika zajednice i upisivanje u poseban birački hrvatske nacionalne manjine. Da bismo cilj ostvarili, potrebno je da otvorimo komunikaciju s onima koji

nisu članovi stranke, a pripadnici su naše zajednice. Također i pomirba s onima koji su otišli iz bilo kojih razloga, i da se uključe u rad kako MO DSHV-a selo, tako i u stranku, jer samo tako možemo opstati i očuvati naše narodno ime i s takvim tezama ćemo ojačati i stranku, a time i zajednicu i stvoriti euforično raspoloženje i takvom snagom patricipirati u vlasti na svim razinama.

Sazivat ću redovite (mjesečne) sastanke predsjedništva MO na kojima bih se razgovaralo o aktualnim političkim pitanjima, uz podneseno izvješće o radu u prethodnom periodu.

Kako ocjenjujete završene izbore za Skupštinu Mjesne zajednice Novo selo?

Što se tiče izbora za Skupštinu MZ možemo reći da smo zadovoljni, ali i nezadovoljni postignutim rezultatom, jer da smo se malo više angažirali uz veću potporu i bolju organizaciju, koja na žalost nije bila dovoljno učinkovita, sigurno bi izborni rezultati bili bolji.

S kojim strankama DSHV treba sklapati koalicije?

Mišljenja sam da DSHV treba sklapati koalicije s onim strankama koje imaju identičan program i s onima koji nude najbolji program za suradnju, gdje bi stranka izvukla maksimum za hrvatsku zajednicu.

Kada možemo očekivati boljitak za hrvatsku zajednicu u Srbiji? Što treba poduzeti?

U narednom periodu možemo očekivati samo bolju komunikaciju i bolje odnose unutar naše zajednice. Nažalost, boljitak za hrvatsku zajednicu u Vojvodini skoro ne možemo očekivati. Kao što znate, učestalo se dižu tenzije između dviju država i kada toga ne bude bilo, a Srbija

uđe u Europsku uniju, tek onda možemo očekivati bolje državne odnose dviju strana, pa i napredak prema boljitku hrvatske zajednice u Srbiji (Vojvodini).

Izbori u Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini su u tijeku. Što biste savjetovali novoizabranom predsjedniku i dužnosnicima da im bude prioritet u radu stranke?

Novoizabrani dužnosnici, predsjednik DSHV-a i predsjednici podružnica trebaju raditi proriteto na okupljanju i pomirenju i jačanju naše zajednice. Moraju imati čvrste političke stavove ne ugrožavajući interese hrvatske zajednice ni u jednom trenutku, i razgovarati sa svima, bez obzira je li je po veličini to mala, srednja ili velika organizacija. Predsjedništvo podružnice treba slijediti primjer Hrvatskog nacionalnog vijeća, da izađe iz



prostorija DSHV-a i svoje sastanke održava po mjesnim odborima po mjesnim zajednicama, te trebaju cijeniti vrijednosti svih onih koji daju svoj maksimum za hrvatsku zajednicu.

Zlatko Ifković

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Odsjek za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST O PODNESEKOM ZAHTJEVU ZA
ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA
NA ŽIVOTNI OKOLIŠ**

Nositelj projekta VIP *MOBILE* DOO Novi Beograd, Omladinskih brigada br. 21, podnio je putem ovlaštenog poduzeća *KODAR INŽENJERING* DOO, Beograd, Autoput za Zagreb 41i, pod brojem IV-08-501-75/2015, Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: *Radio-bazne postaje na lokaciji NS2429_01 SU_Subotica_Kireška*, na katastarskoj čestici 18962/3 KO Novi Grad, Subotica, Kireška br. 113a (46.116985°, 19.685042°).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Odsjeka za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, II. kat, soba 226).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Stari bunar u Strossmayerovoj



Arteški bunar, kanta za vodu, marama na glavi kao dio ženske garderobe, tramvajske tračnice, neka- da poznata prodavaonica proizvoda od stakla i por- culana *Kristal* u drugom planu fotografije... Subotica 1969. godine. Strossmayerova ulica, kut kod *Žute kuće*.

Bunar na istoj lokaciji i danas postoji. I danas Subotičani ovdje dolaze po vodu, ne samo radi osvje- ženja u prolazu, nego je i odnose. Sada više ne u kantama, one su se, uglavnom, preselile u uspomene, odnose je u velikim plastičnim bocama. Na fotogra- fiji iz 1969. je klasičan arteški bušeni bunar s velikim kotačem, čijim se okretanjem voda istakala u posude. Mnogi ih još rado koriste, vjerujući u kvalitetu vode iz dubokih vodonosnih slojeva. Ali, mit je razbijen – na ovoj i drugim malobrojnim lokacijama gdje su postavljene replike starih arteških bunara, česme su priključene na vodovodnu mrežu. I ove česme su dio ukupnog vodovodnog sustava grada. Zovu ih »vik- torija« česme, a umjesto velikog kotača imaju ručku. Pritiskom na ručku potiskuje se voda na površinu.

Sačuvano je i nekoliko starinskih javnih arteških bunara (u cijelosti ili dijelom), ali nisu aktivni, meha- nizmi su im skinuti ili blokirani. Oko 1950. godine u gradu je bilo 70 javnih bušenih bunara, a sljedećih godina i više.

NEKAD
i
SAD



K. K.

4. rujna 2015.

NASTAVA NA HRVATSKOM JEZIKU

Nova generacija prvašića

*Uvjeti za rad identični su kao na bilo kom jeziku u ovoj školi,
a hrvatski odjel je još poboljšao rad jer će primjenjivati Montessori metodu učenja*

Prvim danom rujna počela je nova školska godina, a svoje prvo zvono za početak nastave dočekala je i nova generacija prvašića koji će svoje osnovnoškolsko obrazovanje pohađati na hrvatskom jeziku. **Jasna Vojnić**, zamjenica predsjednice odbora za obrazovanje HNV-a informirala nas je o broju upisanih prvašića u hrvatske osnovnoškolske odjele za predstojeću školsku 2015/16. godinu

BRIGA O UČENICIMA

»Upisano je ukupno 27 učenika na nastavu na hrvatskom jeziku: četrnaestero u OŠ *Matko Vuković*, desetero učenika u OŠ *Ivan Milutinović*, dva u OŠ *Sveti Sava* Subotica i jedan učenik u OŠ *Matija Gubec* Tavankut. Osigurani su udžbenici od I. – IV. i V. – VIII. razreda, izuzev geografije i matematike koji još nisu završeni. Udžbenik iz geografije je preveden i trenutačno je u proceduri odobrenja, dok se matematika prevodi, pa će tada sve biti kompletirano. Nastavni kadar ide na usavršavanje pedagoških metoda i učenje hrvatskog jezika, kako bi se osigurala što bolja kvaliteta izvođena nastave. Besplatan prijevoz učenika do škola je reguliran, pa će učenici od nižih odjela putovati izvan linijskim autobusima, a srednjoškolci imati besplatne karte. Svaki upisani prvašić će dobiti od Hrvatskog nacionalnog vijeća bon od 10.000 tisuća dinara kao pomoć roditeljima pri kupovini potrebnog pribora za školu«, kaže Jasna Vojnić i dodaje kako svake godine učenici hrvatskih odjela imaju nekoliko izleta koje organiziraju HNV i udruga *Naša djeca*. »Svake godine djeca koja završavaju četvrti razred idu na



ljetovanje u Novi Vinodolski, te na duhovne obnove u nekoliko mjesta na hrvatskom primorju, gdje nastojimo uputiti što više djece i roditelja. Za proteklih tri-

naest godina nastavu na hrvatskom jeziku pohađalo je više od pet stotina djece i roditelji su prezadovoljni njihovim stečenim znanjem i pripremom za daljnje

Vesna Francišković, majka Ive Francišković

»Imamo tri kćeri i sve tri u hrvatskim odjelima, puno se radi s njima i vidim da se dobro osjećaju, druže se i grade zajedništvo. Vole i čuvaju tradiciju.«

školovanje koje ima jednaku prohodnost na bilo kojem fakultetu u zemlji i inozemstvu«.

OŠ MATKO VUKOVIĆ

Kao i svih proteklih godina najbrojniji hrvatski odjel je i ovoga puta u OŠ *Matko Vuković*, gdje će 14 prvašića pohađati nastavu na hrvatskom jeziku

»Škola mi je najmilija kuća...« riječi su pjesme kojom su stariji učenici OŠ *Matko Vuković* iz Subotice dočekali prvašice na početku njihovog prvog školskog dana. U školskom dvorištu priređena je prigodna priredba na kojoj je v.d. ravnateljica **Mirjana Stevanović** pozdravila sve buduće đake i njihove roditelje i pozvala učiteljice da izvrše prozivku svojih učenika. Učiteljica **Vesna Nimčević** povela je svoje učenike u učionicu, a kada su se smjestili upitala ih je smije li pozvati roditelje da im se pridruže, pa su svi u jedan glas odgovorili: NEEEE... Učiteljica ih je pohvalila da su samostalni i veliki, ali da danas njihovi roditelji trebaju vidjeti kako je ovdje lijepo i gdje će njihova djeca pohađati nastavu. Većih nepoznanica glede buduće nastave na hrvatskom jeziku nije bilo jer je proces upisa počeo još u travnju, djeca su se upoznala sa školom tijekom dana otvorenih vrata i posjetima učiteljice u njihovim vrtićima. Vesni Nimčević je ovo četvrta generacija učenika na hrvatskom nastavnom jeziku, a prilikom rada s djecom koristi udžbenike kreativnog centra. Uvjeti za rad identični su kao na bilo kom jeziku u ovoj školi, a hrvatski odjel je još poboljšao rad jer će primjenjivati Montessori metodu učenja.

Nada Sudarević

ŽELJKO STANETIĆ, DIREKTOR VOJVOĐANSKOG GRAĐANSKOG CENTRA U NOVOM SADU

Nacionalne zajednice mogu surađivati

Vojvođanski građanski centar u Novom Sadu okuplja mlade ljude koji imaju želju izgraditi odgovoran odnos prema onome što se dogodilo u prošlosti, ali isto tako reagirati na loše stvari koje se danas događaju. Direktor Vojvođanskog građanskog centra je **Željko Stanetić**, novinar i borac za ljudska prava iz Novog Sada. Član je koalicije za REKOM (Regionalna komisija za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima), a u *Objektivnom polju*, jednom od projekata, bavio se uklanjanjem grafita mržnje s ulica i objekata u Novom Sadu. Jedan od projekata Vojvođanskog građanskog centra predstavljen je u svibnju u Subotici kao dio suradnje s Hrvatskim nacionalnim vijećem. U projektu je bilo riječi o protjerivanju građana hrvatske nacionalnosti iz Vojvodine tijekom devedesetih godina. Povod za razgovor s Željkom Stanetićem ovoga puta bili su srpsko-hrvatski odnosi i mogućnosti konačnog pomirenja.

MEDIJI U SLUŽBI RASPIRIVANJA MRŽNJE

Zamolili smo Željka da prokomentira aktualne srpsko-hrvatske odnose: »Mislim da su Srbi i Hrvati u konstantnom stanju nekog zamrznutog polukonflikta, koji nekada biva intenzivniji a nekada manje intenzivan. Mislim da su taj konflikt i neriješeni odnosi iz prošlosti veoma često aktualizirani i od strane srpskih i od strane hrvatskih političara, u momentima koji njima pogoduju i trenucima

kada političari mogu profitirati. Veliku ulogu u svemu tome mogu imati i mediji. Mediji kao da nisu svjesni što mogu uraditi sa svojim senzacionalističkim naslovima. Mislim da se mediji u određenoj situaciji ponašaju veoma neodgovorno. Ti njihovi tekstovi ne idu u prilog smirivanju situacije, nego, naprotiv, raspirivanju nacionalne mržnje i netrpeljivosti, što možemo vidjeti svakodnevno i na srpskim i na hrvatskim portalima«, kaže Stanetić. Prema njegovim riječima, od završetka rata pa do danas konstantna je pojava da se političke stranke ne bave običnim ljudima, točnije žrtvama rata, na bilo kom događaju: »Tako i kada pogledamo obljetnicu *Oluje* u Hrvatskoj, možemo vidjeti da je u najmanjem fokusu bio običan čovjek, odnosno žrtva, i s jedne i s druge strane. Nažalost, mi imamo jako velike probleme s civilnim žrtvama rata i sa srpske i s hrvatske strane i jako veliki broj nestalih, kao i veliki broj neriješenih imovinsko-pravnih pitanja i u jednoj i u drugoj zemlji. A i jedna i druga strana pribjegavaju senzacionalizmu. Žrtve su mimo tog fokusa. Jer ako pogledate prosječnu osobu koja je morala napustiti svoju kuću u Hrvatskoj, ili koja je imala sličan gubitak u Srbiji, vidjet ćete kako su one prilično slične. Obje su obespravljene, jer ni Srbija ni Hrvatska nisu ponudile civilnim žrtvama rata neki pravni okvir gdje bi mogli ostvariti svoja prava. Zato mislim da i jedni i drugi pravimo nesretnu, uvjetno rečeno, uslugu generacijama koje dolaze. Jer one nisu upoznate s onim što se dešavalo i jak je taj emotivni

naboj koji mlade ljude pokreće na uglavnom loše stvari.«

POLITIČARI U ULOZI POMIRENJA

Kako kaže Stanetić, političari su nam prijeko potrebni za pomirenje jer njihove izjave u različitim trenucima mogu formirati javno mnijenje i oni su ljudi koji će pokrenuti ili neće pokrenuti suradnju u različitim oblastima. »Što se tiče onog prizemnog pomirenja, koje držim za najkvalitetnije, dakle pomirenje među ljudima, mislim da se ono već događa. Nama se to čini veoma sporo, jer je prošlo više od 20 godina, ali to nije išlo brže ni u nekim europskim zemljama poslije Drugog svjetskog rata. Ja sam nedavno bio u Hrvatskoj, a neki dan sam došao iz Sarajeva. I s te strane kada čitate u medijima kako izgleda javno mnijenje, vi biste rekli, poslije one situacije u Srebrenici, da ne biste trebali ići u Bosnu. U ovoj situaciji između Srbije i Hrvatske, ne biste trebali odlaziti u Hrvatsku. Ja nisam imao u životu nikakve nelagodnosti u tim zemljama. Obični ljudi uglavnom nemaju problema, jedni s drugima i veoma često surađuju. Neki drugi front, politički, je onaj koji nam govori drugačije stvari. Ako ništa drugo, ja se iskreno nadam da smo poslije ovih 20 godina shvatili da neoprezne izjave u suštini imaju za cilj neki politički rejting, a da je ono što se događa u međuljudskim odnosima nešto sasvim drugo. U onom trenutku, kada budemo imali procesuirane slučajeve za kršenje ljudskih prava tijekom devedesetih godi-



na, kada budemo imali povratak ljudi koji se ne može mjeriti u nekim sitnim procentima i s jedne i s druge strane, i kada budemo imali riješena pravna pitanja nestalih ljudi, onda možemo govoriti o pomirenju u nekom širem smislu. Mada mislim da ni sada situacija nije loša.«

Kako nam na kraju razgovora navodi Stanetić, mišljenja je da nacionalne zajednice i u Srbiji i u Hrvatskoj mogu pasti pod utjecaj političara. Jer političari i politički predstavnici na najvišem položaju i u jednoj i u drugoj zemlji, nisu svjesni koliko mogu doprinijeti svojim neopreznim izjavama: »Iskreno mislim da nacionalne zajednice i u Srbiji i u Hrvatskoj imaju ogroman potencijal baš kada govorimo o ovom pomirenju, s obzirom na to da nacionalne zajednice, za razliku od političara, surađuju na veoma visokom nivou. Sada je samo pitanje koliko će one moći ostati imune na sve izjave visokih dužnosnika. I pokraj toga mislim da nacionalne zajednice u svom ovom kaosu i ludilu zaista mogu surađivati na način na koji su to i do sada radile.«

Suzana Darabašić

KAMP U MONOŠTORU: UPOZNAVANJE I UČENJE NJEMAČKOG

Povezivanje mladih iz regije

Udruga Nijemaca *Gerhard* iz Sombora organizirala je ove godine šest kampova za mlade iz regije koji su imali priliku poboljšati znanje njemačkog jezika kroz desetodnevne kampove s različitim tematikama. U većini kampova u radu su sudjelovala djeca iz Hrvatske, Mađ, Rumunjske i Srbije, a jedan od

Alojzije Košić iz Varaždina prošle je godine bio sudionik kampa u Rumunjskoj, a ove godine je u Monoštoru. »Iznenaden sam koliko je sve dobro organizirano. Programi, radionice, društvo, sve je super. Učenje njemačkog jezika jest cilj, ali mislim da je cilj i proširenje naših vidika unutar regije, da steknemo nove prijatelje iz



kampova održan je u Monoštoru. Tridesetak polaznika tijekom deset dana snimalo je filmove s različitim tematikom, a kroz rad na filmu i druženje poboljšavali su znanje njemačkog jezika. Međnjima su bili i učitelji iz Hrvatske, a većina njih redovito sudjeluje u radu kampova koje organizira udruga *Gerhard*. »Cilj je da se mladi povežu, upoznaju, razbiju eventualne predrasude, i još jedna važna stvar je poboljšanje znanja njemačkog jezika na jedan zabavan način«, kaže koordinatorka projekta **Gabrijela Bogišić** i dodaje, da poslije završenih kampova mladi ostaju u kontaktu i druže se i posjećuju.

drugih zemalja i da širimo krug prijateljstva«, kaže Alojzije. Ni njegovoj kolegici iz Varaždina **Mariji Paljak** ovo nije prvi *Gerhardov* kamp, jer je i prošle godine bila u Monoštoru. »Učimo kako raditi s kamerom, kako glumiti i sve to na njemačkom, tako da i snimamo film i učimo njemački«, kaže Marija.

Polaznici kampa bili su smješteni u kampiralištu Crvenog križa iz Sombora, a ovom projektu udruge *Gerhard* najveću financijsku potporu daje Fondacija za kulturu podunavskih Švaba pokrajine Baden-Virtemberg.

Z.V.

TJEDAN U BAČKOJ

Pravi život

Moji novinarski počeci vezani su za polovicu 90-tih godina. Ne, neću sada o tim turobnim i teškim godinama, već sam htjela kazati da je to još bilo vrijeme kada je u novinarstvu bilo onih pravih novinara koji su zanat pekli 70-tih i 80-ih godina i od kojih se moglo mnogo toga naučiti (naravno, bilo je i onih koji se u ratu nisu ponijeli ni kao ljudi ni kao novinari). A jedna o njihovih prvih lekcija bila je sažeta u dvije riječi – prepisuj život. Slušaj što ljudi pričaju u kavani, na tržnici, ulici, na njivi – tu je pravi život i tu su prave novinarske priče. Sjetila sam se toga ovih dana slušajući jednu takvu priču u jednom dućanu, gdje sam redovita mušterija – toliko redovita da su naši razgovori postali više od onog uobičajenog što se svodi na žalbu na sve i svašta. U tom dućanu jedno jutro dočekala me vlasnica s pričom kako su jučer u pol bijela dana opljačkani! Jednostavno, ušetala žena u dućan i iz kase uzela pazar, da je nitko nije niti čuo, niti vidio. Jest da dućan nema video nadzor, ali to je jedna mala obiteljska trgovina i vlasnici ne trče za velikim poslom i zaradom, pa im se ulaganje u takav sustav činilo neisplativo. Sve do sada.

Naravno, kako se priče brzo šire, a naročito takve, vrlo brzo se u kvartu proćulo za pljačku, koja je, ispostavilo se, peta za tri tjedna na prostoru od nekoliko stotina četvornih metara. Stradala je mesnica iz koje je odneseno zaklano prase, prodavaonica opreme za vrt iz koje su odnijeti trimeri, i još neki drugi dućani. Na zaprepaštenje junakinje moje priče niti njoj, niti vlasnicima drugih dućana u okolici policija nije našla za shodno skrenuti pozornost na to da je kraj na meti kradljivaca i da obrate pozornost, a kamoli da taj dio stavi pod pojačan nadzor. Da se to desilo, nekih od ovih krađa ne bi ni bilo i neki ljudi bili bi pošteđeni gubitka i sekiracije. No, nije tu kraj, jer je moju sugovornicu novi šok dočekao kada je zatražila policijski zapisnik koji joj je potreban za Poreznu upravu kao dokaz da je novac koji nedostaje u kasi ukraden. Može, ali tek kada plati taksu od 600 dinara. Em pokradena, em još mora platiti! Tih 600 dinara, nekoliko desetina puta manje je od štete koju ima, ali prosto zvuči nevjerojatno da se takav dokument u kome je netko oštećena strana mora platiti.

Ovo je samo jedan dio prepisanog života, a svaki dan su neke nove i drugačije priče i svaka je od njih dio mozaika naše svakodnevice, koja je daleko od velikih (praznih) priča, velikih obećanja, velike politike.

Z. Vasiljević

ODOBRENA SREDSTVA ZA OBNOVU CRKVE UZVIŠENJA SVETOG KRIŽA U RUMI

Crkva se čuva stoljećima

Završit će se kompletna adaptacija rimokatoličke crkve u ovom gradu

Sredstva po natječaju za vjerske zajednice Općine Ruma u iznosu od 300.000 dinara odobrena su za obnovu fasade, kapije i ograde crkve Uzvišenja svetog Križa u Rumi. U lokalnoj samoupravi su najavili i mogućnost da se izdvoje dodatnih dva milijuna dinara za vjerske zajednice i crkve prilikom sljedećeg rebalansa općinskog proračuna. Kako navode u ovoj srijemskoj

župi, sredstva će biti dovoljna za planirane radove. Završetkom ovih radova, završit će se kompletna adaptacija rimokatoličke crkve u ovom gradu.

DOBRA SURADNJA S OPĆINOM

Prethodni župnik župe Uzvišenja svetog Križa vlč. **Željko Tovilo** započeo je krupni-

je radove na rimokatoličkoj crkvi. Ti radovi su financirani od strane određenih domaćih i međunarodnih donatora, AP Vojvodine i Općine Ruma. Dolaskom vlč. **Ivice Čačića** u Rumu, preostalo je da se završe limarski radovi na sakristiji i krovu nad sakristijom, žbukanje i ličenje sakristije. Preostalo je popraviti ogradu oko crkve i župnog dvora i oličiti pastoralni centar. Kako

navodi sadašnji župnik vlč. Ivica Čačić sredstva koja su dobili od Općine Ruma bit će dovoljna da bi se radovi izveli kvalitetno. »Želim zahvaliti rumskoj općini pod vodstvom predsjednika **Slađana Mančića** na sredstvima koja smo dobili, a pomoću njih ćemo uspjeti kompletno završiti uređenje crkve. Ja, kao župnik i voditelj ove rimokatoličke zajednice ovdje u Rumi, smatram da je



Ivica Čačić

gesta općine znak i dobre volje, i povjerenja, i poštenja. Vjerujem da ćemo uspješno nastaviti našu pozitivnu i konstruktivnu suradnju. Imamo u planu izvršiti rekonstrukciju orgulja u našoj župnoj crkvi, što bi nam omogućilo uvođenje nekih kulturnih manifestacija. Tako bi uspjeli obogatiti vjersku zajednicu, ali i sam grad Rumu«, rekao je vlč. Ivica Čačić.

POZITIVNI SIGNALI

Općina Ruma svake godine raspisuje javni poziv za financiranje programa i projekata za vjerske zajednice. Početkom svibnja bio je raspisan natječaj na koji se prijavilo sedam vjerskih



zajednica – jedna rimokatolička crkva i šest pravoslavnih crkava. Komisija je poslije analize prispjelih aplikacija opredijelila sredstva za tri projekta: za hram svetog oca Nikolaja u Vognju, crkvu Sošestvija Svetog Duha i rimokatoličku crkvu Uzvišenje svetog Križa. »Osim značaja projekta mi smo cijenili i broj vjernika i odnose vjerske zajednice prema lokalnoj samoupravi. Moram priznati da je suradnja na izuzetno dobrom nivou. To je i bio jedan od razloga za dodjelu sredstava. Ove smo godine za vjerske zajednice imali na raspolaganju 1.800.000 dinara. Nadam se da će im 300.000 dinara pomoći za realiziranje njihovih programa i projekata«, rekao je **Svetislav Damjančev**, načelnik Odjela za društvene djelatnosti Općine Ruma. Kako je izjavio, sredstva planirana za vjerske zajednice za ovu godinu su utrošena, ali se planira, prema analizi općinskog proračuna, da će u rujnu biti rebalans. Nagovješteno je da će za vjerske zajednice najvjerojatnije biti određen još jedan iznos od 2 milijuna dinara: »Sudeći po dobroj suradnji, vjerujem da će Rimokatolička crkva uspjati dobiti još jedan određeni dio sredstava. Naša suradnja s Rimokatoličkom crkvom je veoma važna i smatram da na ovaj način šaljemo pozitivne

signale svim našim sugrađanima. Imamo dobru suradnju i s HKD-om *Matija Gubec* i smatram da trebamo učiti od tih ljudi kako se organizira i kako se vodi jedno društvo. Za deset godina su napravili izuzetno veliki pomak i u razvoju, i u amaterizmu, i u vezi s lokalnom samoupravom«, ističe Damjančev.

ZADOVOLJNI VJERNICI

Vjernici u Rumi zadovoljni su što će njihova crkva biti kompletno sanirana. Također, zadovoljni su što je Općina Ruma imala sluha i odobrila im tražena sredstva: »Mi ćemo i dalje nastaviti uspješnu suradnju s našom općinom jer imamo u planu i adaptaciju orgulja, zatim kapelice svetog Florijana na groblju. Ovaj završetak radova posebno je važan za mlade generacije, jer će to njima ostati. **Pejačevići** su napravili tri crkve i ostavili ih nama, što smo sačuvali više od 200 godina. Važno je da mladi znaju da se i mi stariji trudimo da njima ostane i da se i oni kasnije podjednako trude za uređenje crkava kao i mi«, rekao je **Marko Mijić**, član Pastoralnog vijeća župe Uzvišenja svetog Križa u Rumi.

Suzana Darabašić

TJEDAN U SRIJEMU

Preskupo!?

Vijest da je na javnom nadmetanju Radio Šid iz Šida prodan Kabelsko-distributivnom centru *Kopernikus cable network* iz Niša po cijeni od 531.000 eura pobudila je veliku pozornost. Postignuta cijena iznenadila je ne samo javnost, nego i uposlene u ovom do nedavno javnom poduzeću, s obzirom da je početna cijena iznosila 6.928 eura. Cijena je iznenađujuća osobito zato jer su samo nekoliko mjeseci ranije u samom radiju, ali i u općinskom parlamentu, bili nezadovoljni procjenom vrijednosti Radio Šida, jer su smatrali da je ova medijska kuća podcijenjena. Podcijenjena na prvom mjestu zato što Radio u svom sustavu ima kabelsku televiziju s oko 3.000 korisnika koji plaćaju pretplatu u iznosu od nešto više od 1.000 dinara mjesečno, što ovoj medijskoj kući donosi mjesečni priliv u iznosu od 3 milijuna. Inače je Radio Šid, čiji je osnivač Skupština općine Šid, počeo emitirati program 6. prosinca 1969. godine kao lokalna radio postaja. Od početka pa do sredine osamdesetih godina to je bio trosatni program, a od 1995. godine petnaestosatni. Od svog osnutka Radio Šid je emitirao programe na jezicima nacionalnih manjina, slovačkom i rusinskom, a bilo je nagovještaja da je u planu emitiranje programa i na hrvatskom jeziku. Od 2007. godine registriran je kao regionalna radio postaja za područje općina Šid i Srijemske Mitrovice. Paralelno s razvojem radio postaje mijenjao se i broj zaposlenih, počev od tri, koliko je imao pri osnutku, do 23, koliko ih je bilo do prije privatizacije. Jednim dijelom radio se financirao iz općinskog proračuna, a dijelom iz vlastitih sredstava. Prije postupka privatizacije devetero uposlenika je uzelo socijalni program. Ostalo ih je četrnaestero koji će prema obećanjima direktora ostati uposleni, a kako je najavljeno, doći će i do proširenja djelatnosti, poboljšanja rada i zapošljavanja novih radnika. A što se tiče same cijene, i u samom Radio Šidu su iznenađeni. Kako ističe **Nikola Vidić**, direktor te medijske kuće, drago mu je zbog postignute vrijednosti Radio Šida i kako kaže, Radio Šid toliko i vrijedi. Prema njegovim riječima, Radio Šid je jedna ozbiljna institucija i ozbiljna informacijska kuća, što se pokazalo na javnom nadmetanju. Također se nada da će novi vlasnik još više unaprijediti djelatnost i podići je na još viši nivo. Preskupo ili ne, novac od privatizacije ne slijeva se u općinski proračun, nego, kako Vidić navodi, u republički. Općina Šid u ovom slučaju, kolika god da je cijena, neće profitirati, a hoće li doći do kvalitetnijeg izvještavanja javnosti, vidjet će se.

S. Darabašić



ECO HERITAGE TASK FORCE NA VISU

Ništa nije teško

Svake godine Hrvatska smatica iseljenika organizira program pod nazivom *Task Force*, koji je nastao 1992., za vrijeme hrvatskih ratnih stradanja. Glavna organizatorica je **Nives Antoljak**, koja je u ovome uspješna već 20 godina.

Na *Task Force* dobrovoljno dolaze mladi iz iseljenništva i iz domovine, kojima je zajedničko hrvatsko podrijetlo, s ciljem obnove zapuštenih dijelova hrvatskoga prostora. Kako se projekt održava i dalje, nakon rata, nastale su promjene u njegovom nazivu, te sada puno ime glasi *Eco Heritage Task Force*.

Tradicionalno, i ove godine su se u jednom mjestu okupili mladi iz raznih dijelova svijeta: Argentine, Čilea, Bolivije, Bosne i Hercegovine, Mađarske,



LJETNA ŠKOLA ARHITEKTURE U DIDINOJ KUĆI U BAČU

Zaboravljena gradnja blatom

Šokačka etno kuća u Baču *Didina kuća* i ove godine bila je domaćin Ljetnoj školi arhitekture, koju organizira grupa arhitekata. Šest godina su svakog ljeta u Baču, a pet godina gosti su *Didine kuće*. »Ljetna škola arhitekture nastala je kao potreba da studenti, ne samo s Beogradskog sveučilišta, već i ostali studenti arhitekture imaju praktičnu nastavu. Oni tijekom studija nemaju nikakav dodir s materijalima, gradilištima, znači naši studenti se obučavaju kako raditi planove, 3D modele, ali kada trebaju staviti opeku na opeku, oni to ne umiju«, pojašnjava ideju Ljetne škole arhitekture **Dragana Petrović**, studentica doktorskih studija na Tehničkom sveučilištu u Beču. A Bač nije slučajno odabran. To je mjesto bogato poviješću iz različitih perioda, ali je kao i svako drugo vojvođansko mjesto bogato zemljanom arhitekturom, što je pravi izazov za mlade arhitekte. »Svake godine je druga tema ili tehnika. Lani smo žbukali zid blatnom žbukom u podgrađu na jednoj kući, ove godine u *Didinoj kući* zidamo dvije



Bugarske, Makedonije, Njemačke, Rumunjske, Južne Afrike, Srbije i Hrvatske. Srbiju su predstavljale nas tri cure – **Nataša Jakočević** i ja iz Subotice, te **Sara Žurovski** iz Srijemske Mitrovice.

Na otoku Visu u gradu Visu dovodio se u red prostor oko bivše vojarnje Samogor. I samu smo vojarnju održavali jer smo u njoj boravili od kraja srpnja gotovo tri tjedna, koliko je projekt trajao. Svakim radnim danom, prijedodne, svi bi zajedno s našim voditeljima odlazili do radnog mjesta, a kroz priču i šalu nije ni bilo teško odraditi planirano. Nakon posla uslijedio je odmor,

a potom i razne radionice – učenje hrvatskoga jezika, te informacijsko-medijska i dramska radionica. Svatko se opredijelio za onu radionicu u kojoj se najviše pronašao. Slobodno vrijeme smo provodili kako smo željeli, uglavnom na plaži uz osvježavanje u moru, te odlazak na razne izlete.

Osim toga što smo prostor pripremili za daljnje turističke potrebe, sklopili smo i nova prijateljstva. Mnogi se i nakon ovog lijepog, nezaboravnog životnog iskustva nalaze i okupljaju, a svi se nadamo ponovnom zajedništvu i sljedeće godine.

M. Buljovčić

peći. Bitno je uključiti lokalno stanovništvo da shvati vrijednost svojih kuća«, kaže mlada doktorandica. Polaznice ljetne škole u etno kući u Baču zatekli smo pri izradi krušnih peći. Jedna je peć u obliku kalote građena od zemlje, pijeska i slame. »To je pećnica koja koristi termalnu masu i nema odvod za dim. Ona se založi, izbaci žar poslije tri sata i onda se idućih šest sati u njoj peče«, kaže **Jelica Jovanović**, također studentica doktorskih studija na Tehničkom sveučilištu u Beču. Kao dobar materijal poslužila je i reciklirana nepečena opeka i čerpić. Rame uz rame s doktoranticama radila je i jedna studentica iz Slovenije, kojoj je ova ljetna škola jedinstvena prilika za praktički rad. »Ima samo puno teorije, a malo prakse i ovo mi je prilika nešto raditi svojim rukama, što će mi koristiti pri izradi projekata«, kaže studentica iz Ljubljane **Andrea Molan**.

Kod kuća koje su građene od blata održavanje je vrlo važno, ali i uporaba prirodnih materijala, što je ono gdje se i prave najčešće pogreške. »Vapno, pijesak, blato, plijeva – to je ono što se može upotrijebiti za održavanje. Znači ne cement, ne premazi koji imaju silikonske boje, jer ne dopuštaju zidu disati, a to je njegovo osnovno svojstvo – da može primiti atmosfersku vlagu i otpustiti je. Inače, od 1963. godine, od razornog zemljotresa u Skoplju, kod nas je zabranjena gradnja blatom. Postoji projekt da se određeni prirodni materijali i tehnike certificiraju kako bi se mogli koristiti u gradnji«, kaže Jovanovića.

Z. V.

RASHLADITE SE UZ KNJIGE U NAKLADI NIU „Hrvatska riječ“



HRVATSKA
RIJEC

Uvijek uz knjigu!

Preprek u Ohridu

OHRID – Ženska pjevačka grupa HKPD *Stanislav Preprek* iz Novog Sada sudjelovala je od 14. do 22. kolovoza na IX. internacionalnom festivalu folklora i narodne glazbe *Ohridsko sunce* u Ohridu, Republika Makedonija. Na festivalu su osim Novosađana sudjelovale folklorne skupine iz Turske, Poljske, Nizozemske, Bugarske, Litve, Slovačke i Makedonije, a održan je u prelijepom ambijentu crkve sv. Sofije.

Svojim uspješnim i veoma zapaženim nastupom s programom hrvatskih narodnih pjesama iz Podravine, Međimurja, Dalmacije i Slavonije, Preprekovi su pobrali veliki pljesak i komplimente za svoju izvedbu od brojne publike, stručnjaka i organizatora festivala.

D. J.

Ansambl Hajo u Požegi

POŽEGA – U sklopu *Aurea festa* održava se sutra, 5. rujna, festival *Zlatne žice Slavonije* u Požegi. Na ovome prestižnom tamburaškom festivalu, drugu godinu zaredom sudjelovat će i ansambl *Hajo* iz Subotice, koji će se predstaviti novom pjesmom *Nanino prelo*, za koju je tekst i glazbu napisao **Tomislav Vukov**, dok aranžman potpisuju **Marinko Piuković** i **Tomislav Vukov**. Za ovu pjesmu snimljen je i spot koji se emitira u sklopu festivala.

Juriga i Sarić u galeriji Forma

NOVI SAD – Izložba zajedničkog vizualnog projekta **Viktora Jurige** i **Zvonka Sarića** *U zrcalu* bit će predstavljena sljedećeg tjedna u novosadskoj galeriji *Forma*. Izložba će biti otvorena 8. rujna s početkom u 19 sati, a na otvorenju će o ovom projektu govoriti **Mirko Sebić**. Riječ je o postavci koja je u Subotici predstavljena tijekom travnja u galeriji *Otvorenog sveučilišta*.

Večeri i noći Ilije Žarkovića Žabara

GOLUBINCI – HKPD *Tomislav* iz Golubinaca uz potporu Općine Stara

Pazova i MZ Golubinci od 11. do 13. rujna organizira manifestaciju *Večeri i noći Ilije Žarkovića Žabara*. Prve će večeri u prostorijama HKPD *Tomislav* u 20 sati biti organizirana poetska večer na kojoj je gost pisac **Doka Filipović** Sljedećeg će dana u dvorištu OŠ 23. oktobar u 20 sati početi tamburaška večer na kojoj će se predstaviti Omladinski tamburaški orkestar HKPD *Tomislav* i *Ladan špricer*, a posljednjeg dana manifestacije, 13. rujna, na istom je mjestu također u 20 sati rock večer na kojoj sudjeluju sastavi *Asteroidi*, *Srce*, *DMV*, *DI DA NE DA*, *Izlet u kosmos*.

NATJEČAJ

Radi poticanja suvremenog književnog stvaralaštva na hrvatskom jeziku u Vojvodini i djelatnog pomaganja, stvaranjem primjerenih uvjeta rada na završavanju novih književnih djela, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i ove godine raspisuje Natječaj za besplatni sedmodnevni boravak i rad književnika u Tavankutu tijekom 2015. godine.

Boravak će biti organiziran na Etno salašu *Balažević* u Tavankutu, a podrazumijeva smještaj, ishranu, prostor za rad, računalo i internetsku vezu. Zavod osigurava i putne troškove. Vrijeme boravka u Tavankutu bit će naknadno dogovoreno s književnicima.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata ove će godine osigurati mogućnost i uvjete rada na završavanju književnih djela za dvoje književnika.

Na natječaj se mogu javiti književnici iz Vojvodine koji su do sada objavili najmanje jednu knjigu na hrvatskom jeziku ili na nekom njegovom dijalektu, koji imaju rukopis visoke zgotovljenosti, što autor potvrđuje relevantnom recenzijom, i koji prihvaćaju uvjete boravka.

Prijavu s kratkom biografijom, adresom stanovanja, brojem telefona i pratećom dokumentacijom (recenzija, objavljena knjiga) zainteresirani trebaju poslati do utorka, 15. rujna 2015. godine, na adresu: Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Laze Mamužića 22, 24000 Subotica, s naznakom »za natječaj«.

Stručno povjerenstvo Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata donijet će odluku o izboru sudionika za sedmodnevni besplatni boravak i rad u Tavankutu do 22. rujna 2015. godine i o tome odmah obavijestiti sve prijavljene kandidate.

KULTURAMA

Grad kulture

Koncertom Subotičke filharmonije na glavnom gradskom trgu u utorak navečer je svečano okončana četverodnevna proslava Dana grada Subotice. Grada koji je po bogatstvu i raznovrsnosti svojih kulturnih manifestacija nadaleko poznat izvan svojih gradskih i državnih granica. Pogledajmo samo službeni popis manifestacija koje se održavaju u Subotici pod okriljem lokalne samouprave:

Dan grada, Festival europskog filma *Palić*, Manifestacija *Zavičajni dani u Subotici*, *Noć muzeja*, *Etnofest*, *RomArt*, *Summer3p*, *Dužijanica*, *Interetno festival*, *Berbanski dani*, *Desiré*, Doček Nove godine na Trgu slobode, *Guitar Open Festival*, *Međunarodni festival kazališta za djecu*, *HosanaFest*, *Jazziré*, *Jazzik Festival*.

Samo letimičan pogled na ovaj šaroliki popis već otkriva širinu kulturne raznovrsnosti kojom se može pohvaliti malo urbanih sredina jednake populacijske veličine. Zahvaljujući njima Subotica je velikim slovima upisana na kulturnoj karti Europe i svijeta, jer svaka od navedenih manifestacija tijekom svoga trajanja uvijek okuplja sudionike iz brojnih zemalja sa svih pet planetarnih kontinenata. Uzmimo samo nedavno završeni *Interetno festival* i proljetni Međunarodni festival kazališta za djecu zahvaljujući kojima ulicama našeg grada defiliraju umjetnici iz dalekih azijskih i latino američkih zemalja, predstavljajući nam kulturu svojih podneblja. Ili ljetosnji Festival europskog filma *Palić*, koji je iz regionalne filmske manifestacije stasao u renomirani brand festivala na kojemu se prikazuju najbolji filmovi staroga kontinenta i gostuju glasovita redateljska i glumačka imena.

To su velike kulturne vrijednosti grada koji je upravo proslavio još jedan svoj Dan i datum iz daleke 1779. godine kada je ukazom **Marije Theresie** dobio status slobodnog kraljevskog grada. Danas, nekoliko stoljeća kasnije, Subotica bi slobodno mogla konkurirati i za zvanje Europskog grada kulture. Pored svih svojih kulturnih manifestacija, brojnih umjetnika iz svih sfera kulturnog stvaranja i djelovanja, ona to jamačno i zaslužuje.

D. P.

UMJETNIČKA KOLONIJA STIPAN ŠABIĆ 2015. ODRŽANA NA PALIĆU

Inspiracija – secesija, ris i Palić



Kolonija je ove godine okupila čak dvadesetero likovnih umjetnika iz Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Rumunjske, Češke, Mađarske, Njemačke, te daleke Australije

U organizaciji Hrvatske likovne udruge *Cro art*, od 25. do 29. kolovoza, na Paliću, sa sjedištem u Vili DDOR, održan je peti saziv Umjetničke kolonije *Stipan Šabić*. Na koloniji je ove godine sudjelovalo čak dvadesetero akademskih likovnih umjetnika iz Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Rumunjske, Češke, Mađarske, Njemačke, te daleke Australije. Petero od njih nije nazočilo na koloniji, ali su poslali svoje radove.

Umjetnici su četiri dana stvarali u mirnom ozračju obale

Paličkog jezera, a teme su bile subotička secesija i ris, kao lokalne prepoznatljivosti. Pojedini autori nisu mogli odoljeti ni motivima Palića kao inspiraciji. Sveukupno, rezultat navedenoga je četrdeset djela različitih stilova, tehnika i poetika.

MLADI AUTORI

Budući da je **Stipan Šabić** (1928.-2003.), u čiju se čast ova manifestacija priređuje, bio slikar i likovni pedagog, jedan od ciljeva kolonije je i davanje prostora autorima koji su tek na početku

svoje karijere. Jedna od njih bila je **Nera Matijević** iz Subotice, koja trenutačno pohađa master studij crteža na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu. Kako kaže, najviše radi portrete, što je bio slučaj i na paličkoj koloniji. »Ovo je jedno lijepo iskustvo koje će mi zasigurno značiti u daljnjoj karijeri. Upoznala sam kolege iz različitih država. Oni su odlični umjetnici. Njihove sugestije mi dosta znače, omogućavaju mi razvijati se i napredovati. Posebice mi se svidio rad **Lillian Carland Malbašić** iz Australije«, kaže ona.

Hangan Radu Cristian iz Rumunjske je bio prvi puta na ovoj koloniji, a za motiv jednog od radova izabrao je Palički toranj. »Jako mi se sviđa ovdje. Ozračje je kreativno. Radim u kombiniranoj tehnici, jer volim eksperimentirati s tehnikama i bojama, kako bi rad bilo što spektakularniji«, kaže on.

Jedan od petero sudionika iz Hrvatske bio je mladi i perspektivni grafičar **Duje Medić**, koji je stvarao u tehnici drvoreza. »Okupljena je vrlo dobra ekipa umjetnika, a kolonija pruža odlične uvjete za rad. Prvi put

sam u Subotici, ali i u Srbiji. Grad je iznimno lijep i inspirativan, posebice njegova arhitektura. Također je dojmljiv i Palić, gdje smo smješteni i gdje radimo. Nadam se da će subotička likovna javnost biti zadovoljna onim što smo ostavili iza nas«, kaže Medić.

DJELA VISOKE KVALITETE

Gošća kolonije bila je i predsjednica Hrvatskog udruženja likovnih umjetnika i likovnih kritičara **Sandra Stanačev Bajzek**. Govoreći o ovogodišnjem sazivu kolonije, ona ističe kako su nastala djela visoke kvalitete. »U pitanju je širok dijapazon likovnih, odnosno vizualnih izričaja. To nisu samo klasične tehnike, poput slikanja na platnu uljem ili akrilnim bojama, već ima i drvoreza, kombiniranih tehnika s frotazima, emajlom, printovima... Tematika je bila sugerirana ali je isto tako autorima dopušteno da svoj rad realiziraju u svojem recentnom ciklusu. Dobra interakcija rezultirala je jakom produkcijom, stoga će vrijediti pogledati izložbu nastalih radova kada bude priređena«, smatra Stanačev Bajzek.

Ona je predvodila ekipu od petero umjetnika iz Hrvatske. »Kontakt s udrugom *Cro art* ostvarili smo preko **Dubravka**

nastupima uveličali glazbenici **Franjo Vojnić Hajduk, Renata Rož** i **Viktor Molnar** i članice baletske škole **Raičević: Iva**

JOSIP HORVAT, PREDSJEDNIK HLU CRO ART

V. saziv Umjetničke kolonije Stipan Šabić potvrđuje kako postajemo ozbiljna manifestacija u kulturnim događanjima našega grada. Tijekom pet radnih dana u prekrasnom ambijentu Paličkog jezera i druženju svih sudionika nastalo je četrdesetak radova u raznim slikarskim tehnikama.

Mokrovića, koji je ove godine treći puta sudjelovao na koloniji *Stipan Šabić*. Uzvratni posjet članova *Cro arta* bit će krajem rujna na koloniji u Vugrovcu nadomak Zagreba«, dodaje naša sugovornica.

ZATVARANJE KOLONIJE

Pet radnih dana slikarske kolonije na neposrednoj obali Paličkog jezera je brzo proletjelo i posljednjeg od njih, u subotu 29. kolovoza uz izložbu novonastalih radova, malom prigodnom svečanošću V. saziv Umjetničke kolonije *Stipan Šabić* je zatvoren. Ceremoniju zatvaranja je vodila **Jelena Lipozenčić**, a svojim

Čabrić, Mina Horvat i **Iva Vojinović**, a prigodnim govorom u ime svih sudionika kolonije publici se obratila slikarica Lillian Carland Malbašić. Opraštajući se od umjetnika iz nekoliko zemalja, savjetnica za kulturu gradonačelnika Subotice **Valeria Agoston Pribilla** je, čestitajući svim njezinim sudionicima i organizatorima, zatvorila koloniju sljedećim riječima: »Umjetničke kolonije su oduvijek bile mjesto, prostor i vrijeme razmjene različitih umjetničkih iskustava i okupljanje umjetnika, te jedinstveno mjesto zbližavanja i upoznavanja, gdje stvaranje i komunikacija mogu pridonijeti razvoju umjetnosti, te

njezinoj pozitivnoj implementaciji u danoj sredini. V. saziv kolonije *Stipan Šabić* svjedoči o sve više prepoznatljivoj fizionomiji, profesionalnoj realizaciji, a popis sudionika koji sudjeluju u njezinom radu govori o njezinoj kvaliteti i vrijednosti. Smatram kako je Palić jedno inspirativno mjesto, gdje je boravak svih umjetnika bio ispunjen nadahnutim trenucima, prepleten i neobveznim dokoličarenjem, ali i sadržajnim, zanimljivim razgovorima kroz umjetničko stvaranje. **Tarkovski** je rekao: 'Svijet nije savršen, zbog toga su nam potrebni umjetnici'. Hvala svima koji su sudjelovali na ovoj slikarskoj koloniji i poklonili ovu predivnu izložbu povodom Dana grada Subotice.«

Održavanje Umjetničke kolonije *Stipan Šabić 2015.* pomogli su Ministarstvo kulture i informiranja Republike Srbije, Pokrajinsko tajništvo za kulturu i javno informiranje, Grad Subotica, Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici, Hrvatsko nacionalno vijeće i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Izložba radova s ovogodišnjeg saziva bit će upriličena na proljeće sljedeće godine u Subotici.

D.P., H. R.

Sa zatvaranja kolonije



ZAPAŽENI NASTUP U VARAŽDINU

Subotički tamburaši na Špancir festu



Već punih petnaest godina drevni hrvatski barokni grad Varaždin domaćin je *Špancirfesta*, jedne po mnogo čemu specifične kulturne manifestacije koja koncem kolovoza privlači na desetine tisuća posjetitelja iz raznih dijelova zemlje i inozemstva. A bilo je tako i ovoga puta, počevši od 21. kolovoza pa sve do svečanog završetka, 30. kolovoza, kada je kroz starogradsku jezgru prodefiliralo na stotine sudionika koji su šarolikošću svojih kulturno – umjetničkih djelatnosti, obilježili još jedan festival uličnih događanja. Dio ovogodišnjeg *Špancir festa* bili su i mladi tamburaši TO HGU Festival *bunjevački pisama* iz Subotice.

FOLKOFONIJA

Međunarodni festival folklornih grupa i tamburaških orkestara *FolkoFonija*, organizirao je svoje drugo izdanje u

Mira Temunović i Augustin Žigmanov



organizaciji Centra tradicijske kulture Varaždin tijekom tri festivalska dana (28.-30. kolovoza). Na Večeri tamburaške glazbe, održanoj u petak 28. kolovoza sudjelovalo je pet tamburaških orkestara: Dječji tamburaški orkestar *CTK Varaždin*, *Tamburjaši* (Slovenija), TO HKPD *Bosiljak* – Čučerje-Zagreb, Gradski orkestar Banja Luka (Republika Srpska) i TO

HGU Festival *bunjevački pisama* (R. Srbija). Svečanost je održana na Kapucinskom trgu koji je bio veoma posjećen, a nastup tamburaša iz Subotice toplo je pozdravljen od strane publike. Osim klasičnog programa predstavljen je i splet bunjevačkih plesova uz pratnju mladog gajdaša *Augustina Žigmanova* a vokalni solist je bio *Marko Križanović* sa splotom vojvodanskih pjesa-

ma. Poslije nastupa uslijedio je obilazak festivalskih štandova i svega što je bilo u ponudi na ovogodišnjem *Špancir festu*, te posjet tzv. Vinskoj ulici gdje su se mogla degustirati vina iz različitih podneblja Hrvatske.

ZANIMLJIV PROGRAM

Tijekom dva dana boravka u Varaždinu, subotička tamburaška delegacija na *Špancir festu* imala je prigode vidjeti i mlade mažoretkinje, smotru ratnih postrojbi u odorama kao i prikaz bitke za Varaždin. Na pet velikih pozornica, tijekom večernjeg programa svih festivalskih dana, nastupali su razni izvođači poput *SARS-a*, *Bajage i instruktora*, **Maksima Mrvice**, **Josipe Lisac** i mnogih drugih pa je svako mogao pronaći ponešto za svoj glazbeni ukus.

Ovogodišnje izdanje *Špancir festa* je veliku pažnju posvetilo djeci, pa su ona tijekom cijeloga dana imali razna natjecanja, igre i radionice u prostoru tzv. *Vindilenda* varaždinske tvrtke koja je bila sponzor sa svojim proizvodima. U subotu 29. kolovoza priređen je svečani prijam za sudionike *Špancir festa* kod župana **Petra Štromara** u županijskom dvoru. Svaka grupa je imala svoje predstavnike na ovoj svečanoj prilici i bila je predstavljena s jednom kompozicijom. Predstavnici Subotice izveli su pjesmu *Dodi u Varaždin* koju je napisao **Zvonko Bogdan**, što je izazvalo ugodno iznenađenje kod župana i svih predstavnika grada Varaždina.

U popodnevним satima uslijedio je nastup u tržnom centru *Lumini* tijekom kojeg su u kraćem programu izvedene samo tradicijske numere poput spleta čardaša, spleta bunjevačkih plesova uz pratnju gajdaša i pjesme u izvedbi Marka Križanovića.

Boravak u Varaždinu svima je ostao u lijepom sjećanju, uspostavljena su nova poznanstva i prijateljstva, a glazba TO HGU Festival *bunjevački pisama* oboгатilo je program *Špancir festa*.

M. T.

REGIONALIZACIJA REPUBLIKE SRBIJE S POSEBNIM OSVRTOM NA PROŠLOST I »PREDVIĐENU« BUDUĆNOST POKRAJINE VOJVODINE

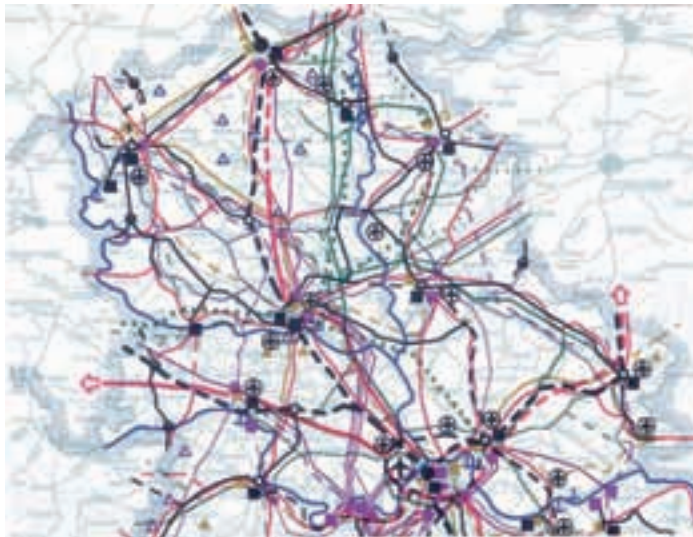
Što je predviđeno za Vojvodinu u Prvom prostornom planu

Konačnoj izradi i usvajanju Zakona o Prvom prostornom planu Srbije (PPRS-65) prethodila je dosta široka i obimna javna diskusija. Nacrt plana je i tadašnja Skupština Vojvodine dobila na razmatranje. O planu se raspravljalo prvo na skupštinskom Odboru za urbanizam, stambeno-komunalnu djelatnost i zaštitu životnog okoliša, čiji je predsjednik bio pisac ovog feljtona. Eto, po drugi put na neki način opet sam sudjelovao u izradi PPRS-a.

Naravno, nas u Odboru prvo je interesiralo što je planirano za idućih dvadeset godina na prostoru AP Vojvodine, najprije u poljoprivredi, jer su prehrambena industrija i promet bili kičma vojvođanskog gospodarstva. Svi smo jednodušno odbacili planiranu makro-regionalnu podjelu Srbije (karta u prošlom broju), jer smo smatrali da je to i »teritorijalno sakaćenje« nakon praktičnog ukidanja autonomije pokrajine.

SALAŠI

Odbor je još u jednom pitanju bio jedinstven, a to je bila problematika salaša. O čemu se zapravo radilo? U to je vrijeme postojao dosta restriktivni Zakon o izgradnji, koji je propisivao da se samo u okvirima građevinskih granica naselja ili grada može izdati važeća građevinska dozvola. A dozvola je bila bitna da bi potencijalni graditelj mogao dobiti kredit od banke. Kako salaši nisu bili dio građevinskih zona, praktično se legalno na njima nije moglo graditi, a to je značilo da se ni salaš nije mogao obnavljati ili izgraditi novi pomoću kredita. O izgradnji mini farmi za krave ili svinje isto nije moglo biti riječi. Postojali su apsurdni planovi za pojedina



Planirani cestovni promet - debela crvena puna i crtkasta linija je autocesta (Koridor 10)

naselja, npr. Đurđin (u kojem je bilo zainteresiranih), da se na kraju sela izgradi 5 ušorenih svinjskih farmi (tako bi »ušli« u građevinsku zonu). Uspjeli smo u svojem prijedlogu da i salaši budu dio plana. U dijelu Glavni pravci prestrukturiranja poljoprivredne proizvodnje, pod točkom 3 ušla je i sljedeća rečenica: »Salaši, zaseoci i mala sela imaju značaj ekonomske i druge vrijednosti. Njihovo očuvanje/obnavljanje predstavlja jednu od strateških odrednica za postizanje prostorno usklađenijeg korištenja poljoprivrednog zemljišta i za preusmjeravanje nepovoljnih strukturnih tendencija u okviru obiteljske poljoprivrede.« Naravno, o prijedlozima Odbora raspravljala je i Skupština Vojvodine i većinu prijedloga je i uputila u Skupštinu Srbije na usvajanje. Za nas je ovo bila mala pobjeda, pošto je većinu u Odboru činila tadašnja opozicija SPS i radikali.

STOČARSTVO

U međunarodnim okvirima jedan od pokazatelja razvijenosti

poljoprivrede je: broj krava na 100 ha poljoprivredne površine i proizvodnja mlijeka po kravi muzari. U tabeli II-2.24 usporedni pregled broja i produktivnost stoke u izabranim zemljama svijeta (1985.) prikazani su interesantni statistički podaci po kojima je centar svinjogojstva u Vojvodini, a ne u centralnoj Srbiji (126/82), goveda ima više u središnjoj Srbiji (46/17), a razlika je u proizvodnji mlijeka, dok u Vojvodini jedna krava u prosjeku daje 3.109 l mlijeka u užoj Srbiji to je skoro za polovicu manje, 1.657 l po kravi. PPRS je pokušao odgovoriti na ovu kaotičnu situaciju i zato u drugom poglavlju, u općim postavkama, piše sljedeće: »Prioritetni značaj imaju sljedeći opći preduvjeti: 1. Povećanje stočnog fonda na cijelom teritoriju Republike, a posebno u Vojvodini.«

CESTOVNI PROMET

U okviru rasprave nacrt PPRS-a ministar dr. **Branislav Ivković** je bio u Subotici, gdje smo mu predložili problem grada, veli-

ki tranzitni teretni promet kroz centar varoši. Zajedno smo bili na dionici (između Beogradskog i Somborskog puta) izgrađenog dijela zaobilaznice (danas Y *krak*). Ministar se složio s nama da je to problem, i taj dio autoceste je postao element »glavne prometne infrastrukture.« Danas, nakon 20 godina, izgradnja zaobilaznice je »na ledu«, a na već izgrađenoj dionici promet je zabranjen. Toliko o planovima i o realizaciji planova.

REGIONALIZACIJA

Na koncu, da kažemo par riječi i o glavnoj temi, o regionalizaciji. U obimnoj publikaciji (330 stranica velikog formata) na 65. (nepunoj stranici), u točki 6. Regionalna podjela, nalaze se podnaslovi Regionalizacija i Regionalna podjela. Tu piše sljedeće: »Regionalizacija je u većini zemalja u osnovi političko pitanje, bilo da je riječ o postojećim (realnim) regijama, ili razvojnim (nodalnim) čijim se formiranjem žele postići određeni ciljevi državnopolitičkog uređenja, ekonomskog i socijalnog razvoja i drugi.« Potom se konstatira: »Problem ostaje i kada je riječ o podjeli Republike na administrativne (upravne) regije... u ustrojstvu upravljačkog sustava Republike sada nedostaje regionalni nivo, tj. nisu konstituirane stvarne administrativne regije, a postojeći okruzi (tada formirani – op. aut.) ne čine više od teritorijalnih ispostava sektorskih ministarstava... regionalizacija Republike morala bi biti zasnovana na posebnom istraživačkom projektu.« Kada »nije prošao« makro-regionalni plan, praktično se odustalo od rješavanja ovog pitanja. Istraživački projekt još nije izrađen.

OBLJETNICA SMRTI VLČ. BOLTE AGATIĆA

Župnik koji je zadužio Lemešane



Lemeška kalvarija bila je centar obilježavanja sedamdesete obljetnice smrti vlč. **Baltazara Bolte Agatića** u predvečerje ponedjeljka, 31. kolovoza, u organizaciji lemeške rimokatoličke crkvene zajednice.

U kapeli Blažene Djevice Marije, posrednice milosti na lemeškoj kalvariji koju je Agatić gradio pune četiri godine, za svoje službe u Lemešu, svetu bilingvalnu spomen misu zadušnicu prikazao je katedralni župnik iz Subotice mons. **Stjepan Beretić** dok je ministriao **Bogdan Rudinski**, mladi bogoslov. Kao dobar poznavatelj lika i djela vlč. Agatića te lokalne povijesti za misne žrtve, koju je prvi puta ovom prigodom prikazao u Lemešu predslavitelj euharistije, vlč. Beretić približio prisutnim Lemešanima životopis onoga koji već dugo i jedini slovi za župnika koji je ostavio nešto veliko iza sebe svojoj župnoj zajednici. Vlč. Beretić je svoje izlaganje potkrijepio mnogobrojnim povjesnim činjenicama i umjetnički ga prožeo događanjima iz prošlosti. Dotaknuo se mnogobrojnih lemeških župnika, primjerice iz susjednih i uda-

ljenih župa a opet sve u službi osnovnog motiva kojim je posjetio Lemeš. Na osnovu izloženog dalo se zaključiti da je vlč. Agatić bio iznimno sposoban, plodan i vispren čovjek svog zanata. Po završetku izlaganja uslijedile su glazbene minute i nastup vokalnog ansambla *Musica Viva* koji je ovom prigodom izveo duhovne kanonske skladbe na latinskom, njemačkom i engleskom jeziku u pratnji klavijatura, violine i acapella. Događaj je okrunjen projekcijom fotografija iz zbirke **Ivana Horvata**. Po riječima lemeškog fotorizničara, a ovoga puta i autora kratkog sentimentalnog uratka, cilj mu je bio prikazati ulogu i značaj kalvarije u svakodnevnom životu Lemešana, kako od samih početaka, tako i kroz vrijeme i sada već dužu povijest postojanja kapele. U smiraj nostalgичnog dana 31. kolovoza Lemešani su molili za pokoj vječni pred spomen pločom vlč. Agatića podignutom 2012. za stotu obljetnicu njegova dolaska u Lemeš. Kapela je i danas centar dešavanja u mjestu a nasljeđujući Lemešani ostaju zahvalni i vječno dužni vlč. Agatiću na tako predivnom daru.

Osim toga što je gradio kalvariju vlč. Agatić bio jedan od inicijatora gradnje lemeške ljekovite kupke i tako je ostao zapamćen kao veliki vizionar i čovjek širokih pogleda za svoje vrijeme, koji je od Lemeša htio napraviti prvenstveno veliko proštenišće, kao duhovni centar Bačke za spas duša, a uz to pokrenuti i ljekovite toplice za tjelesnu okrepju na dobrobit i materijalnu korist svih mještana. Po odlasku iz sela ostao je veliki dug u crkvenoj kasi, jer je novac za izgradnju kapele pozajmljivao od susjednih župa i općinskih kasa, a svoj udio u topicama je prodao kako bi ipak završio izgradnju kapele čiji tornjevi su ostali manjih ruslijed nedostatka novca i danas bez zvona.

Željko Zelić

ŽIVOTOPIS VLČ. AGATIĆA

Vlč. Baltazar Bolto Agatić rođen je 28. prosinca 1872. u Vancagi, sjevernoj gradskoj četvrti današnje Baje. Gimnaziju je pohađao osam godina po tadašnjem prosvjetnom planu od 1870. do 1878. u Baji i u Kiskunhalasu. Potom je četiri godine, od 1892. do 1896., studirao teologiju u Kalači, gdje je i zaređen za svećenika na blagdan Rođenja Ivana Krstitelja 24. lipnja 1896. Službu kapelana obnašao je u Gari, Sonti, Čonoplji, i Somboru, a 1911. postaje upraviteljem lemeške župe, da bi već godinu dana kasnije, 1912., bio imenovan lemeškim župnikom. Služba somborskog dekana dodijeljena mu je 1918. Odlaskom iz Lemeša postaje kratko upravitelj župe u Doroslovu 1938., zatim 1940. službuje u Kupusini, a 1941. je duhovni pomoćnik župnika u rodnom mjestu paradoksalno dok i dalje obnaša dužnost somborskog dekana. Baltazar Bolto Agatić umire 31. kolovoza 1945. u Baji.



VIJESTI

Događanja na Marijanskom svetištu – Bunarić

5. rujna – Prva subota, Blažena Majka Tereza iz Kalkute - sveta misa u 9.30 sati

8. rujna – Mala Gospa – sveta misa je u 8 sati na mađarskom jeziku, a u 10 sati na hrvatskom

12. rujna – Ime Marijino, sveta misa u 18 sati

7. listopada – BDM od krunice, sveta misa u 16 sati

U susret blagdanima

5. rujna – Blažena Majka Tereza iz Kalkute. Papa Ivan Pavao II. proglasio je blaženom 19. listopada 2003. Godine, a vodi se postupak da se proglasi svetom, za što je potrebno još jedno čudo.

7. rujna – Sveti Marko Križevčanin, treći kanonizirani hrvatski svetac Rimokatoličke Crkve, svećenik, košički mučenik, profesor teologije, kanonik i misionar.

8. rujna – Mala Gospa – spomendan rođenja Blažene Djevice Marije

12. rujna – Presveto Ime Marijino je blagdana u Rimokatoličkoj Crkvi u čast imena Blažene Djevice Marije, Isusove majke.

15. rujna – Žalosna Gospa

Proštenje na subotičkoj Kalvariji

Na blagdan Žalosne Gospe, 15. rujna u istoimenoj kapelici na Subotičkoj kalvariji proslavit će se proštenje. Toga dana na kalvariji će u 16 sati biti cjelosatno klanjanje kao zadovoljština za grijeh psovke, dok će u 17 sati biti služena svečana dvojezična sveta misa koju će predvoditi ovogodišnji mladomisnici.



Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Isusovo javno djelovanje ispunjeno je brojnim čudima koja su bila u službi njegova navještanja kraljevstva Božjeg, a uvijek su zahtijevala vjeru onih koji čudo traže. Među čudesima najviše je bilo ozdravljenja od različitih bolesti. Neki su bolesnici sami prilazili Isusu, ponekad su drugi dolazili i vodili ga u kuću bolesne osobe, a ponekad bi bolesnika donosili ili dovodili do Isusa. U čudima ozdravljenja Isus nije osobu iscjeljivao samo od tjelesne bolesti, iscjeljivao je čitavog čovjeka. Takvo jedno čudo opisano je u evanđelju dvadeset i treće nedjelje kroz godinu, kada Isusu dovode gluhonijemog čovjeka (usp. Mk 7, 31-37).

TJELESNA I DUŠEVNA BOL

U svojim susretima s ljudima Isus je uvijek pokazivao kako suosjeća s njihovom patnjom, da razumnije njihove teškoće i probleme, te im je, ako su imali vjere, izlazio u susret i pomagao. Iscjeljivao je i rane ljudskom oku nevidljive, one koje su ljudi nosili duboko u svom srcu, jer Isusu je čovjek uvijek bio važan u njegovoj cjelini, a ne samo u nekom segmentu svog bića. Isto je bilo i u susretu s gluhim mucavcem o kojem nam govori evanđelist Marko. Gluhoća i nijemost nisu bolesti koje prozrokuju neku veliku tjelesnu patnju u smislu fizičke boli. Međutim, one čovjeka pogađaju tako što mu onemogućuju da normalno sudjeluje u svemu

Ozdravljenje gluhonijemog

onome što se oko njega događa, teško uspostavlja komunikaciju s ljudima oko sebe, pa teže s njima gradi zajedništvo. Zato ovakvog čovjeka, često i nesvjesno, ljudi izbjegavaju, njegova ga mana čini marginaliziranim. Upravo takvog čovjeka skupina ljudi dovodi pred Isusa očekujući pomoć. Isus pomaže, ali na svoj način, ne želeći da njegovo djelo bude shvaćeno samo površno, jer poruka ovog čuda mnogo je više od samog tjelesnog ozdravljenja.

Isus nikako ne želi da ni on, kao ni bolesnik koji će uskoro biti ozdravljen, budu predmet divljenja i čuđenja. Za njega bolesnik nije samo prigoda za čudo, nego čovjek koji pati i kojem je potrebna njegova pomoć i pažnja. Zato ga izdvaja iz mnoštva i odvodi na stranu, želi biti s njim nasamo. Isus želi s njim uspostaviti komunikaciju koju je ovaj čovjek s drugim ljudima uspostavljao teško ili nikako. Važno je skrenuti pozornost na Isusov pogled u nebo, jer se i u toj gesti krije poruka. Naime, on želi svima dati do znanja kako ne liječi nikakvom magijom, kako su neki mislili, nego oslanjajući se na Boga. Tako se Isus predstavlja kao onaj koji liječi i dušu i tijelo, tj. čitavog čovjeka. On ozdravlja gluhonijemog od njegove tjelesne bolesti, ali istovremeno otklanja i njegove duševne boli vraćajući mu sposobnost komunikacije s ljudima, a to će ga učiniti ravnopravnim članom društva, što do tada nije bio. S druge strane pokazuje ljudima kako iscijeliti čovjeka i duševno i tjelesno može jedino Bog i svako ozdravljenje, svako čudo u našem životu isključivo je djelo Bože koje On može učiniti i preko nekih posrednika ako je to njegova volja.

ČUTI BOGA

No, ovo se čudo može protumačiti iz još jedne perspektive. Gluhost i nijemost ne moraju biti samo fizičke, čovjek može biti gluh i nijem i za Boga i vjeru. I takvom je čovjeku potrebno iscjeljenje, jer njega prati nemogućnost komunikacije s Bogom. A da bi se takav čovjek iscijelio potrebno je najprije da primijeti svoj nedostatak, da shvati kako mu je potrebno izlječenje. Čovjek koji je gluh i nijem u svom odnosu s Bogom je onaj koji živi bez Boga, koji u svom životu prvenstvo daje nečem što nije vjera. On tada ne može čuti Božji glas niti s Bogom razgovarati, poput gluhonijemog. Ne mora on biti kriv za tu situaciju, može biti da je tako odgojen, da se stalno kreće u društvu koje je kolektivno gluho za Boga, ali mora sam odlučiti da se toga želi riješiti, da svoj odnos s Bogom želi izliječiti. Kao što je za svako Isusovo čudo opisano u Svetom pismu bila potrebna vjera, tako je i danas. Isus želi naš pristanak i vjeru da nas oslobodi od onog što nas priječi u komunikaciji s njim.

I za ovakvo razumijevanje ovog čuda znakovito je to što Isus gluhonijemog odvodi nasamo. Susresti se s Bogom možemo jedino u tišini svoga srca. Buka ovog svijeta, glasovi mnoštva koji nas okružuju mogu nadjačati Božji glas, skrenuti pozornost s Boga na manje važne stvari. Kada svoje uši previše otvorimo za glasove ovog svijeta ne možemo više čuti Boga. Zato ne smijemo zaboraviti odvojiti vrijeme, povući se u osamu i potruditi se da razgovaramo s Bogom, ne samo da mu govorimo, nego da srcem pokušamo čuti što on nama ima reći.

MINI INTERVJU: PETAR SKENDEROVIĆ, KOLEKCIONAR

Prošlost se mora sačuvati



Zasigurno jedan od najozbiljnijih subotičkih kolekcionara pisane građe i publicistike vezane uz život bunjevačkih Hrvata, **Petar Skenderović** i dalje neumorno prikuplja vrijednu povijesnu građu nastojeći svojom pasijom pridonijeti njezinom očuvanju od zaborava.

Otkada datira Vaša ljubav prema kolekcionarstvu?

Strast prema sakupljanju je počela još u djetinjstvu, isprva su to bili klikeri, žigice, slike nogometaša, životinja, a potom je s prvim odrastanjem to počelo dobivati znatno ozbiljniji kolekcionarski profil.

Što je bila prva određenija sakupljačka tematska cjelina?

Tematski sam se prvo počeo baviti sakupljanjem starog novca, papirnatog i metalnog, potom su uslijedile razglednice Subotice i njezine okolice. Naravno, sve je to došlo kada sam se zaposlio, jer su za ozbiljnije bavljenje kolekcionarstvom potrebna i određena materijalna sredstva.

Kako je došlo do odluke za sakupljanjem publicistike i brojnih drugih pisanih tragova prošlosti?

Jedan moj kolega kolekcionar mi je sugerirao kako bi dobro bilo, kad već sakupljam razglednice, da počnem i s knjigama ovdašnjeg podneblja. Poslušao sam ga i od 1983. godine sam započeo sa stvaranjem svog fundusa knjiga i publicistike vezane uz život bunjevačkih Hrvata.

Izdvojite nam neki izuzetno vrijedan segment vaše zbirke.

Osim velike kolekcije knjiga, primjerice imam original pisma koje je *Ivan Antunović* uputio *Anti Evetoviću Miroljubu*.

Imate li neku želju u svezi daljnje budućnosti kolekcionarskog fundusa koji posjedujete?

Volio bih kada bi se izdala neka pisana publikacija u kojoj bi bilo pobrojano i evidentirano sve što posjedujem u svom kolekcionarskom fundusu.

IGRA

PASIJANS

Pasijans se igra sa standardnim špilom od 52 karte. Igra pasijans počinje s 28 karata raspoređenih u sedam kolona. Prva kolona sadrži jednu kartu, druga dvije i tako sve do posljednje kolone. Posljednja karta u svakoj koloni je okrenuta licem na gore, dok su ostale okrenute licem na dolje. Karte se na početku igre Pasijans slažu na sljedeći način: jedna karta se okrene licem na gore, pa do nje 6 karata licem na dolje s desne strane. Zatim se na prvu lijevu kolonu od onih okrenutih na dolje stavlja jedna karta okrenuta licem na gore, a na ostale licem na dolje. Tako se radi sve dok na vrhu svake kolone ne bude po karta okrenuta licem na gore. Ostatak špila se stavlja sa strane i odatle se vuku karte. Potrebno je iznad podijeljenih karata odrediti četiri pozicije na koje će se kasnije dodavati karte.



TIJEK IGRE

Na prethodno određene 4 pozicije iznad podijeljenih karata se slažu karte. Svaka pozicija odgovara jednom znaku. Da biste počeli da slažete karte na bilo koju od pozicija potrebno je prvo postaviti keca u određenom znaku na tu poziciju i potom na njega dodavati 2, pa 3... redom u tom istom znaku. Logično, pozicija je popunjena kada se na nju postavi posljednja karta u tom znaku (kralj).

Kada pomjerite kartu s kolone, okrećete sljedeću kartu koja je bila pod njom licem na gore i gledate postoji li mogućnost pomjeranja na neku drugu kartu ili neke karte na nju. Kada nestanu mogućnosti premještanja karata s jedne na drugu kolonu, sa špila koji ste ostavili sa strane izvlačite kartu i tražite mogućnosti premještanja ili stavljanja na neku od 4 pozicije iznad. Izvlačenje karata sa špila je moguće na više načina:

okretanje po 3 karte odjednom. Može se odrediti ograničenje od 3 ciklusa, ili se pasijans može igrati bez ovog ograničenja.

okretanje po 3 karte odjednom, ali tako da se u svakom ciklusu obrće redoslijed otvaranja ovih grupa od po 3 karte

okretanje jedne po jedne karte. Može se uvesti ograničenje jednog prolaska kroz špil, ili se može igrati bez ovog ograničenja.

neke varijacije čak dozvoljavaju da se okreću po 3 karte, pa da u jednom trenutku igrač može odlučiti da okreće po jednu kartu. Ako to učini, igrač se više ne može vratiti na dijeljenje 3 po 3 karte.

TV PREPORUKA

PETAK, 4. RUJNA HRT2 18.00

Šušur
(repriza)

Posljednji *Šušur* ovoga ljeta vodi vas u najistočniji hrvatski grad – Ilok. Na mjestu gdje Dunav ljubi nebo, sve je u znaku vina i starina. Počinje, naime, iločka berba. Što je to posebno u iločkim vinima, kako nastaje jedini hrvatski vinjak, kakvi motivi nastaju na iločkim...



NEDJELJA, 6. RUJNA, HRT2 16.00

Aureafest,
snimka I. večeri

Ovogodišnji Aurea Fest Požega 2015. održava se od 30. kolovoza do 5. rujna, pod sloganom *Sedam dana, sedam noći*. Program 30. kolovoza otvara Festival običaja, uz tra-



dicionalnu folklornu povorku i Požešku berbu grožđa, a navečer je izbor za najgizdaviju Šokicu, te koncert ...

4. rujna 2015.

VRIJEDI PROČITATI

JULIJANA MATANOVIĆ

Knjiga od žena, muškaraca, gradova i rastanaka

Koliko godina treba proći da bi se razumjela davno izrečena rečenica, koliko emocionalnih prepreka preskočiti da bi se čuo plač djeteta, koliko obiteljskih priča sakriti da bi se uopće moglo živjeti, koliko puta preseljavati da bi se opipala sreća, koliko sato-va promijeniti da bi se umrlo na vrijeme, samo su neke od tema ove knjige pripovijesti i priča Julijane Matanović. Dvanaest njih, razdijeljene u cjeline o ženama, muškarcima, gradovima i rastancima, ujedinjene su veznim nitima, tako da priče mogu preseljavati iz bloka u blok a da se pri tome ništa ne gubi na točnosti njihova situiranja. Neovisno sadrže li četiri ili trideset stranica u svima njima nalazimo brojne detalje, osjećamo drhtavost atmosfere i prepoznamo bogatstvo emocija pa nam se nakon čitanja svake pojedine čini kao da smo pročitali veliki roman. *Knjigom od muškaraca, žena, gradova i rastanaka* Julijana Matanović odlučila se vratiti stilu pripovijedanja koji ju je učinio jednom od najčitanijih suvremenih hrvatskih spisateljica. Upravo će zato duh njezinih najpopularnijih knjiga *Zašto sam vam lagala* i *Bilješka o piscu* stalno lebdjeti nad mislima čitatelja ove knjige i vratiti ga ne samo u vrijeme otkrivanja ljepote rukopisa ove nesvakidašnje spisateljice već i u vlastiti život i to ne samo ovaj danas i ovdje već i onaj koji je davno iza njega...



PJESMA ZA DUŠU:

Ref.
Zamisli život u ritmu muzike za ples
zamisli život drugačiji od ovog
i igray, igray, igray, igray
zamisli život u ritmu muzike za ples

Ako zamisliš život
u ritmu muzike za ples
doći će do promjene u tvojoj glavi
i vjerovat' ćeš da postoji nada
ako zamisliš život
u ritmu muzike za ples

Sjeti se kako smo živjeli nekad
pet dinara u juke box
pet dinara u flipper
i pet piva u sebe
to je bilo rješenje
rješenje za osveženje

Ref.

**Zamisli život u ritmu
muzike za ples**
Film

Pogledaj, ulice su pune ljudi
dječaci koračaju s tranzistorom na uhu
muzika dolazi iz podruma i krova
i čitav grad pleše kao da je lud, lud, lud
i ja sam lud

Zamisli život u ritmu muzike za ples
(4x)





VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merković i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 4. do 10. rujna 2015.

4. RUJNA 1928.

Premинуo je **Stipan Vojnić Tunić**, pravnik, istaknuti javni djelatnik, jedan od utemeljitelja *Bunjevačke školske zadruge* 1913. Po završetku I. svjetskog rata prvi je dogradonač Subotice, narodni zastupnik u Ustavotvornoj skupštini, veliki župan Baje i Peč, urednik *Nevena*, te istaknuti čnovoosnovane Bunjevačkošokačstranke. Rođje 25. prosinca 1883. godine.

4. RUJNA 1970.

Iznenada, u 57. godini preminuo je **Vladimir Đanić**, istaknuti politički djelatnik i zastupnik u Skupštini SAP Vojvodine. Istoga dana u Beogradu je preminuo **Pajo Ivković Ivandekić**, viši znanstveni savjetnik Ekonomskog instituta u Beogradu i publicist. Završio je studij na Pravnom i na Filozofskom fakultetu, a doktorirao je iz pravnih i političkih znanosti.

4. RUJNA 1992.

Tročlano izaslanstvo DSHV-a u sastavu: mr. sc. **Bela Tonković**, mr. sc. **Ivan Poljaković** odvjetnik **Josip Gabrić**, u svojstvu promatrača prisustvuje radu Londonske konferencije o sudbini zemalja bivše Jugoslavije. Među ostalim je formirana Radna skupina za manjine sa zadaćom preporučiti nove inicijative i pristupe pitanjima manjina u podskupinama koje se bave posebno Kosovom, Vojvodinom, Sandžakom i položajem Albanaca u Makedoniji.

5. RUJNA 1738.

Na mjestu gdje su razularenim odmetneci **Imrea Tekelije** pobili tridesetoricu muškaraca, mahom djece i staraca, u središtu Subotičkog vojnog šanca, polo-

žen je temeljni kamen kapele svetog Roka, zaštitnika od kuge. Kapela je završena i posvećena lipnja sljedeće (1739.) godine, a obnovljena 1773. kada postaje i privremenom župnom crkvom.

6. RUJNA 1873.

U broju 6. *Subotičkog glasnika* od 6. rujna piše: »U koleri (od 2. srpnja do danas) razboljelo se 1.384, a od ovih se izliječilo 175, umrlo 747, bolesnih još ostaje 642. Sedam stotina duša je manje u varoši, sedam stotina novih grobova, strašna velika žalost...«

6. RUJNA 1950.

U Tavankutu je rođena **Ana Gabrijela Šabić**, znanstvenica, pedagoginja i profesorica s područja vjerskog književnog i jezičnog obrazovanja i odgoja. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu završila je hrvatski jezik i književnost i komparativnu svjetsku književnost, gdje magistrira i doktorira s radnjom: »Komparativno istraživanje metodičkih pristupa interpretaciji lirske poezije u Europi«. Osim toga završila je i studij na Institutu za teološku kulturu laika Katoličkog bogoslovnog fakulteta. Objavila je knjigu pjesama *Dozivi i odzivi*, udžbenike *Lirska poezija u razrednoj nastavi*, *Učenik i lirika*, te četrdesetak znanstvenih i stručnih radova. Preminula je 1. kolovoza 2000.

7. RUJNA 1464.

Budući da je nakon smrti **Mihály Szilágyija** Szabadka sa svim svojim plodouživanjem prešla u posjed kralja **Matijaša Korvina**, on ju je darovao **Jánosu Pongrácu od Dengelenga**, kao nagradu za njegove zasluge u ratu protiv Turaka u Bosni. Pongrác je umro 22. prosinca 1476. godine,

kada njegove posjede, a time i Suboticu nasljeđuje njegov sin **Mátyas**.

7. RUJNA 1863.

U ljeto ove godine nezapamćena je suša pogodila subotičatar. Bunari su presušili, a trava na pašnjacima i usjevi potpuno su uništeni. Radi ublažavanja posljedica suše grad od Nacionalne banke u Bečuzima zajam od 300.000 forinata. Oskudica i bijeda pogodili su 21.000 Subotič.

7. RUJNA 1897.

Uz veliku pompu u Subotici otpočeka s radom električna željeznica – tramvaj! Vožnja na relaciji od grada do Palića trajala je oko 30 minuta. Usporedo s puštanjem u promet električnog tramvaja, proradila je i novopodignuta elektrana na ugljen. Unatoč neslaganju izrazite većine Subotičana, vlasti su im ipak uskratili i ukinule tramvajski promet – 2. travnja 1974. godine.

8. RUJNA 1938.

Rođen **Károly Ács**, pjesnik, esejist, prevoditelj, publicist i novinar. Objavio je desetak zbirki pjesama, deset slikovnica za djecu, pet antologija jugoslavenske i vojvođanske mađarske poezije. Preveo je dvadesetak knjiga najistaknutijih srpskih i hrvatskih spisatelja: **Miloša Crnjanskog**, **Danila Kiša**, **Miroslava Krležu**, **Vladimira Nazora** i drugih.

8. RUJNA 1955.

U Subotici je u 70. godini preminuo dr. **Artúr Munk**, liječnik i romanopisac. Kao liječnik na brodu *Karpatija* koji prvi stiže na mjesto sudara *Titanika* s ledenim brijegom, sudjeluje u spašavanju brodolomnika. Napisao je

pet romana od kojih su najpoznatiji *Hinterlandi* *Zahvaljujem se* Rođje 25. svibnja 1886. godine.

9. RUJNA 1897.

Započje redoviti promet subotičkom gradskom željeznicom od 6 sati ujutro, do 10 sati navečer. Zarada, toga prvoga dana, iznosila je preko 300 forinata.

10. RUJNA 1788.

Novopostavljeni kraljevski povjerenik **Josip Gludovac**, izdao je naredbu gradskom inženjeru da pregleda mostove, kanale i nasipe u gradu radi efikasnije provedbe plana regulacije, tj. urbanizacije grada. U to vrijeme ulice su u njoj krivudave, neizgrađene, bez tvrdog kolovoza i nogostupa, rastrkane i najčešće neušorene.

10. RUJNA 1944.

U noćnim satima, između 10. i 11. rujna, Subotički partizanski odred izvršio je diverzantsku akciju podmetanjem eksploziva pod glavni pogonski stroj u Električnoj centrali. Grad je jedanaest dana ostao bez struje i u većini je tvornica bio onemoćen rad.

10. RUJNA 1979.

U Zagrebu je, u 57. godini života, preminula **Jelka Asić** (r. Šokčić), prvakinja subotičkog kazališta. Tijekom svojeg tridesetogodišnjeg umjetničkog i glumačkog djelovanja i rada, ostvarila je iznimno bogatu galeriju sugestivnih ženskih likova u dramskim, operetnim i opernim djelima. Osim glume, Jelka Asić se uspješno bavila i režijom. Rođje 27. lipnja 1922.

Lemeš – najviše plemića po metru četvornom



preko Nemes Militicsa... pa do Miletića, da bi konačno ime dobio 1926. godine dekretom Kraljevine SHS – Svetožar Miletić, kažu kao packu stanovništvu što su bili naklonjeni mađarskoj vladi i carskoj kruni. S novinarom i nacionalistom **Svetožarom Miletićem** selo nije imalo nikakve veze. Vjerujem kako bi, da danas pitate stanovnike sela tko je bio Svetožar Miletić, rijetko tko znao odgovoriti. A ovo što ga mi od milošte zovemo Lemeš nikad nije bilo u službenoj uporabi. Neki kažu kako je to iskavreni oblik mađarske riječi nemes, a neki da je dio pluga. Ma koje bilo, svi ga mi u srcu nosimo, rado mu se vraćamo, a kad neki Lemešanin umre daleko od svog rodnog sela, crkvena zvona zazvone za pomen, a obitelj se potruži da ovozemaljske ostatke donesu u Lemeš. Selo u kojem su svi lokalpatrioti! U šali znamo reći kako smo selo s najviše plemića po metru četvornom!

Nekoliko riječi o fotografiji na kojoj se vidi panorama sela iz 1942. godine. Vidi se dio novog groblja gdje su se mogli pokapati samo plemići sve do 1946. godine, kao i crkva Rođenja Blažene Djevice Marije o kojoj ću nekom drugom prigodom. Vidi se i stara kavana sa šupom gdje su isprezali konje putnici namjernici željni odmora, te škola koja je tu od kraja XIX. stoljeća. A prekoputa škole je privatna kuća u kojoj je na uglu bio briač sve negdje do kraja sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Tu je raskrižje putova Sombor-Subotica i Stanišić-Čonoplja još u vrijeme kad su bili zemljani, pa kad kiša padne konji upadaju u blato do koljena, a kola do osovina.

Lucia Tošaki

Priču o Lemešu započela bih konstatacijom kako je na prostoru lemeškog atara bilo naselje mnogo prije nego što se spominje Lemeš. Želja mi je baviti se pričom o Lemešu i nekim skrivenim podacima koje znaju rijetki, a za širi auditorij su interesantni.

OSNUTAK

Lemeš su osnovale trideset i dvije osiromašene obitelji (što mađarskih, što bunjevačkih Hrvata - Bunjevaca). One više nisu mogle ili nisu htjele plaćati namete gradova u kojima su živjeli. Obitelji su se doselile iz Subotice, Baje, Sombora, Bezdana... Po ukidanju pogranične milicije u Somboru (1745.), jedna skupina obitelji traži od carske krune da nasele pustaru nedaleko od Sombora, koju je rentiralo somborsko pučanstvo od 1724. godine. Samo upornošću i teškim pregovorima 1748. godine pravo naseliti se u Nagy Militics (Lemeš) dobiva bezdanski plemić **Janos Berecz** s još trima obiteljima. Treba napomenuti kako su pravo rentiranja jednog dijela zemlje tada već imali **József Odry**, **Antun Knezy** (potkapetani

somborski), **Lajos Alföldi, János Czintula, János Kormondi**, kao i obitelji **Piukovics, Hajnal** i **Kijevics**. Ubrzo se u Lemeš doseljavaju i ostale obitelji. Ostalo je zapisano kako se 1752. godine stavlja temeljni kamen za rimokatoličku crkvu. Time selo dobiva prave obrise jedne zajednice. Interesantno je kako su obje nacije sve radile skupa.

Postoji priča kako je somborska županija trebala biti građena u Lemešu, jer je bilo godina kada su u somborskoj administraciji od pandura pa sve do **podkapetana** bili lemeški plemići. Priča se kako su se žene pobunile protiv te gradnje da u blizini crkve ne bude i zatvor. Koliko je ovo istina a koliko legenda, ne znam...

SLOBODNO SELO

Da je želja za neplaćanjem nameta bila velika potvrđuje i povelja cara Franza II. od 9. XII. 1803. godine, kojom Lemeš postaje slobodno selo s grbom i pečatom. Lemešani su svojatar otkupili od carske krune za 40.000 forinti, 1.000 požunskih mjerova raži, 1.000 požunskih mjerova ječma (požunski mjerov je 60 litara), 10 vojnih regruta, 10 za vojnu službu sposobnih konja

i 1.000 rifi platna. Posjede je dobilo trideset i šest rodova, koje je činilo stopedeset i šest obitelji. Rodovi koji su carskim ukazom dobili posjede u Nemesmiliticsu (Lemešu) su **Alaga, Alföldi, Bagi, Bajči, Barašević, Berko, Burza, Černuš, Cintula, Doža, Hajnal, Horvat, Ivanković, Ivančić(ć), Kaić, Kanjo, Klinovski, Knezi, Kočiš, Kermendi, Kunsabo, Lacko, Litvai, Mandić, Mačuš, Marković, Molnar, Nađ, Odri, Pal, Piuković, Radić, Tar, Vidaković, Vujević i Zorad**. Lemešani su 1. V. 1804. godine bili uvedeni u posjed zemlje pred visokom crkvenom vlašću u Kaloči u prisustvu visokog županijskog vodstva i svjedoka. Tada Lemeš dobiva statut, grb, pečat, kapetana i upravu sela neovisnu o Somboru. Povelja nije sačuvana u selu, a ni u somborskom arhivu. Po mojim saznanjima kopija postoji u Beču u arhivu. Mnogi se diče statusom slobodnog grada i dan kad su postali slobodni proslavljaju, dok u Lemešu to nitko ni ne spominje.

PROMJENA IMENA

Lemeš je svoje ime mijenjao tijekom postojanja, od Militicsa

FOLKLORCI HKC-A *BUNJEVAČKO KOLO* NA TURNEJI PO MORU

Radni odmor



Članovi srednje i reprezentativne grupe folklornog odjela Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* ovo ljeto su proveli radno, na moru uz kupanje, druženje i obilaske znamenitosti. Ove su godine, zahvaljujući dugogodišnjim suradnjama, dva puta boravili na Jadranskom moru. Od 30. srpnja do 5. kolovoza bili su gosti KUD-a *Mate Balota* iz Raklja, gdje su nastupali na najznačajnijem trgu Forumu u središtu Pule. Također su nastupili na nekoliko manifestacija u Raklju, na Balama, u Rovinju, te su obišli okolna mjesta. Po povratku u Suboticu odmah su se aktivno uključili u manifestacije Dužijance.

Po riječima voditelja folklornog odjela **Andrije Bašića Palkovića**, suradnja s KUD-om *Sveti Rok* iz Svetog Filipa i Jakova je i ove godine urodila gostovanjem članova folklornog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo*. Tako su folklorasi ovoga centra gostovali na moru od 19. do 29. kolovoza, gdje su tijekom boravka imali dva koncerta, obišli Biograd i Zadar, te učvrstili prijateljstvo.

Ovaj mjesec, rujan, rezerviran je za nove nastupe, kada će 18. i 19. rujna gostovati u Sisku, gdje će održati cjelovečernji koncert, a odmah po tom idu na Vinkovačke jeseni.

Voditelj folklornog odjela **Andrija Bašić Palković** ovom prilikom poziva sve zainteresirane na upis u folklorni odjel, koji je počeo 1. rujna.

H. R.



TRINAESTI SUSRETI GUPČEVA

Skup prijateljstva

Društva koja nose naziv *Matija Gubec* ove su se godine našli u Slavanskom Kobašu u organizaciji domaćina Kulturno umjetničkog društva *Matija Gubec*. Na ovim se susretima svake godine okupi devet istoimenih društava iz triju susjednih zemalja: Hrvatske, u kojoj djeluje najviše društva s ovim imenom – iz Zagreba, Gornje Stubice, Donjeg Miholjca, Ilača, Sotina i Slavanskog Kobaša, potom

iz Bosne i Hercegovine – iz Bakovića kod Fojnice, te iz Srbije – iz Rume i Tavankuta.

Program susreta počeo je 29. kolovoza okupljanjem predstavnika, a obratio im se, uz predsjednika udruge domaćina **Antuna Baće**, i načelnik Općine Oriovac **Antun Pavetić**, pod čijim je pokroviteljstvom ovaj susret i organiziran.

Na skupu je ponovno zaključeno kako su ovi susreti od velikog značaja, prvenstveno radi

širenja prijateljstva među istoiimenim društvima. Na sastanku je dogovoreno da se sljedeći susreti organiziraju u Bosni i Hercegovini, kada će tamošnje društvo obilježiti 80 godina postojanja i rada na očuvanju kulturne tradicije Hrvata u srednjoj Bosni.

Prije početka glavne manifestacije u parku ispred crkve u Slavanskom Kobašu, sva društva su sa svojim članovima plesali veliko šokačko kolo, nakon čega

su se u sportskoj dvorani predstavili svojim programima.

HKPD *Matija Gubec* iz Rume predstavio se na ovom susretu velikim tamburaškim orkestrom i pjesama srijemačkog i vojvođanskog kraja, a nastupili su i vokalni solisti **Dušan Stupar**, **Katarina Atanacković** i **Marija Ratančić**, dok je HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta predstavio bunjevačke plesove.

I. D.



PETAK
4.9.2015.


06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:15 Capri, serija
 10:10 Kako pobijediti hakere, dokumentarni film
 11:03 Dr. Oz, talk show
 12:00 Dnevnik 1
 12:23 Rame uz rame, telenovela
 13:13 Jezik za svakoga (R)
 13:23 Gabrijel, serija
 14:05 Otvoreno
 14:55 Gospodinu s ljubavlju, britanski film
 16:38 Hrvatski kraljevi, dokumentarna serija
 17:20 Hrvatska uživo
 18:17 Dolina sunca, serija
 19:00 Dnevnik 2
 20:00 Kulturni Kolodvor
 21:25 Rocky Balboa, američki film
 23:10 Dnevnik 3
 23:42 Most, serija
 00:40 Most, serija
 01:38 Most, serija
 02:36 Gospodinu s ljubavlju, britanski film
 04:16 U vrtlogu laži, australski film
 05:34 Dr. Oz, talk show (R)
 06:16 Rame uz rame, telenovela



05:58 Juhuhu
 08:58 U vrtu pod zvijezdama, crtana serija (R)
 09:27 Hello Kitty i prijatelji, crtana serija (R)
 09:54 Priče iz divljine, dokumentarna serija
 10:23 Papreni detektivi, serija za djecu
 11:26 Dinastija, serija
 12:18 Paulovo i Nickovo veliko kulinarsko putovanje, dokumentarna serija
 12:42 Zaštitnica svjedoka, serija
 13:27 U vrtlogu laži, australski film
 14:59 Jelovnici izgubljenog vremena: Mahunarke Starog i Novog svijeta (R)
 15:36 Smočnica u vrtu, dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:46 Stipe u gostima, humoristična serija
 17:22 Trokolikom po Italiji, dokumentarna serija
 17:46 Napravljeno po mjeri, dokumentarna serija

18:01 Šušur: Ilok
 18:49 Dinastija, serija
 20:05 Vjenčanje, američki film (R)
 21:37 Završni udarac, serija
 22:24 Zakon i red: Odjel za žrtve, serija
 23:11 Zagonetna smrt, američki film
 00:56 Zločinački umovi, serija
 01:36 Noćni glazbeni program



06:15 RTL Danas, informativna emisija (R)
 07:00 Virus attack, animirana serija
 07:15 Tenkai vitezovi, animirana serija
 07:40 Sve u šest, magazin (R)
 08:10 Tog se nitko nije sjetio!, game show (R)
 09:10 TV prodaja
 09:25 Hitna služba, dramska serija (R)
 10:20 TV prodaja
 10:35 JAG, kriminalistička drama
 11:30 JAG, kriminalistička drama
 12:25 TV prodaja
 12:40 Hitna služba, dramska serija
 13:35 Četiri vjenčanja, lifestyle emisija (R)
 14:35 Kolo sreće, kviz (R)
 15:30 Shopping kraljica, lifestyle emisija (R)
 16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
 17:00 Četiri vjenčanja, lifestyle emisija
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas, informativna emisija
 19:10 RTL Vrijeme, informativna emisija
 19:20 Tog se nitko nije sjetio!, game show
 20:00 Kolo sreće, kviz
 21:10 Shopping kraljica, lifestyle emisija
 22:00 Smrtonosna utrka, igrani film, akcijski/ znanstveno-fantastični
 23:05 Eurojackpot
 23:10 Smrtonosna utrka, igrani film, akcijski/ znanstveno-fantastični
 00:00 Kickboxer, igrani film, akcijski
 01:45 RTL Danas, informativna emisija (R)
 02:25 Kraj programa

SUBOTA
5.9.2015.


07:18 Eko zona (R)
 07:43 Tula, američki film - ciklus klasičnog vesterna
 09:05 Normalan život: Multipla skleroza (R)
 09:55 Kućni ljubimci
 10:30 Vrtlarica: Lukovice, vrt Drenovac, eko travnjak (R)
 11:00 Slavna svjetska kupališta: Long Island, Sjedinjene Američke Države - dokumentarna serija
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Ispovijest ružne polusestre, kanadsko-luksemburški film
 13:57 Prizma - multinacionalni magazin
 14:45 Na putu kave sa Simonom Reeveom, dokumentarni film
 15:40 Nikolaj i Julie, serija
 16:25 Nikolaj i Julie, serija
 17:15 Provodi i sprovodi, humoristična serija
 17:55 Lijepom našom: Valpovo (R)
 19:00 Dnevnik 2
 19:55 LOTO 7/39
 20:55 Taksu, američki film
 22:35 Dnevnik 3
 22:55 Most, serija
 23:45 Most, serija
 00:35 Tula, američki film
 01:55 Reprizni program
 05:00 Prizma - multinacionalni magazin
 05:45 Lijepom našom: Valpovo (R)



05:55 Generalna špica - zastava, himna
 06:00 Juhuhu
 09:00 Kronike Matta Hattera, serija za djecu (R)
 09:25 Pipi Duga Čarapa, serija za djecu
 09:50 Martin Misterija, serija za djecu
 10:15 Lijepe cure vole blesavce, američki film za djecu
 11:50 Gorski liječnik, serija
 12:35 Smočnica u vrtu, dokumentarna serija
 13:05 Najbolja jela Toma Kerridgea, dokumentarna serija (R)
 13:35 Jela na žaru Darrena Robertsona, dokumentarna serija
 14:10 Rocky Balboa, američki film
 15:50 Ludnica u Clevelandu, humoristična serija
 16:13 Ludnica u Clevelandu, humoristična serija
 16:35 Volim Hrvatsku
 17:55 Košarka, EP: Makedonija

- Grčka, prijenos
 19:45 Peking: Svjetsko prvenstvo u atletici, sažetak
 20:30 Košarka, EP - emisija
 20:50 Košarka, EP: Hrvatska - Slovenija, prijenos
 22:40 Košarka, EP - emisija
 23:05 Bijeg iz New Yorka, američki film
 01:15 Dva i pol muškarca, humoristična serija (R)
 01:35 Dva i pol muškarca, humoristična serija (R)
 02:00 Noćni glazbeni program



05:45 RTL Danas, informativna emisija (R)
 06:30 Mala sirena, animirana serija
 06:55 Lego Ninjago, animirana serija
 07:45 Sportske igre mladih, emisija za mlade
 08:00 TV prodaja
 08:15 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
 09:35 TV prodaja
 09:50 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
 11:15 TV prodaja
 11:30 Cirkus, zabavna emisija
 13:05 Dynamo: Majstor nemogućega, zabavna emisija
 14:00 Percy Jackson i Olimpijci: Kradljivac gromova, igrani film, fantastični/ avanturistički/ obiteljski
 16:05 Big Brother, show (R)
 16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
 16:45 Big Brother, show (R)
 18:30 RTL Danas, informativna emisija
 19:10 RTL Vrijeme, informativna emisija
 19:15 Galileo, zabavna/ obrazovna emisija
 20:00 10 najzabavnijih reality trenutaka Hrvatske, zabavna emisija
 21:00 Big Brother, show uživo
 23:00 Shaft, igrani film, akcijski
 00:50 Smrtonosna utrka, igrani film, akcijski/ znanstveno-fantastični (R)
 02:45 Astro show, emisija uživo
 03:45 RTL Danas, informativna emisija
 04:25 Kraj programa

NEDJELJA
6.9.2015.


07:20 Koncert klasične glazbe

08:30 Noć lovca, američki film - Zlatna kinoteka
 10:10 Vino u krvi, serija
 12:00 Dnevnik 1
 12:30 Plodovi zemlje
 13:25 Rijeka: More
 14:00 Nedjeljom u dva: Marina Lovrić Merzel
 15:05 Mir i dobro
 15:30 Zvono, knjiga i svijeća - američki film
 17:25 The Voice - Najljepši glas Hrvatske (R)
 19:00 Dnevnik 2
 19:55 LOTO 6/45
 20:05 Naše malo misto, dramska serija
 21:05 Počivali u miru, serija
 22:00 Dnevnik 3
 22:20 Pat Martino - Povratak virtuozu, dokumentarni film (R)
 23:50 Vino u krvi, serija
 01:25 Noć lovca, američki film - Zlatna kinoteka
 03:00 Nedjeljom u dva: Marina Lovrić Merzel
 04:00 Reprizni program
 04:55 Mir i dobro
 05:20 Plodovi zemlje
 06:10 Rijeka: More



05:55 Generalna špica - zastava, himna
 06:00 Juhuhu
 09:00 Kronike Matta Hattera, serija za djecu (R)
 09:25 Pipi Duga Čarapa, serija za djecu
 09:50 Magazin LP
 10:20 Biblija
 10:30 Ludbreg: Misa na čast Krvi Kristove, prijenos
 13:00 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar, dokumentarna serija
 14:00 Umorstva u Midsomeru -, serija
 15:30 Jela na žaru Darrena Robertsona, dokumentarna serija
 16:00 Aureafest - Požega 2015., snimka 1. večeri
 17:10 Nogomet, kvalifikacije za EP 2016 - emisija
 17:50 Nogomet, kvalifikacije za EP 2016: Norveška - Hrvatska, prijenos
 19:50 Nogomet, kvalifikacije za EP 2016 - emisija
 20:30 Košarka, EP - emisija
 20:50 Košarka, EP: Hrvatska - Grčka, prijenos
 22:40 Košarka, EP - emisija
 23:05 Nogomet, kvalifikacije za EP 2016 - sažetak
 23:25 Osumnjičeni, serija (2/2)
 00:55 Vladařica, serija (20/22)
 01:40 Vladařica, serija (21/22)

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**



JKP "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs



Uspjeh čine ljudi

Naša polisa...Vaša sigurnost

Tel: +381 (0) 24 555-867 • www.milenijum-osiguranje.rs



SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE



JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

02:25 Vladařica , serija (22/22)
03:10 Noćni glazbeni program



06:35 RTL Danas, informativna emisija (R)
07:20 Mala sirena, animirana serija
07:40 Lego Ninjago, animirana serija
08:30 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
09:50 TV prodaja
10:05 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
11:25 TV prodaja
11:40 10 najzabavnijih reality trenutaka Hrvatske, zabavna emisija (R)
12:35 TV prodaja
12:50 Park je moj, igrani film, akcijski
14:40 Doktor Dolittle 5, igrani film, obiteljski
16:15 Big Brother, show (R)
16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
16:40 Big Brother, show (R)
18:30 RTL Danas, informativna emisija
19:10 RTL Vrijeme, informativna emisija
19:15 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
20:00 Nezaustavljivi, igrani film, triler
21:50 Big Brother, show
23:00 Šon Flux, znanstveno-fantastični
00:40 Kickboxer 2, igrani film, akcijski
02:15 Astro show, emisija uživo
03:15 RTL Danas, informativna emisija (R)
04:00 Kraj programa (R)

PONEDJELJAK
7.9.2015.



06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:28 Capri , serija
10:20 Plodovi zemlje
11:15 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:20 Dragocjeni biser, telenovela
13:10 Kod doktora , talk-show
14:00 Društvena mreža -medicina / ponedjeljkom/
15:15 Rijeka: More
15:45 Naše malo misto, dramska serija
17:07 Hrvatska uživo
17:50 Stani, pa gledaj: Surla s

Velebita, dokumentarni film
18:15 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:00 Velika obitelj , serija
20:55 Preljub, serija
21:50 Otvoreno
22:40 Dnevnik 3
23:10 Tajanstvene marine, dokumentarna serija
00:05 Elitni odred: Danska, serija
01:05 Kod doktora , talk-show
01:50 Reprizni program
04:00 Rastava, francusko-američki film
05:55 Dragocjeni biser, telenovela



05:55 Generalna špica
09:00 Hello Kitty i prijatelji, crtana serija
09:25 Priče iz divljine, dokumentarna serija
10:00 Draga Genevieve , dokumentarna serija
10:25 Dinastija , serija
11:15 Dinastija , serija
12:05 Lia i Tamsen kuhaju
12:35 Zaštitnica svjedoka , serija
13:30 Opasna priznanja, američki film
15:00 Glazba, glazba
15:10 Kako urediti dom za prodaju , dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Stipe u gostima , humoristična serija
17:15 Junak u kuhinji , dokumentarna serija
17:40 Trokolicom po Italiji, dokumentarna serija
18:05 Dolina sunca, serija
18:50 Bitange i princeze , humoristična serija
19:25 Bitange i princeze , humoristična serija
20:00 Čudesne žabe, dokumentarni film
21:00 TV Bingo Show
21:45 Rastava, francusko-američki film
23:40 Zakon i red: Odjel za žrtve , serija
00:25 TračERICA , serija
01:05 Opasna priznanja, američki film
02:35 Noćni glazbeni program



06:05 RTL Danas, informativna emisija (R)
06:45 Virus attack, animirana serija
07:05 Tenkai vitezovi,

animirana serija
07:30 Sve u šest, magazin (R)
08:00 Tog se nitko nije sjetio!, game show (R)
09:00 TV prodaja
09:15 Hitna služba, dramska serija (R)
10:10 TV prodaja
10:25 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
11:25 Četiri vjenčanja, lifestyle emisija
12:20 TV prodaja
12:35 Hitna služba, dramska serija
13:30 Shopping kraljica, lifestyle emisija (R)
14:30 Big Brother, show (R)
15:30 Četiri vjenčanja, lifestyle emisija (R)
16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
17:00 Shopping kraljica, lifestyle emisija
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas, informativna emisija
19:10 RTL Vrijeme, informativna emisija
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Horvatovi, obiteljska humorna dramska serija
21:10 Big Brother, show
22:15 RTL Direkt, informativna emisija
22:45 Big Brother, show
23:10 Dr. House, dramska serija
00:05 Kost, kriminalistička serija
00:55 CSI, kriminalistička serija
01:45 Kost, kriminalistička serija (R)
02:35 Astro show, emisija uživo
03:35 RTL Danas, informativna emisija (R)
04:15 Kraj programa

UTORAK
8.9.2015.



06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:33 Capri , serija
10:25 Tajanstvene marine, dokumentarna serija
11:20 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1
12:20 Dragocjeni biser, telenovela
13:10 Kod doktora , talk-show
14:00 Društvena mreža (utorak)
15:10 Velika obitelj , serija
16:05 U potrazi za Markom Polom, dokumentarna serija
16:58 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti

17:07 Hrvatska uživo
17:50 Stani, pa gledaj: Ja sam slobodan, dokumentarni film
19:00 Dnevnik 2
20:00 Velika obitelj , serija
20:55 Preljub, serija
22:40 Dnevnik 3
23:10 Tajanstvene marine, dokumentarna serija
00:05 Elitni odred: Danska, serija
01:00 Kod doktora , talk-show
01:45 Reprizni program
05:55 Dragocjeni biser, telenovela



05:55 Generalna špica
09:00 Hello Kitty i prijatelji, crtana serija
09:25 Priče iz divljine, dokumentarna serija
10:00 Draga Genevieve , dokumentarna serija
10:25 Dinastija , serija
11:15 Dinastija , serija
12:05 Lia i Tamsen kuhaju
12:35 Zaštitnica svjedoka , serija
13:30 Beskućnica na Harvardu, američki film
15:00 Glazba, glazba
15:10 Kako urediti dom za prodaju , dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Stipe u gostima , humoristična serija
17:15 Junak u kuhinji , dokumentarna serija
17:40 Trokolicom po Italiji, dokumentarna serija
18:05 Dolina sunca, serija
18:50 Bitange i princeze , humoristična serija
19:25 Bitange i princeze , humoristična serija
20:00 Ljepote prirode: Nacionalni parkovi, dokumentarna serija
20:30 Košarka, EP - emisija
20:50 Košarka, EP: Hrvatska - Makedonija, prijenos
22:40 Košarka, EP - emisija
23:05 Završni udarac , serija
23:50 Zakon i red: Odjel za žrtve , serija
00:35 TračERICA , serija
01:15 Beskućnica na Harvardu, američki film
02:45 Noćni glazbeni program



06:15 RTL Danas, informativna emisija (R)
07:00 Virus attack, animirana serija

07:15 Tenkai vitezovi, animirana serija
07:40 Sve u šest, magazin (R)
08:05 Pet na pet, kviz (R)
09:00 TV prodaja
09:15 Hitna služba, dramska serija (R)
10:10 TV prodaja
10:25 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
11:25 Četiri vjenčanja, lifestyle emisija
12:20 TV prodaja
12:35 Hitna služba, dramska serija
13:30 Shopping kraljica, lifestyle emisija (R)
14:30 Big Brother, show (R)
15:30 Horvatovi, obiteljska humorna dramska serija (R)
16:30 RTL Vijesti
17:00 Shopping kraljica, lifestyle emisija
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Horvatovi, obiteljska humorna dramska serija
21:10 Big Brother, show
22:15 RTL Direkt
22:45 Big Brother, show
23:10 Dr. House, dramska serija
00:05 Kost, serija
00:55 CSI, kriminalistička serija
01:45 Kost, serija (R)
02:35 Astro show, emisija uživo
03:35 RTL Danas, (R)
04:15 Kraj programa

SRIJEDA
9.9.2015.



06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:33 Capri , serija
10:25 Tajanstvene marine, dokumentarna serija
11:20 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:20 Dragocjeni biser, telenovela
13:10 Kod doktora , talk-show
14:00 Društvena mreža- srijeda
15:10 Velika obitelj , serija
16:05 U potrazi za Markom Polom, dokumentarna serija
17:00 Vijesti
17:50 Stani, pa gledaj: Slajd, dokumentarni film
19:00 Dnevnik 2
19:55 LOTO 7/39
20:00 Velika obitelj , serija
20:55 Preljub, serija
21:50 Otvoreno
22:40 Dnevnik 3
23:10 Tajanstvene marine,

dokumentarna serija
00:05 Elitni odred: Danska, serija
01:00 Kod doktora , talk-show
01:45 Reprizni program
05:55 Dragocjeni biser, telenovela



05:55 Generalna špica
06:00 Juhuhu
09:00 Hello Kitty i prijatelji, crtana serija
09:25 Noćne more iz svijeta prirode, dokumentarna serija
10:00 Draga Genevieve , dokumentarna serija
10:25 Dinastija , serija
11:15 Dinastija , serija
12:05 Lia i Tamsen kuhaju
12:35 Ubojstvo, napisala je - serija
13:30 Ljetni Božić, kanadsko-američki film (R)
15:00 Glazba, glazba
15:10 Kako urediti dom za prodaju , dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:44 Stipe u gostima , humoristična serija
17:19 Junak u kuhinji , dokumentarna serija
17:44 Na zapovijed, glavni kuharu - dokumentarna serija
18:07 Dolina sunca, serija
18:50 Bitange i princeze
19:25 Bitange i princeze
20:00 Ljepote prirode:

Nacionalni parkovi, dokumentarna serija
20:30 Košarka, EP - emisija
20:50 Košarka, EP: Hrvatska - Nizozemska, prijenos
22:40 Košarka, EP - emisija
23:05 Završni udarac , serija
23:50 Zakon i red: Odjel za žrtve , serija
00:35 TračERICA , serija
01:15 Ljetni Božić, kanadsko-američki film (R)
02:45 Noćni glazbeni program



06:15 RTL Danas, (R)
07:00 Virus attack
07:15 Tenkai vitezovi, animirana serija
07:40 Sve u šest, magazin (R)
08:05 Pet na pet, kviz (R)
09:00 TV prodaja
09:15 Hitna služba, serija (R)
10:10 TV prodaja
10:25 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
11:25 Četiri vjenčanja
12:20 TV prodaja
12:35 Hitna služba, serija
13:30 Shopping kraljica, lifestyle emisija (R)
14:30 Big Brother, show (R)
15:30 Horvatovi, obiteljska humorna dramska serija
16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
17:00 Shopping kraljica, lifestyle emisija
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz

20:00 Horvatovi, obiteljska humorna dramska serija
21:10 Big Brother, show
22:15 RTL Direkt
22:45 Big Brother, show
23:10 Dr. House, dramska serija
00:55 CSI, kriminalistička serija
01:45 Kost, serija (R)
02:35 Astro show, emisija uživo
03:35 RTL Danas, (R)
04:15 Kraj programa

ČETVRTAK 10.9.2015.



06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:28 Capri , serija
10:20 Tajanstvene marine, dokumentarna serija
11:15 Adamovečki Farkaševci, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:20 Dragocjeni biser, telenovela
13:10 Kod doktora , talk-show
14:00 Društvena mreža/ znanstveni četvrtak
15:10 Velika obitelj , serija
16:05 U potrazi za Markom Polom, dokumentarna serija
17:00 Vijesti
17:50 Stani, pa gledaj: Sva Pavelova djeca, dokumentarni film
19:00 Dnevnik 2

20:00 Velika obitelj , serija
20:55 Preljub, serija
21:50 Otvoreno
22:40 Dnevnik 3
23:10 Tajanstvene marine, dokumentarna serija
00:05 Elitni odred: Danska, serija
01:05 Kod doktora , talk-show
01:50 Reprizni program
04:20 Čuvar zakona, irski film R
05:55 Dragocjeni biser, telenovela



05:55 Generalna špica
09:00 Hello Kitty i prijatelji
09:25 Noćne more iz svijeta prirode
10:00 Draga Genevieve , dokumentarna serija
10:25 Dinastija , serija
11:15 Dinastija , serija
12:05 Lia i Tamsen kuhaju
12:35 Ubojstvo, napisala je američki film
14:55 Glazba, glazba
15:10 Kako urediti dom za prodaju
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Stipe u gostima , humoristična serija
17:15 Košarka, EP - emisija
17:50 Košarka, EP: Hrvatska - Gruzija, prijenos
19:40 Košarka, EP - emisija
20:05 David Beckham: istraživanje nepoznatog, dokumentarni film
21:00 Čuvar zakona, irski film (R)

22:35 Završni udarac , serija
23:20 Zakon i red: Odjel za žrtve , serija
00:05 TračERICA , serija
00:45 Ljubav na paradi, američki film (R)
02:10 Noćni glazbeni program



06:15 RTL Danas, (R)
07:00 Virus attack
07:15 Tenkai vitezovi
07:40 Sve u šest, magazin (R)
08:05 Pet na pet, kviz (R)
09:00 TV prodaja
09:15 Hitna služba, serija (R)
10:10 TV prodaja
10:25 Mijenjam ženu
11:25 Četiri vjenčanja
12:20 TV prodaja
12:35 Hitna služba, serija
13:30 Shopping kraljica, (R)
14:30 Big Brother, show (R)
15:30 Horvatovi, serija (R)
16:30 RTL Vijesti
17:00 Shopping kraljica
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Horvatovi, serija
21:10 Big Brother, show
22:15 RTL Direkt
22:45 Big Brother, show
23:10 Dr. House, dramska serija
00:05 Kost, serija
00:55 CSI, serija
01:45 Kost, serija (R)
02:35 Astro show, emisija uživo
03:35 RTL Danas, informativna emisija (R)
04:15 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od pone-djeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svijetolik* nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

HRVATSKA PANORAMA NA TELEVIZIJI YU ECO

Program obuhvaća informativnu petominutnu emisiju *Cro info vijesti*, koja se prikazuje radnim danima nakon Info bloka ove televizije u premijernom i tri reprizna termina (15.30, 19.15, 22.15, 00.15 sati). Polusatna društveno-politička emisija *Motrišta* emitira se četvrtkom od 22.30 sati, a reprizira ponedjeljkom od 9 sati. Kolaž emisija s pregledom tjedna iza nas pod nazivom *Hrvatska panorama* emitira se subotom od 11 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog *Bolja Srbija* • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik *Govorimo hrvatski*

19.00 - 19.30

• Poetski predah • *Popularne melodije* - zabavna glazba (ponedjeljkom) • *Na valovima hrvatske glazbene tradicije* - narodna glazba (utorkom) • *Veliki majstori glazbe* - ozbiljna glazba (srijedom) • *Rock vremeplov* (četvrtkom) • *Minute za jazz* (petkom)

19.30 - 20.00

• *Europski magazin* - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • *Kulturna povijest* (utorkom) • *Znanjem do zdravlja* (srijedom) • *Razmišljanje dopušteno* (četvrtkom) • *Tjedni vodič* (petkom)

20.00 - 20.30

• *U pauzi o poslu* (ponedjeljkom) • *Aktualije* (utorkom) • *Otvoreni studio* (srijedom) • *Kultur café* - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • *Vodič za moderna vremena* - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18.15 Vojvođanski tjedan
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.00 Vjerska emisija, duhovna glazba
• 20.00 Divni novi svijet
• 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
• 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.30 *Putnici kroz vrijeme* emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20.00 *Hrvatima izvan domovine* - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
20.55 Odjava programa



104, 4 Mhz

DAVOR DULIĆ, PROFESOR TJELESNOG U OSNOVNOJ ŠKOLI ŽARKO ZRENJANIN U SUBOTICI

Sport je dio života



Davor Dulić duži niz godina radi u osnovnoj školi kao profesor tjelesnog odgoja: »Volim posao kojim se bavim. Još kao srednjoškolac sam se bavio sportom i izbor ovog fakulteta kao i zanimanja je bio logičan slijed. I danas volim ići na rekreaciju.« Koliko voli svoj poziv i djecu dokazuje i činjenica da je s kole-

gom osnovao sportsku udrugu: »S kolegom **Nemanjom**, također profesorom tjelesnog odgoja, osnovao sam Sportsku udrugu *Poletarac* koja se bavi sportskim odgojem djece od četiri do devet godina.«

Je li je pokraj ovih preokupacija uključen u društveni rad, primjerice u neku političku organizaciju?

»Član sam političke stranke DSHV. Ne obnašam nikakve značajne funkcije, ali od početka sam vezan za osnivanje hrvatskih razreda i oduvijek sam se zalagao za njihovo postojanje.« Lijepo je čuti da ima ljudi koji se zalažu za osnutak i postojanje nastave, a samim tim i razreda na hrvatskom jeziku, na koncu to je ono što nas identificira na ovim prostorima, čuva i njeguje naš jezik i tradiciju.

VRT SE ŠIRI

Davor Dulić je u braku i ima dvoje djece: »Supruga **Sanja** je učiteljica u hrvatskom odjelu. Kćer **Sara** ide u četvrti razred Gimnazije *Svetozar Marković* na

hrvatskom jeziku. Pred njom stoji izbor fakulteta – još je neodlučna, a mi joj nastojimo pomoći. Sin **Filip** ide u četvrti razred osnovne škole, a pohađa i glazbenu školu i svira trubu. Bavi se vaterpolom i košarkom. Oboje su odlični učenici i zadovoljni smo trudom profesora i učitelja, jer smatramo da je za uspjeh djece odgovoran roditelj, ali veliku ulogu imaju i učitelji i profesori.«

Kako Davor s obitelji živi u kući, kućno okruženje uključuje i kućne ljubimce, nije to u svakoj kući tako, no ovdje jest, jer svi, baš svi vole životinje: »Živimo u kući. Naravno, imamo kućne ljubimce jer svi u obitelji vole životinje. Dvije mačke i zlat-

Dokaz da recepte ne razmjenjuju samo žene, nego i muškarci, i da muškarci ne pričaju samo o nogometu, dokazuje svojim primjerom i receptom Davor. Dobio ga je od svog kolege Nemanje, s kojim radi u sportskoj školici.

Ovoga puta je na stolu tjestenina, ili kako kaže Davor Penne s curryjem, koje je on i fotografirao.

DIJELIMO S VAMA RECEPT !

PENNE S CURRYJEM

Sastojci:

350 g pilećih prsa
500 g tjestenine-penne
200 g sira trapista
400 g vrhnja
dvije glavice luka
dva do tri češnja češnjaka
curry i origano

PRIPREMA:

Piletina se pirja na luku i kad omekša dodaje se češnjak sitno sjeckan. Nakon toga dodaje se vrhnje i sve promiješa. Onda se stavlja origano i dvije žlice currya. Penne se skuha u vodi. U većoj se posudi sitno nariba sir i doda mu se kuhana tjestenina i meso. Izmiješa se i servira uz odgovarajuću salatu.



nog retrievera po imenu Dolly. Svi skrbimo o njima i trudimo se svakodnevno prošetati psa.« Imaju i lijep povrtnjak i lozu koja ih u jesen nagrađuje slasnim grožđem: »Kako djeca rastu, tako se i vrt oko kuće širi.«

U KRUGU OBITELJI

Vrijeme se nađe i za sportske aktivnosti: »Ranije sam se bavio basketom i malim nogometom, a sada rado odem na plivanje i u teretanu. Volim se opustiti u krugu obitelji, u našem vrtu.«

Očito je da Davor nađe vremena i za sportske aktivnosti, a kako i ne bi sportaš i sportski djelatnik odvojio vremena za neke sportske aktivnosti.

U jeku su godišnji odmori – pitali smo planiraju li negdje otići, a Davor odgovara: »Volimo otići na more, ali ove godine, kao i većina prosvjetnih djelatnika, nismo mogli sebi to priuštiti.«

Kuharske teme su nezaoobilazne, kako za nas, tako i za naše sugovornike, ovoga puta je došao red na Davora da ga o tome ponešto priupitamo.

»Glavna kuharica u kući je naravno supruga, ali zbog posla i organizacije često moram pomoći u kuhinji. Tomu se djeca raduju jer znaju da će tada biti dobar ručak. Najčešća je vojvođanska kuhinja, ona na koju su nas naučili naši roditelji. Volimo jesti i sve vrste riba. Lakše bi bilo nabrojiti što ne volim.«

Branka Dulić



Temeljem članka 6. stavak 1. i članka 9. Odluke o izmjenama Odluke o dodjeli priznanja *Dr. Đorđe Natošević* (Službeni list AP Vojvodine, broj 10/2010), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine-nacionalne zajednice raspisuje

NATJEČAJ za dodjelu priznanja *Dr. Đorđe Natošević* za školsku 2014/2015. godinu

I.

Pravo sudjelovanja na natječaju za dodjelu priznanja *Dr. Đorđe Natošević* (u daljem tekstu: Priznanje) imaju predškolske ustanove, osnovne i srednje škole sa sjedištem u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini i odgojitelji, nastavnici, pedagozi i psiholozi zaposleni u tim ustanovama.

Prijavu na natječaj mogu podnijeti samostalno predškolske ustanove, osnovne i srednje škole, nastavnici, odgojitelji, pedagozi i psiholozi u ovim ustanovama, ili ih za dodjelu Priznanja mogu predložiti učenici, roditelji, tijela lokalne samouprave, stručne udruge i druge pravne i fizičke osobe.

Sudionik na natječaju, odnosno predlagatelj podnosi dokaze o ispunjavanju uvjeta iz natječaja.

Dokaze o ispunjenosti uvjeta i priloge uz prijavu podnositelj dostavlja u potpunosti u elektroničkom obliku (najviše na 3DVD ili 5 CD-a).

II.

Priznanje se dodjeljuje za izuzetne rezultate ostvarene primjenom suvremenih metoda u odgojno-obrazovnom radu i nastavi, u prethodne dvije školske godine, na područjima: predškolskog odgoja i obrazovanja; nastave; rada s darovitim djecom predškolskog uzrasta i darovitim učenicima, kao i onima koji zaostaju u savladavanju sadržaja odgojno-obrazovnog rada i sadržaja nastavnog gradiva; slobodnih aktivnosti s djecom predškolskog uzrasta i učenicima; stručnog usavršavanja odgojitelja, nastavnika i suradnika; profesionalne orijentacije učenika; suradnje s roditeljima; kulturne i javne djelatnosti i suradnje s užom i širom društvenom zajednicom; rukovođenja, organizacije i osiguravanja kvalitete rada ustanove; unapređivanja tolerancije i prihvatanja različitosti, inkluzivnog obrazovanja i u drugim područjima u okviru temeljne djelatnosti ustanove.

III.

Poslovnik o radu Odbora za dodjelu priznanja *Dr. Đorđe Natošević*, s područjima rada i elementi za vrijednovanje postignutih rezultata za dodjelu Priznanja, zajedno s obrascima za prijavu na natječaj, dostupni su na internetskoj adresi Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice www.puma.vojvodina.gov.rs.

IV.

Prijava, odnosno prijedlog za dodjelu priznanja po natječaju sadrži: podatke o predloženom ili prijavljenom kandidatu (predškolskoj ustanovi, školi, odgojitelju, nastavniku, pedagogu ili psihologu); temeljne podatke o predlagачu; priloge i podatke o postignutim rezultatima u školskoj 2013/2014 i 2014/2015. godini, za svako područje obrazovno-odgojnog rada koje se vrednuje, sukladno Poslovniku o radu odbora.

V.

Natječaj je otvoren od 1. rujna do 30. rujna 2015. godine.

Nepravodobne i nepotpune prijave neće biti razmatrane.

Prijava, odnosno prijedlog za dodjelu priznanja, s dokazima i priložima, dostavlja se Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine-nacionalne zajednice, poštom, na adresu: Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine-nacionalne zajednice, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad (s napomenom: za Natječaj za dodjelu priznanja *Dr. Đorđe Natošević*). Sve dodatne informacije mogu se dobiti na telefon, broj: 021/487-41 83

Pokrajinski tajnik, Mihály Nyilas

Privatna stomatološka ordinacija

Opće stomatološke i specijalističke
ortodontske usluge
dr. Róbert Horvát

www.poslovnabaza.com/drhorvatrobert
24000 SUBOTICA Dure Đakovića 7/a Tel.: 024/554-136

Teth optika

SUBOTICA
024/ 551 045

**LJETNA AKCIJA,
BISTROG POGLEDA**

Prodorima do kraja rujna 2015. god.

-50%

-20%

POGLED S TRIBINA

Važni ispiti

Kao vodeća u skupini H, nogometna reprezentacija Hrvatske mogla bi se školskim žargonom nazvati odličašem (rujan je i škola je počela). Dosadašnji ispiti su položeni s najvišim ocjenama (4 pobjede i 2 remija), uz dosta slabu ocjenu iz navijačkog vladanja (visoke novčane kazne i oduzimanje jednog boda). No, svaki dobar student mora položiti s odličnim ocjenama i sve preostale ispite, osobito one u kojima je, spram reputacije, već viđena visoka prolazna ocjena.

Susreti protiv Azerbajdžana i Norveške podjednako su važni jer svaki nosi po tri važna boda za pobjedu, no u onom na



dalekom europskom sjeveru i neodlučni rezultat protiv izravnog suparnika za plasman na Euro bi bio odličaški vrednovan. Studenti izbornika **Kovača** pohađaju najbolje europske škole nogometa (*Barcelona, Real, Juventus, Inter* i dr.) i na ovim ispitima nikako ne bi smjeli biti ispod razine svojih ligaških partija. Europska jesen je svojevrsni kraj ove Više škole (kvalifikacije) i samo najbolji će imati prilike pokazati svoje znanje i kvalitetu na Visokoj školi (EP 2016.) u Francuskoj iduće godine. Pokazanim igram u prvih šest kvalifikacijskih susreta vatreni su pokazali kako su stasali u jednu respektabilnu svjetsku reprezentaciju prema kojoj svaki suparnik mora imati respekt. No, za onaj najviši, akademski renome, potrebno je u svakom susretu pokazati i prikazati najbolje znanje i vještinu. Neovisno tko se nalazi na drugoj strani travnjaka. Dueli protiv Azerbajdžana i Norveške zato su veoma važni ispiti ove generacije, jer u njima se treba pokazati sve ono što krasi najveće i najbolje momčadi. Kvaliteta i rezultat.

U ovom trenutku možda čak više rezultat. Kvaliteta je neosporna za momčad u kojoj igraju vedete najvećih europskih momčadi.

Ipak za odličnu ocjenu potrebno je dobro znati gradivo.

U nedjelju ćemo znati kakvi su rezultati

D. P.

NOGOMET

Dinamo drži vrh

Uvjerljivom pobjedom protiv *Slavena* (3:0) u 8. kolu 1. HNL zagrebački *Dinamo* drži prvo mjesto prvenstvene tablice. Još uvjerljiviji su bili Riječani koji su na svom zamjenskom stadionu Rujevice deklasirali momčad *Osijeka* s 5:0.

Dva gostovanja

Nogometna reprezentacija Hrvatske imat će dva gostovanja u nastavku kvalifikacija za plasman na Euro 2016. u Francuskoj. U četvrtak 3. rujna je na programu bio susret protiv Azerbajdžana, dok u nedjelju 6. rujna slijedi važan duel protiv Norveške, jednog od izravnih konkurenata za vrh tablice skupine H.

KOŠARKA

Hrvatska starta protiv Slovenije

Kao domaćin skupine C Europskog prvenstva u košarci za muškarce Hrvatske će natjecanje otvoriti susretom protiv Slovenije u subotu 5. rujna od 21 sat u zagrebačkoj Areni. U nastavku borbe za plasman u sljedeću rundu Eurobasketa slijede ogledi protiv Grčke (6. rujna 21.00), Makedonije (8. rujna 21.00), Nizozemske (9. rujna 21.00) i Gruzije (10. rujna 18.00).

ATLETIKA

Blanka srebrna

Spreskočenih 201 cm i srebrnom medaljom na netom završenom SP u Kini, najbolja hrvatska skakačica u vis **Blanka Vlašić** uspješno se vratila na na veliku svjetsku scenu. Njezina kolekcija odličja sa Svjetskih šampionata sada broji dva zlata i dva srebra.

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs
Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

IZDAJEM dvo i četverokrevetne APARTMANE i SOBE u Lumbardi na otoku Korčuli. Svaki apartman i soba ima svoju TERASU i poseban ULAZ. Mogućnost ljetovanja VEĆIH GRUPA. Gostima je na raspolaganju veliki ROŠTILJ. Svi gosti imaju osiguran PARKING za automobile i plovila. Udaljenost od mora 150 m. Sve detalje možete vidjeti na www.apartmanikorcula.com. email: marko.gusak@apartmanikorcula.com

Kontakt osoba: Marko Gusak, prof. 091/6012021 098/ 9622059.

Prodaje se roljka za glačanje veša i drvena vaga s tegovima (mjeri do 500 kg). Tel.: 064 3910112

Tročlana obitelj prima stare osobe na dvorbu za nekretninu ili penziju. Tel. 062 1941729.

Kupujem njivu – poljoprivredno zemljište u jednom komadu većem od 5 ha. Tel.: 064 1759512

Subotica, prodaje se solidna kuća sa zasebnom garažom i prostranim dvorištem. Infrastruktura. Legalizovano. Cena po dogovoru. Vlasnik. Tel.: 065-5053962.

Izdajemo apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com.

Sombor – prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Zagreb, u Srednjacima izdajem jednosobni stan, soba, kuhinja, kupatilo. gr. grijanje, telefon, renoviran, nov namještaj. Tel.: 024 547 204.

Prodaje se kuća u Petrovaradinu, Marina Držića 2a. Površina zemljišta je 100 m², stambena površina je 40 m². Tel.: 064 0125719.

Podajemo obiteljsku katnu kuću 210 m² na placu od 670m² – garaža, kotlarnica, ljetna kuhinja i vinska komora sve opeka, plin, etažno grijanje, telefon, interfon, do autobusa 5 minuta. Subotica. Tel.: 024 546 061 ili 064 468788.

Prodajem Tv Samsung ekran ravan 82 cm, daljinski, namještaj visoki sjaj – regal 3,8, klupski stol, škrinja za jastuke i regal 2,v /2š. Tel.: 064 4681788.

Prodajem noviju trosobnu kuću na uglu, s placem od 524 m² u Novom naselju – Aleksandrovo. Tel.: 063-553-447.

Subotica centar – izdaje se uredski poslovni prostor, 4 prostorije, 130 m², tri telefonske linije, internet, parking prostor. Cijena po dogovoru. Tel.: 024/529-745, 063/518-218.

Hrvat, 25 godina, zaposlen, vlasnik velike kuće u turističkom gradu Slavonska Orahovica kod Osijeka, traži djevojku zanatliju (frizerku) za dopisivanje – brak. Uz pismo poslati fotografiju.

Ivan Peček, Stjepana Radića 10, HR 33515 Orahovica Slavonska, Hrvatska.

Izdajem u najam 20 ari placa u progonu u centru Tavankuta, pogodno za platenik ili organsku proizvodnju – ima bunar. Tel.: 064 5259245.

Prodaje se kuća – vikendica na zapadnoj obali jezera Palić. Tel.: 062 8687964.

Mijenjam ili prodajem veće leandere u boji i limun, koturaljke, novu električnu kosilicu, muške čašure s prslukom, kožne čizme, koš, šešire, šubare, kaput i žensko bunjevačko ruvo (i sefiri), razne marame, sto i stolice, tepisi i ekskluzivna italijanska vjenčanica od čipke. Tel.: 024 532570.

Kupujem salaš s okućnicom u Ljutovu ili Tavankutu. Tel.: 069 2887213.

Prodaju se koturaljke, stolovi i stolci, bunjevačka ruva – svila i sefiri, marame, pregače, ponjaviceevece, čaršavi, muške čašure i prsluk, čizme, šeširi, nova el. kosilica, tepisi i staze. Tel.: 024 528 682.

Prodaje se dvosoban stan (51 m² + terasa) s odličnim rasporedom prostora na Prozivci. Stan se redovito održava i sačuvan je. Ima klimu, kablovsku i daljinsko grijanje. Cijena 28.000 eura (nije fiksno). Tel.: 062 788924.

Prodaje se trosoban stan od 73 m², dvije terase, renoviran, prijeko od Hrvatskog konzulata u naselju Tokio. Ima kablovsku, CG,... Cijena 50.000 eura. Tel.: 069 2052608.

Izdajem (od 1. 9.) 2-soban namješten stan (3 kreveta+pomoćni ležaj, plinsko grijanje, blizina tramvaja) u Zagrebu, Folnegovićevo naselje. Cijena: 250 eura. Tel.: 063 8820654, 065 6081194. +385 92 1770196.

Hitno prodajem mali traktor-kultivator, marke VALPADANO s frezerom, 10 KS. Tel.: 062 86 87964.

Prodaje se apartman 36 m² u Jadranovu 5 km od Crikvenice. Tel.: 024 4527499 ili 064 1839591.

Potrebni radnici za rad u novoj tvornici u Slovačkoj. Tel.: 064 4109369

Prodajem veći 1 S, integralova zgrada, parketiran, s malim barom, IV. kat, 2 lifta, podrum, cg, adsl, kds tv i interfon. Tel.: 062 8900458.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi VAŽI DO 11. 9. 2015.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo



Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com



HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel.: 024/556-898 ili 555-589.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamučić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hredirektor@tippnet.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (hurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković
(urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)
Dražen Prčić
(urednik rubrike sport i zabava)
Željka Vukov
(urednica društvene rubrike i urednica Hrcka)
Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)
Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik) (tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica) (jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dropulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55; ++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

VOJVOĐANSKA KUPALIŠTA I IZLETIŠTA

Kod motela, Banja i Bara kod Apatina i Sonte

Općina Apatin na lijevoj obali Dunava zauzima prostor od 349 km², na kojem živi oko 40.000 stanovnika u jednom gradskom naselju i četirima seoskim naseljima – Prigrevici, Kupusini, Svilojevu i Sonti. Apatin je regionalnom cestom povezan sa Somborom i graničnim prijelazom prema Republici Hrvatskoj kod Bogojeva. Gradska plaža u Apatinu, među pukom skraćeno nazvana *Kod motela*, ranije je bila poznata po drvenim suncobranima duž cijelog odmarališta. Danas se može vidjeti tek po koji od njih, ali ipak u Vojvodini je ovo kupalište i dalje jedna od omiljenih lokacija za uživanje uz Dunav. Plaža je



pjeskovita, tko voli može igrati odbojku ili košarku na pijesku, ili se jednostavno rashlađivati u rijeci. Na ovoj lokaciji danas se odvijaju razna sportska i kulturna događanja. Ipak, plaži je neophodno i malo dotjerivanja i proširivanja dodatnih djelatnosti u cilju obogaćanja turističke ponude, ali je svakako idealno mjesto za silazak do rijeke kada upekne sunce. Nadomak Apatina smještena je i nadaleko poznata Banja Junaković. Prvi termalni izvori u apatinskoj općini otvoreni su 1913. godine, ali tek 1927. izvršena je temeljna analiza mineralnih svojstava vode i utvrđeno je kako spadaju u red voda u Karlovim Varima (Češka), Harkanju (Mađarska) i Lipiku (Hrvatska). Koncem 1983. godine dovršena je izgradnja prve faze Banje Junaković, a 2000. dograđen je i novi dio objekta. Danas sa svojim dobro opremljenim bazenima velikih kapaciteta predstavlja mali raj za kupaće. Jedno od prirodnih kupališta u općini je i Bara u Sonti. Ranijih su godina poduzimane mnoge akcije čišćenja i uređenja ovoga kupališta, koje je dijelom i mali raj za pecaroše i vikendaše. Uređivna je plaža, nasipan pijesak, opremljeni tereni za male sportove na pijesku, a akcije je redovito podupirala i MZ Sonta. Bara je nastala u poplavama Dunava iz 1926. godine, a i danas ima i izvorište i otok vode, tako da je idealna za kupanje. Nažalost, zbog neriješenih imovinsko-pravnih odnosa i bespotrebnog predugog administriranja, postala je nesigurna za kupaće. Naime, stare topole na samoj plaži sklone su rušenju, pa i pored sveg nastojanja Savjeta MZ Sonta, potrebne dozvole nisu uspjeli ishoditi, pa je tako ovogodišnja sezona kupanja na Bari propala.

Ivan Andrašić

IZ IVKOVIĆ ŠORA

VOĐ...



Piše: Branko Ivković

Faljni čmoja, jeto ja niki kugod i ovi kolonijaši što su nam sad gazde s našim novcima, brez posla i uvijek dospiven, jest da nemam novaca kugod oni, al vrimenta imadem na pritek. Muvam se ode po avliji i gledim šta bi tribalo opravit i okrpit, priopravit, jel krpež kućdrži, divanijo je moj bać, al nikako mi uvijek pogled skrećna pivca. Šepuri se po avliji, i on se muva i svudan zagleda ko moj pajdo Pere kad cunja i ne mož da se siti di je sakrijo rakiju od žene, al na kraju bude da je sakrijo sam od sebe. I pivac tako, samo što on čna čgod naiđoma niki poigrava u mistu, grebe krili o ledinu i tačvabi ostalu pilež da i oni dođtamo ist što je on »otkrijo«, hm... huncuckog mu sveca mislim se ja u sebi, pa ovaj je pravi vođa ne kugod ovi naši što ji kod bajage biramo »demokracki« a oni se sami posli izdogovaradu i podile javu prvo izmeđusebe da svit ni ne znade, pa onda lipo podile s rodbinom, kumovima i svojim koji kaki pajdašima jel što su unaprid odridili da čnjim bit pajdaši, jel čnjim zbog čgod tribat i na kraj pripovitke, svit ostane kratki rukava. Što Joso većodavno divani da med josagom imade više reda neg med svitom, al ja o tim nisam nikad tako gustiro, doduše uvijek sam guro nos u politiku do sad pa mi valjda nije bilo do praćjosaga, al sad jeto gledim ovog pivca i ko velim da je Joso skroz u pravu, on dotle se šepurijo dok nije sve dovabijo, a nije ni jedared čni jedno zrnce od onog što je našo. Borme bi se i mi malkoc mogli ugledat na pivca, bilo bi pravič. Neg čmoja, kako ste se vi proveli na Bunarić, cigurno lipo, to je naše najvećproštenje, e ove godine nisam išo, nečlagat da me Gospa ne pokara i nek mi oprosti, bijo sam samo u Keru na groblju baći nani i natrag u Ivkovićšor, al tušta je svita cigurno išlo, kad sam išo s groblja vidijo sam i mog druga Ivicu Budu kako idbiciglom krajom malog Bajmaka prema Bunarić, cigurno čprika Kera i Sente, tudan i ja idna tu stranu, malko sam se moro i smijat, žena idža njim nadovat, pa sam pomislijo »ovaj je ko bog štogod naoro« pa je pod kaznom. Ove godine navalile vrućko zima na golog pa većnikako da malko dođsebi, većse vidim krenili brat i kuruzi, a kad se oni beređu u osmim misecu ondak se ne triba bojat da će se raspadat čkugod lani, bićmršavo u ča još mršavije u buđ, kandar či ja ko kadgod ludi Lazo kuružne imat za dosta a kuruza ićkupit u Bajmak na pecu. Idža ponamirivat pa čnaćdigod ovu moju dvojicu pajdaša da digod »ošinemo« jednu dobru kartač, pa makar i moje bure nasradalo, nećžalit, bićnovog, a i ako ne dotrva uvijek imade kod Marina Skendera u Mirgešu, i to samo takog. Ne znadem kako vi al više lipo ne možem gledit tu televiziju, oma mi se trbu privrne od ti šouva, ajd zbogom.

BAĆ IVIN ŠTODIR

Ni ajzibani nisu što su bili

Bač Ivu vi dana i mise-
ci put baš oće. Prija se
on to nikako baš radovo ka se
triba nikuda krenit, pa još ko
njegovi. Voljijo ka trefi novu
čeljad, ka vidi da njegovi ima
po cile države. Samo, nikako
mu ni išlo po šešir da ni jedan
njegov nigdi ni bijo na kako-
mu položaju. Ko da ni malo
ne znu trgovat. Vima iz varoši
gore daleko su od očiju, pa su
daleko i o srca. Vi iz varoši ne
maru puno za nji što su skroz
dole. Ne bi se sitili krenit na
put, pa ji malo obit, možda ji
malo posvitovat šta i kako da radu. Ako se i krenu iz varoši, oti-
du tu, desetpetnajst kilometri dole, da ji sutra niko ne može
podbadat da se nisu makli iz varoši. A vi, siroti, dok ji ne dočeku,
ne znu šta će, pa držu svoje i nikako ne bi šurovali sovima što su
na vlasti. A zovu ji. Istina, tako radu na svoju štetu, nemu stolac
ni za jednim astalom, al se na svoj trošak držu svojega. A imali
bi da oće š njima. I onda, odjedamput vidu u novina da su se
tamo gore, u varoši i okolo varoši, njevi sporazumili baš sotima
š kojima oni nisu tili. Vi se malo bisili, velu da su i oni tako tili,
već bi imali jednoga jel dvojicu što su već davno na državnima
jaslama. Politika je politika, vidi bač Iva šta se tude radi, vidi da
danas može svako sa svakim, samo da se dokopa kakigod držav-
ni jasli, pa makar bile i najmanje. I žo mu ti ljudi što ostaju bez
koikaki stolaca samo brog toga što se neće okrenit o svojega. U
tomu štodiru je stigo i do štacije. Lipo se iznenadijo, ajziban već
bijo postaviti na štreke za varoš iz koje ide drugi, naj što prolazi
kroz njegovo selo. Veli, imaće lipo vrimenta malo otit i do starije i
njeznoga derana, pa će ji lipo iznenadit. I krenijo u minut tačno,
al već na druge štacije bač Iva vidijo da baš i neće bit nako kako
je izgledalo. Ajziban sto i stojo jedno po sata, niko ne zna zašto.
Kako sto, tako se i krenijo, al išo dosta polako. Gleda na sate, ka
je već tribo bit ko starije, bijo istom na po puta. Ope sto i ope
stojo skoro po sata. Tude unišo i jedan štrekar, sijo nuz bač Ivu i
oma u divan. Bida se i on što ajziban toliko kasni. Svaki dan na
njemu ide na posov i sa posla, pa izgleda da se više voza neg što
radi. I ajziban, ko da ni kako triba, sto se sustavljat ko svakoga
druma, bila rampa spuščana jel ne bila. Bač Iva svaj u čudu. Ka
su njega učili tirat lemuzinu, znalo se. Ka naideš na štreku, uvik
moraš dobro pogledat da slučajno ne ide ajziban, bila rampa
spuščana jel ne bila. Štrekar samo divani, pa divani, ne zna stat.
Veli, sad ajziban mora propušćat i svaku biciglu i cigancka kola,
jel nema dosta rabadžija na štreke, pa nema ko ni rampu spuščat.
Matori rampadžije i skretničari poodlazili u penzije, mlade
ne možu zaposlit, brani država. A vi što su zaposliti priko njevi
partija, neće ni na rampu, ni na skretnicu.



Piše: Ivan Andrašić

MISLI POZNATIH

- Gibran:** Nitko ne može dočekati zoru, a da ne prođe putem noći.
- Pitagora:** Život je nalik na Olimpijske igre: jedni trguju, drugi gledaju, treći se bore.
- Channel:** Moda prolazi, stil ostaje vječan.

KVIZ

Krunoslav Cigoj

Koje godine i gdje je rođen hrvatski operni umjetnik i diplomat Krunoslav Cigoj?

Gdje je učio pjevanje?

Kada je debitirao na velikoj pozornici?

Kojim ulogama se proslavio u svojoj umjetničkoj karijeri?

Što je vrlo rado izvodio izvan operne scene?

Čemu se posvetio nakon okončanja aktivne pjevačke karijere?

Gdje radio u diplomatskoj službi?

Kada i gdje je umro Krunoslav Cigoj?

Rođen je 30. ožujka 1949. godine u Zagrebu.
Kod **Miroslava Lunzera** u Zagrebu i na Konzervatoriju u Beču.
U Splitu 1967. godine u ulozu Ernesta (*Don Pasquale*).
Ulogama lirskih tenora.
Pjevao je kancone i popjevke.
Režirao opernih predstava i kulturnoj diplomaciji.
Bio je savjetnik za kulturu i obrazovanje u Veleposlanstvu RH u Sarajevu.
Umrlo je 27. kolovoza u Zagrebu.

FOTO KUTAK



Ne plašite se škole!

VICEVI

Učiteljica prekorava malog Pericu:

- Ti si ruglo i sramota ovog razreda. Ja sam u tvojoj dobi već znala čitati, pisati i računati, a ti nisi za ništa sposoban.
- Vidi se da ste vi imali dobru učiteljicu.

Pita žena muža:

- Jel ti se sviđa moj novi šešir?
- Divan je, zaklanja ti cijelo lice!



Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 41 83; F: +381 21 487 46 14
Ounz@vojvodina.gov.rs

Temeljem članka 3. Pravilnika o dodjeli proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice za financiranje i sufinanciranje aktivnosti, programa i projekata nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u području osnovnog i srednjeg obrazovanja (Službeni list APV, br. 36/15), a u svezi s Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2015. godinu (Službeni list APV, br. 53/14, 54/14 – ispr. i 29/15-rebalans), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice (u daljem tekstu: Tajništvo) raspisuje

NATJEČAJ

ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE AKTIVNOSTI, PROGRAMA I PROJEKATA NACIONALNIH VIJEĆA NACIONALNIH MANJINA U PODRUČJU OSNOVNOG I SREDNJEG OBRAZOVANJA NA TERITORIJU AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE ZA 2015. GODINU

Natječaj se raspisuje na iznos od 1.615.000,00 dinara osiguranih Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2015. godinu (Službeni list APV, br. 53/14, 54/14 – ispr. i 29/15-rebalans) za financiranje i sufinanciranje aktivnosti, programa i projekata nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u području razvitka i podizanja kvalitete osnovnog i srednjeg obrazovanja na jezicima/govoru nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini za 2015. godinu. Sredstva su opredjeljena :

- za osnovno obrazovanje 950.000,00 dinara i
- za srednje obrazovanje 665.000,00 dinara.

Realiziranje financijskih obveza vršit će se sukladno likvidnim mogućnostima proračuna Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2015. godinu.

UVJETI NATJEČAJA

1. Podnosioci zahtjeva

Korisnici koji imaju pravo sudjelovati u raspodjeli sredstava su registrirana nacionalna vijeća nacionalnih manjina sa sjedištem na teritoriju AP Vojvodine.

2. Kriteriji raspodjele sredstava

Kriteriji raspodjele sredstava po Pravilniku o dodjeli proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine - nacionalne zajednice za financiranje i sufinanciranje aktivnosti, programa i projekata nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u području osnovnog i srednjeg obrazovanja su:

- da li se jezik/govor nacionalne manjine – nacionalne zajednice koju nacionalno vijeće predstavlja nalazi u službenoj uporabi na teritoriju AP Vojvodine, odnosno da li se na tom jeziku/govoru realizira obrazovno-odgojni rad u osnovnim i srednjim školama;
- značaj aktivnosti, programa i projekta za razvitak i podizanje kvalitete osnovnog i srednjeg obrazovanja na teritoriju AP Vojvodine na jezicima/govoru nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica;
- vrsta i visina troškova koji su potrebni za obrazovno-odgojne aktivnosti, programe ili projekte koji se realiziraju tijekom tekuće proračunske godine;
- da li se aktivnost, program ili projekt može pretežito realizirati u tekućoj proračunskoj godini.

NAČIN PODNOŠENJA ZAHTEJEVA

Zahtjevi za dodjelu sredstava podnose se na jedinstvenom natječajnom obrascu Tajništva. Kompletan natječajna dokumentacija može se preuzeti od **2. rujna 2015.** godine na web adresi Tajništva **www.puma.vojvodina.gov.rs**

Zahtjevi se dostavljaju putem pošte na adresu: Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine - nacionalne zajednice s naznakom »Za natječaj – za financiranje i sufinanciranje aktivnosti i programa nacionalnih vijeća nacionalnih manjina«, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad ili se podnose osobno, predajom na pisarnici pokrajinskih tijela uprave u Novom Sadu (u prizemlju zgrade Pokrajinske vlade).

Uz prijavu na natječaj, podnosi se sljedeća obvezna dokumentacija:

- pojedinačno izvješće o pripremi testova za svakog autora i
- zbirno izvješće na razini nacionalnog vijeća, posebno za osnovne i posebno za srednje škole.

Rok za podnošenje prijave na Natječaj je 16. rujna 2015. godine.

Tajništvo zadržava pravo da od podnosioca zahtjeva, po potrebi, zatraži dodatnu dokumentaciju i informacije, odnosno da za dodjelu sredstava odredi ispunjenje potrebnih uvjeta.

Nepravodobne ili nepotpune prijave neće biti razmatrane.

Rezultati Natječaja će biti objavljeni na internet prezentaciji Tajništva.

Zainteresirane osobe dodatne informacije u svezi s realiziranjem Natječaja mogu dobiti u Tajništvu na telefon 021/487-41 83.

Pokrajinski tajnik, Mihály Nyilas

NINO SERDARUŠIĆ, TENISAČ

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Do konca godine želio bih biti među prvih 500



Nakon uspješne juniorske karijere prošle godine je počeo igrati na Futuresima

Mladi, talentirani hrvatski tenisač 18 godišnji **Nino Serdarušić** iz HTK Zagreba posljednja dva mjeseca igra na Futures turnirima u Srbiji, pa je protekloga tjedna nastupio i na Serbia F10 turniru u Subotici. Nakon njegove pobjede u prvom kolu Futuresa koji se igrao za nagradni fond od 10.000 USD, razgovarali smo uz terene domaćina TK *Spartak*.

»Do desete godine sam igrao paralelno nogomet i tenis, ali je onda odluka pala na bijeli sport i evo sada sam započeo i svoju profesionalnu tenisačku karijeru. U ranijim starosnim uzrastima sam bio prvak Hrvatske do 14 i 18 godina, zauzimajući prvo mjesto na nacionalnoj juniorskoj ranking ljestvici, a od prošle godine sam počeo igrati na Futuresima boreći se za svoje prve ATP bodove i prvi poen sam osvojio na Futuresu u Poreču«, ukratko nam je pojasnio Nino.

JUNIORSKA KARIJERA

Kao odličan mladi tenisač Serdarušić je igrao na sva četiri juniorska Grand Slam turnira, a

najzapaženiji uspjeh je postigao prošle godine kada je u Wimbledonu igrao u polufinalu konkurencije parova.

»Najbolji juniorski ranking mi je bilo 21. mjesto na svjetskoj juni-

BUDUĆNOST

Za bolje rezultate u budućnosti još moram poraditi na radu nogu i tjelesnoj spremi, jer nastupi iz dana u dan iziskuju dobru pripremljenost za koju se brinu trener i brat Tomislav Serdarušić i kondicijski trener Dubravko Debeljak.

orskoj ljestvici, a polufinale Wimbledonu u paru s *Cipraninom Krisokosom* ima počasno mjesto u mojoj juniorskoj karijeri. Tijekom juniorskih godina sam na Grand Slamovima igrao s brojnim danas već poznatijim svjetskim tenisačima, primjerice u Australiji sam tijesno izgubio od Nijemca *Zvereva* s 6:4, 6:4, pa sam s *Rusom Rublevom* igrao 5:7, 4:6, gdje sam također imao svojih šansi. A sada sam

eto u Novom Sadu na Futuresu dobio Španjolca *Munarclara*, koji je igrao finale juniorskog Roland Garrosa. U biti nema neke velike razlike između igre u posljednjoj juniorskoj godini i nastupa na prvim Futures turnirima jer su u obje konkurencije mahom isti igrači, uz naravno brojnu grupaciju starijih tenisača koji su već godinama na prvoj 'profi' razini. Ako si dobar u juniorskoj konkurenciji, nastaviš dobro raditi, realno je da ćeš i u profesionalnom tenisu nešto napraviti.«

PROFESIONALIZAM

Poput brojnih mladih tenisača i Nino je već zarana, u sedamnaestoj godini odlučio okušati se na profesionalnoj razini igranja tenisa. Put do velike scene vodi prvo preko manjih Futures turnirima koji donose prve bodove i uspon na svjetskoj ranking ljestvici.

»Rezultatima iz prvog dijela ove sezone mogu biti zadovoljan, iako uvijek može bolje. Na svim turnirima sam bio u glavnom ždrijebu, a to je prvi preduvjet za osvajanje bodova. Primjerice, u Novom Sadu sam morao igrati

kvalifikacije, a potom sam imao težak ždrijeb u glavnom turniru i uspio sam doći do četvrtfinala. U Subotici sam dobro startao, a svaka nova pobjeda donosi i nove bodove. Do konca godine planiram se spustiti do 500. mjesta kako bih sljedeće godine mogao prijeći na viši stupanj »profi« tenisa i zaigrati na challengerima. Ipak do te pozicije ima još mnogo igre na Futuresima i vjerujem kako ću do polovice iduće godine još biti na ovoj razini profesionalnog tenisa«, iskren je Nino.

SUBOTIČKI TURNIR

Nino je u Suboticu došao par dana prije početka glavnog turnira, trenirao je na terenima TK *Spartak*, a uspio je u trenucima slobodnog vremena obići i najveći grad na sjeveru Bačke.

»Klub je super, odlični uvjeti za trening i igru, a uspio sam proći i centrom grada i vidjeti Suboticu i u svom noćnom izdanju. Lijepo je, ima dosta ljudi i ima života. Što se tiče društva na subotičkom Futuresu tu se manje više svi poznajemo, jer su na svakom turniru u Srbiji gotovo isti ljudi. S braćom *Sabanov* se najviše družim, ali tijekom protekla dva mjeseca sam upoznao i zblizio se s još dosta igrača s ovih prostora«, zaključio je naš razgovor mladi hrvatski tenisač iz Zagreba Nino Serdarušić.

NOMADSKI ŽIVOT

»Već sam pomalo privikao na česta putovanja koja su na 'profi' touru sastavni dio naše svakodnevice, pa sam ove godine svega četiri tjedna uspio skupiti doma.«



HRVATSKA
GLAZBENA
UDRUŽBA
FESTIVAL
BUNJEVAČKI
PISAMA

XI. SMOTRA DJEČJIH PJEVAČA I ZBOROVA

11. IX. 2015. u 20 sati
VELIKA VIJEĆNICA
GRADSKIE KUĆE

Ulaznica 250 dinara Karte u predprodaji na mobitel: 060 016 11 67

SMOTRIU POMOGLI:



MEĐULJSKI SPONZORI:

